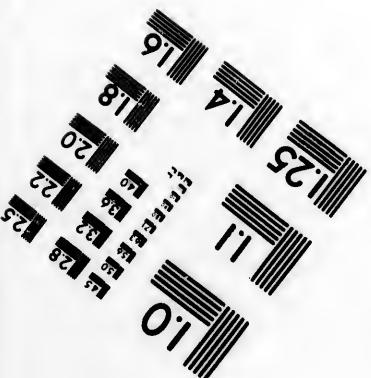
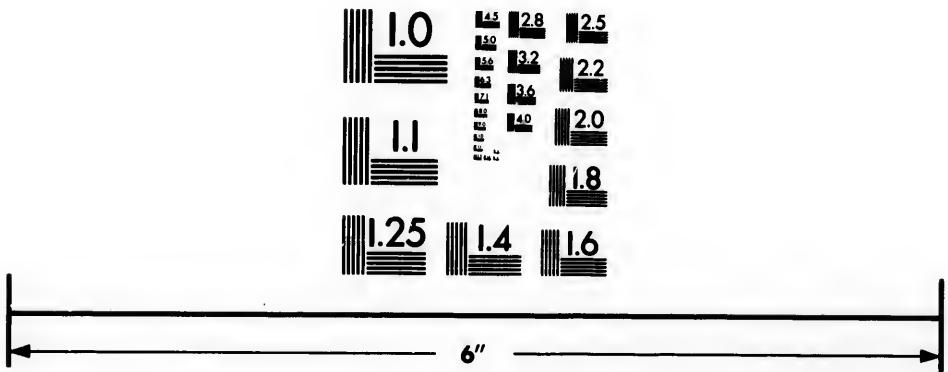
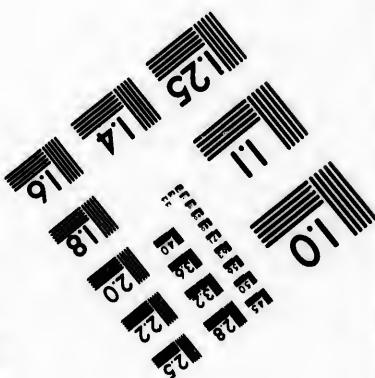

IMAGE EVALUATION TEST TARGET (MT-3)

Photographic
Sciences
Corporation

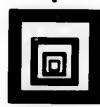
23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

EE
28
32
36
6
22
20
18

**CIHM/ICMH
Microfiche
Series.**

**CIHM/ICMH
Collection de
microfiches.**

Canadian Institute for Historical Microreproductions / Institut canadien de microreproductions historiques

© 1982

Technical and Bibliographic Notes/Notes techniques et bibliographiques

The Institute has attempted to obtain the best original copy available for filming. Features of this copy which may be bibliographically unique, which may alter any of the images in the reproduction, or which may significantly change the usual method of filming, are checked below.

- Coloured covers/
Couverture de couleur
- Covers damaged/
Couverture endommagée
- Covers restored and/or laminated/
Couverture restaurée et/ou pelliculée
- Cover title missing/
Le titre de couverture manque
- Coloured maps/
Cartes géographiques en couleur
- Coloured ink (i.e. other than blue or black)/
Encre de couleur (i.e. autre que bleue ou noire)
- Coloured plates and/or illustrations/
Planches et/ou illustrations en couleur
- Bound with other material/
Relié avec d'autres documents
- Tight binding may cause shadows or distortion
along interior margin/
La reliure serrée peut causer de l'ombre ou de la
distortion le long de la marge intérieure
- Blank leaves added during restoration may
appear within the text. Whenever possible, these
have been omitted from filming/
Il se peut que certaines pages blanches ajoutées
lors d'une restauration apparaissent dans le texte,
mais, lorsque cela était possible, ces pages n'ont
pas été filmées.
- Additional comments:/
Commentaires supplémentaires:

L'Institut a microfilmé le meilleur exemplaire qu'il lui a été possible de se procurer. Les détails de cet exemplaire qui sont peut-être uniques du point de vue bibliographique, qui peuvent modifier une image reproduite, ou qui peuvent exiger une modification dans la méthode normale de filmage sont indiqués ci-dessous.

- Coloured pages/
Pages de couleur
- Pages damaged/
Pages endommagées
- Pages restored and/or laminated/
Pages restaurées et/ou pelliculées
- Pages discoloured, stained or foxed/
Pages décolorées, tachetées ou piquées
- Pages detached/
Pages détachées
- Showthrough/
Transparence
- Quality of print varies/
Qualité inégale de l'impression
- Includes supplementary material/
Comprend du matériel supplémentaire
- Only edition available/
Seule édition disponible
- Pages wholly or partially obscured by errata
slips, tissues, etc., have been refilmed to
ensure the best possible image/
Les pages totalement ou partiellement
obscurcies par un feuillett d'errata, une pelure,
etc., ont été filmées à nouveau de façon à
obtenir la meilleure image possible.

This item is filmed at the reduction ratio checked below/
Ce document est filmé au taux de réduction indiqué ci-dessous.

10X	14X	18X	22X	26X	30X
☐	☐	☐	☐	☒	☐

12X

16X

20X

24X

28X

32X

The copy filmed here has been reproduced thanks to the generosity of:

University of British Columbia Library

The images appearing here are the best quality possible considering the condition and legibility of the original copy and in keeping with the filming contract specifications.

Original copies in printed paper covers are filmed beginning with the front cover and ending on the last page with a printed or illustrated impression, or the back cover when appropriate. All other original copies are filmed beginning on the first page with a printed or illustrated impression, and ending on the last page with a printed or illustrated impression.

The last recorded frame on each microfiche shall contain the symbol → (meaning "CONTINUED"), or the symbol ▽ (meaning "END"), whichever applies.

Maps, plates, charts, etc., may be filmed at different reduction ratios. Those too large to be entirely included in one exposure are filmed beginning in the upper left hand corner, left to right and top to bottom, as many frames as required. The following diagrams illustrate the method:

L'exemplaire filmé fut reproduit grâce à la générosité de:

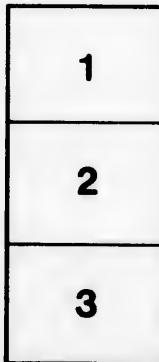
University of British Columbia Library

Les images suivantes ont été reproduites avec le plus grand soin, compte tenu de la condition et de la netteté de l'exemplaire filmé, et en conformité avec les conditions du contrat de filmage.

Les exemplaires originaux dont la couverture en papier est imprimée sont filmés en commençant par le premier plat et en terminant soit par la dernière page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration, soit par le second plat, selon le cas. Tous les autres exemplaires originaux sont filmés en commençant par la première page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration et en terminant par la dernière page qui comporte une telle empreinte.

Un des symboles suivants apparaîtra sur la dernière image de chaque microfiche, selon le cas: le symbole → signifie "A SUIVRE", le symbole ▽ signifie "FIN".

Les cartes, planches, tableaux, etc., peuvent être filmés à des taux de réduction différents. Lorsque le document est trop grand pour être reproduit en un seul cliché, il est filmé à partir de l'angle supérieur gauche, de gauche à droite, et de haut en bas, en prenant le nombre d'images nécessaire. Les diagrammes suivants illustrent la méthode.

100 printed

No 14

D.G. Shea

ETHNOLOGICAL SURVEY OF CANADA.

GRAMMATICA
LINGUÆ SELICÆ.

AUCTORE

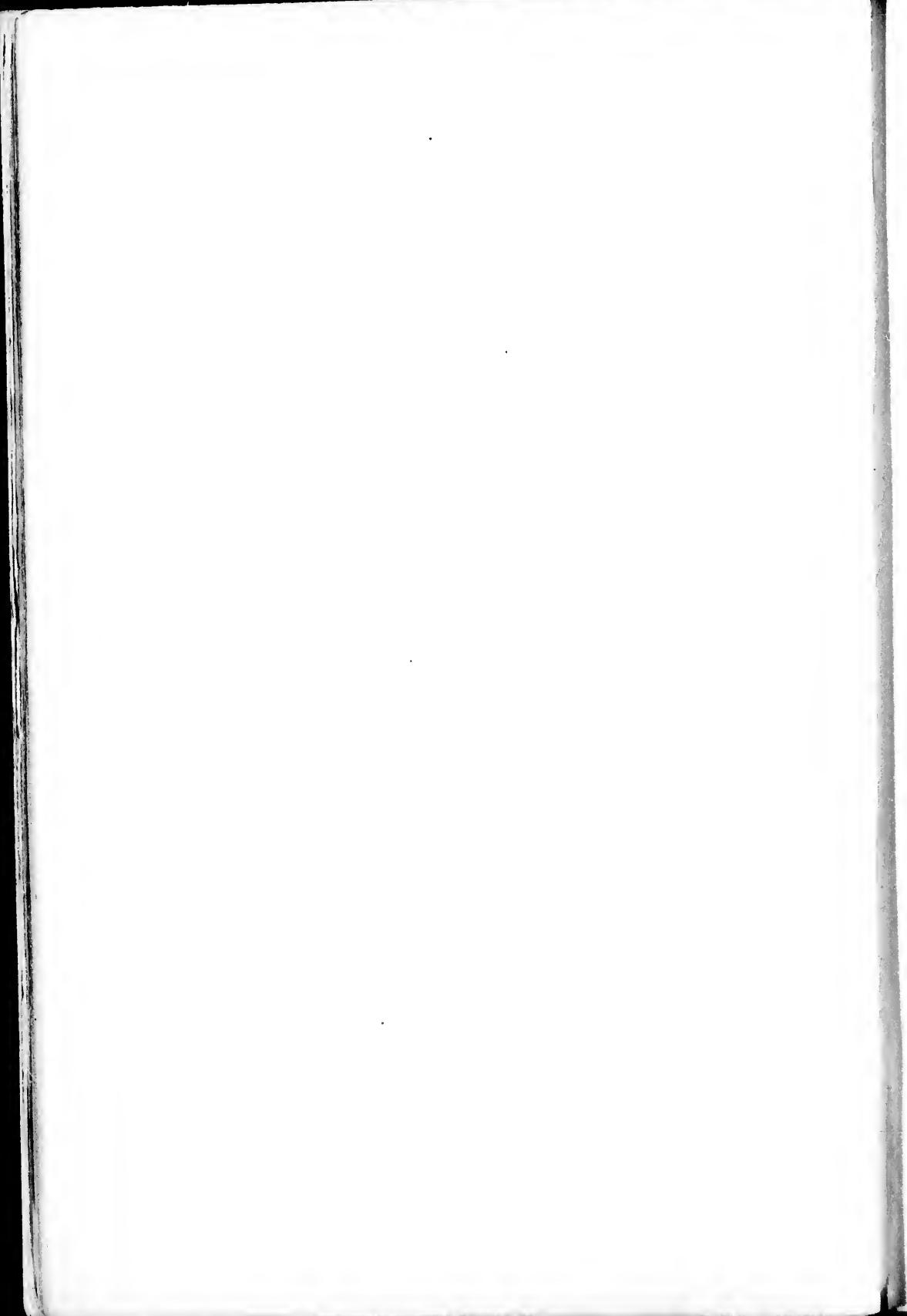
P. GREGORIO MENGARINI,

SOC. JESU.

NEO-EBORACI.

1861.

PROÆMIUM.

RUDIMENTA linguae Selicet nunc primum scripta traduntur. Idiomata india a linguis scriptis et jam doctis toto cœlo distare, ex iis, qui vel paululū inter Indos versati fuerint, nemo est qui nesciat. Cum igitur nova prorsus sit natura linguae indiae, novo etiam ordine in ea exponenda opus fuisset; verum, ni fallor, hoe nihil aliud fuisset nisi difficultati difficultatem superaddere, quin potius, ex eo ipso quod jam per se laborem pœbeat, operæ pretium existimavi linguas notas ponè sequi, tum ut difficultatem lenirem, tum ut diversitas in comparatione linguarum primo intuitu deprehenderetur.

Quod ut etiam facilius obtineatur, totum opuseulum in tres dividetur partes, quorum prima Rudimenta simplicia, secunda dilucidationes in Rudimenta, tertia verò Introductionem ad Syntaxim complectitur, ita ut facilioribus ad difficultiora gradus fiat, sieque erit ut neque memoria distentetur, neque voluntas despondeat.

Cuiilibet regulæ concisè expositæ exempla pauca et brevia adnexi; curavi enim ut quam brevissimus essem, quin tamen perspicuitati obessem.

Licet autem pro viribus octo circiter annis huic labori operam naverim, atque ex iis, que mihi necessaria visa sunt, nihil admodum praetermisserim, plurima tamen certissime desunt

(neque enim octo neque octodecim sufficient anni ut lingua
indicam vel unum Europaeus intime noverit) multa etiam lapsu
temporis mendosa forte deprehendentur; verum, vel quibus
jam datum est, vel si alius multis, quod in votis est, datum fuerit
audire: "Ite et vos in vineam meam;" eorum erit tunc quae
desiderantur addere, tunc quae mendosa sunt corrigere: mili
enim in præsentiarum satis est, si labor hie qualisunque et ad
Gloriam Dei propagandum edat atque animarum profectui
aliquomodo benevertat.

GREGORIUS MENGARINI, S. J.

GRAMMATICA LINGUÆ SELICÆ.

PARS PRIMA.

CAPUT 1um.

Rudimenta.

SELICI litteras habent septendecim, quarum quinque sunt vocales, *a, e, i, o, u*—
reliquæ consonantes, *c, g, h, k, l, m, n, p, s, t, z*.

Quinquo igitur carent consonantibus, *b, d, f, r, v*, quæ linguis Europæis com-
muniiores sunt, que quidem si in exteris dictionibus interdum locum habent,
mutantur in *p, t, b, l, p*, sic,

Benoit	dicunt	Peneā
Adèle	"	Atal
François	"	Plansoā
Vincent	"	Pensa.

Sonus Litterarum.

Vocales communes omnino sunt Germanis, Hispanis, Italis et Gallis, *u* excepta
que his ultimis sonat *ou*.

g gutturalis est et sonat *g* vel *j* hispanicum in vocibus *general* et *jabali*.

h aspiratum sonat.

k simplex sonat ut *c*; sed *ck* durissimæ sunt.

I sonat quidem *l* sed lingua palato adnexa et extensa pronuntiatur, et usu
potius quam scripto percipienda.

s semper dura sive sibilans est, nequo hic habet locum *s* gallica inter duas
vocales.

z dura est more germanico.

Relique consonantes communes sunt.

ch idem sonat ac *ch* in voce anglica *church*, vel hispanica *muchacho*.
sch idem sonat ut gallicum *ch*, vel italicum *scia, sce, sci*; sive sequatur vocalis sive non. Si vero apostropho ' sit inter s' et *ch*, tum separati pronuntianda sunt.

Accentus neutus ' notat vocalem clauso ore, gravis ' aperto ore pronuntiandam. Uterque autem distinguit vocales longas a brevibus.

Apostropho ' notat quandam interruptionem vocis inter primam et secundam litteram; perinde ac si hæc initium esset vocis subsequentis seu alterius verbi.

Nota. Litterae omnes sive vocales sive consonantes separatim et distinctè pronuntiande sunt, quod efficit ut Selci lente admodum loquantur.

CAPUT 2um.

Nomen.

Nomina omnia sive substantiva sive adjektiva ordine unico concluduntur, quippe que nec genus, quod unicum est, nec casus, qui fere in verbis vel pronominibus transferuntur, distinguant, sed numerum tantam et personam seu relationem ad quem, ut infra dicetur. Hinc nominum usus absolutè simplicium simplicissimus est.

skaltniúgn	<i>vir, un homme.</i>
skaleu	<i>fiber, un castor.</i>
luk	<i>ligum, un baton, un morceau de bois.</i>

Verum difficultas oritur pro numero multitudinis absoluto, cuius formatio variat propemodum infinite, neque a singulari pendat; ita ut vix regula aliqua supeditari possit, atque usu potius et labore assiduo pluralis nominum comparandus est. Etenim

1. Quedam nomina formant pluralem per reduplicationem radicis, ut: skoi, mater, pl. skoikoi, matres.

2. Quedam in reduplicatione elidunt vocalem radicis, ut: skalmigu, *vir*, pl. sklkalmigu, *viri*; esmök, *mons*, pl. esmikmök, *montes*.

3. Alia reduplicant consonantem in medio dictionis, ut: skölchemüs, *gena*, pl. skölchanmüs, *gene*.

4. Alia formant pluralem prieponendo syllabum u1 et sunt fere substantiva vel adjektiva animata, ut: naccoémen, *fur*, pl. ulnaccoémen, *fures*; konkoínt, *pauper*, pl. ulkonkoínt, *parcres*.

5. Quedam denique in numero multitudinis radicem singularis deserunt, et extraneam prorsus formam assumunt atque adeo anomala appellantur, et sunt:

Es'schite, *arbor*, pl. szlzlil, *arbores*, *sylva*.
 Skukuúmlt, *juvenis* (adject. non senex), pl. sz'zmélt.

Nota 1. Hoc adiectivum anomalam derivatur a diminutivo etiam anomalo
 lkukuiúmo, *parvus*, pl. Iz'zimet, *parvi*.

Inkuéut, *collis*, pl. Inkomkotulégu, *colles*.

S'm'ém, *muller*, pl. pélplgní, *mulleres*, et derivata ut sgus'm'ém, *soror germana*,
 pl. sgu'pélplgní.

Nota 1. Nominia tamen finita in *áus* vel *éus* formant pluralem mutando *áus* in
ális et *éus* in *élis*, ut : es'eschilálus, *id quod pendet* (angl. *hangs*) pl. es'eschilális;
 snépséus, *articulus*, *junctura*, pl. snépsélis. Excipe kokoméus, *equus unius anni*,
 pl. koikoméus.

Quae sequuntur duplēcēm habent pluralem.

Esngaléus, *pone*, pl. esngalelis, vel esngalléus.

Nota 2. Quaedam substantiva in singulari numero tautum usurpantur, et sunt.

čkun,	<i>ova piscium.</i>
geulégu,	<i>serpens crepitans.</i>
getzin,	<i>juncentum, tout animal domestique.</i>
kaimíntu,	<i>charta, epistola, liber, toute écriture.</i>
kómkán,	<i>capillus, capilli.</i>
kottágoc,	<i>pediculus, pediculi, les poux.</i>
ncháumen,	<i>oratio, preces, les prières.</i>
nkokosmíchuséhín,	<i>canis, canes.</i>
pítchel,	<i>frons, frondes.</i>
spéntich,	<i>anus, anni.</i>
suénl,	<i>piscis, pisces.</i>
spám,	<i>pilus, pilii.</i>
s'chénch,	<i>lapis, lapides.</i>
stgénch,	<i>exta, les entrailles.</i>
u'üssé,	<i>ovum, ova.</i>

Vel in numero plurali tantum, sc. eum reduplicatione, ut:

getgéitne,	<i>gladius anceps, une dague.</i>
gölgönl,	<i>ovis, agnus (vulgo grosse corne).</i>
guíguílgu,	<i>vulpis.</i>
gulgulé,	<i>debitum, une dette.</i>
gusguistin,	<i>grallier, des échasses.</i>
jkulikuáli,	<i>frumentum indicum, du maïs.</i>
kalkaláks,	<i>ranula, petite grenouille avant de jeter la queue.</i>
kulkuit,	<i>purpura, de l'eccarlate.</i>
kukúsem,	<i>stella.</i>
kutkufteps,	<i>pulex, une puce.</i>
Imlámáñe,	<i>rana.</i>
lululze,	<i>spina, une épine.</i>
uppelkáks,	<i>sus, un cochon.</i>

ololim,	<i>ferrum.</i>
s'chauaupūs,	<i>lacryma, les larmes.</i>
sglgält,	<i>dies, le jour.</i>
sgugnie,	<i>formicu.</i>
skpkēpēnē,	<i>arena, du sable.</i>
titolēni,	<i>vesperilio, chauve souris.</i>

De Accidentalibus Substantivorum.

DIMINUTIO, AUGMENTATIO, PEJORATIO.

1. Substantiva sc̄e omnia diminutiva fieri possunt et frequenter usurpantur. Formatur autem diminutivum vel praeposita tantum consonante I ante radicem primitivi, ut:

ololim, *ferrum*, dimin. Iololim, *un petit fer.*
sgutip, *costo, côte*, dimin. Sgutip, *costula.*
l'en, *pater*, dimin. ll'en, *patereulus* (*sc. statuta pusillus*).

Vel præter consonantem I, radix substantivi alterationem patitur, quæ modificatio nulli subjicitur regule, non secus ac pluralis substantivorum, et consistit en reductione vel vocali vel consonantis, vel radice integre.

esmōck, *mons*, dimin. eslummōck, *une petite montagne.*
golkó, *roby*, dimin. Igogliko, *retula.*
luk, *ligam*, dimin. Ilul'lk, *petit morceau de bois.*
skoi, *mater*, dimin. slkókoi, *matrecula (brevis statuta).*
sípi, *fuvis*, *corde*, dimin. slsíspí, *petite corde de cuir.*
s'm'ém, *mulier*, dimin. slm'ém, *petite femme.*

Quadam substantiva formant diminutivum assumpto adjectivo (diminutivo) ikukui úme, *parvus*, substantivis preposito, ut:

Ikukui mélgu, *domuncula*, pro Ikukui úme zítgu, *parva domus.*
Ikukui míze, *palliolum*, *petite robe*, pro Ikukui úme sízem, *parvum pallium.*

Anomala sunt:

stíclumfish, *puella*, dimin. schéschátem, *puellula.*
nkokosmichmschin, *canis*, dimin. stiticlífne, *cattulus.*
Imlamáie, *rana*, dimin. kalkalaks, *randa.*
stomchelt, *flia*, dimin. schutmélét, *filiola.*
sltipéis, *pluvia*, dimin. lučis, *petite pluie.*

2. Augmentativa formantur preponendo adjективum kútn (ex kutunt, *magnus*) vel kuti ante s vel I substantivis primitivis vel voci correspondenti in compositione.

snchtlzäskägæ, *equus* (in compositione skagæ), hinc kutl sklägæ, *un grand cheval*,
 zíteri, *domus, loge, maison* (in compositione élgu), hinc kutn-élgi, *grande maison*,
 sm'ot, *fumus*, hinc kuti-sm'ot, *grande fumée*,
 skeltich, *corpus, caro, kuti-skeltich, corpulentus*,
 Ichèp, *olla, marmite, kuti-Ichèp, grande chaudière*.

Nota. Quedam augmentativa admittunt etiam prepositionem *ch* (ad, extra, circum, etc.) prepositam adjectivo kutunt, ut:

ch-kutn-éus, *qui prominentem habet ventrem, un Gros Ventre, éus in compositione pro olfo venter*.
 ch-kut-éne, *qui magnas habet aures ex tenué aures*.
 ch-kutn-ás, *iacendum, grand feu* (us in compositione pro solschitzin *ignis*).

3. Pejorativa componuntur ex adjectivo ches (pro chèst, *malus*) et substantivi voce correspondenti in compositione, sic:

ches-élgi, *domus deformis, vilaine maison*.
 ches-ás, *facies deformis, une vilaine figure*.
 ches-álka, *fieitor, mauvaise odeur*.

Nota adjectivum chèst non est Selicium sed S'elizuum (*vulgo Coeur d'Alène*), quo Selici obtundit tantum in compositione pro adjectivo Selico tèie, *malus*.

Nota. Si substantivum nullam habeat vocem correspondentem, vel etiam si habeat, non adhibetur nisi substantivum primitivum, tum adjectivum chès non habet locum sed adjectivum Selicum tèie, *malus*, sic dicetur:

teiò skalmígu, *un mauvais homme*.
 teiò s'mièm, *une mauvaise femme*.
 teiò sménugu, *de mauvais tabac*.

Quia haec substantiva absolute usurpantur, nullam enim habent vocem correspondentem in compositione. Dicí etiam poterit teiò zilgu, *une vilaine maison*, pro chès-élgi, etc.

CAPUT 3um.

Nomen Adjectivum.

Non est hic sermo nisi de adjectivis qualitatibus quæ substantivo copulantur, nulla alia orationis parto interposita.

gèst spiiakkalk, *boni fructus, de bons fruits*.
 tcio sèulkku, *mala aqua, de mauvaise eau*.
 gém't s'schösch, *lapis gravis, une pierre pesante*.
 joiòot skalmígu, *vir fortis*.

Hæc adjectiva qualitatis primitiva sunt et ab iis plura verba derivantur, ut infra dicetur.

Adjectiva in numero multitudinis sine lege vagantur non secus ac substantiva.

kutunt, *magnus*, pl. ktkutunt, *magni*.

Ezéut, *ultimus*, pl. Ezéut, *ultimi*.

iehitmélgu, *nudus*, pl. iehitmúelgu, *nudi*.

joiòot, *fortis*, pl. u'joiòot, *fortes*.

Adjectiva quedam in plurale tantum numero usurpantur, h.e. cum reduplicatione.

jaiaàt, *rarus* et *rari*.

konkoint, *pauper* et *pauperes*.

guágiat, *strenuus*.

lehilchet, *strenuus in bello*, *ferox*.

Pgg-got, *senex*.

seilischält, *declivis*, *escarpé*.

sisilt, *dificilis*.

snsaint, *mansuetus*.

Quedam in numero plurali a radice singularis discedunt: ehhisúisch, *erectus*,
que se tient debout, pl. tepiént, *crecti*.

lkukui ume, *parvus*, pl. Iz'zimet, *parvi*.

DE COMPARATIVIS ET SUPERLATIVIS.

Quæ nos comparativa et superlativa appellamus, alia ratione a Selicis usurpantur, vide Part. III., cap. 3, § 2.

CAPUT 4^om.

Nomen Numerale.

Cardinale duplex, aliud relatè ad res, aliud relatè ad personas.

Relatò ad res.

1,	nko,
2,	escl,
3,	chclès,
4,	nús,
5,	zil,
6,	täckan,

Relatò ad personas

schmäksí,
chescl,
ch'chélès
ch'mósns,
ch'zilzil,
ch'tackan.

Relatō ad res.	Relatō ad personas.
7,	síspel,
8,	hichéñem,
9,	ganút,
10,	open,
11,	open el nko,
20,	esl'open,
30,	ch'el'open,
40,	Msl'open,
50,	zilehl'open,
60,	tekánehl'open.
70,	sspélehl'open.
80,	hichéñm'l'open.
90,	ganfl'open.
100,	nikó keín.
200,	eslkkókein vel asálkan.
300,	chelukokein vel cháalkan.
400,	músInkokein vel mómskan.
500,	zilehlInkokein vel zilebstkan.
600,	takanchstkan vel tekánchezInkokein.
700,	spélehlInkokein vel sisplchstkan.
800,	hichéñmInkokein vel hihánmkan.
900,	ganflInkokein vel ganótkan.
1000,	opnehstkan.
2000,	ésl'opnehstkan.
10,000,	open opichstkan.

Ifueusque pervenire possunt Selici, ultra enim licet numerare possunt, vix tamen comprehendendi valent, presertim cum nihil umquam sub oculos habuerint, quod numerum hunc excesserit.

Hic observare licet :

1. Quod unitates primitiae repeatantur post decades, interposita syllaba el (iterum) sic: open el esl (ad litt.) *decem iterum duo*. Idem dicendum de decadibus post centena et de centenis post millaria, sic: numerus 1849 erit opnehstkan el hihánmkan, el msf'open el ganut (ad litt.) *decem centena, iterum octo centena, iterum quadraginta, iterum novem*.

2. Decades et centena enim sint composita, assumunt consonantem 1 euphoniam gratia interpositam.

3. Interdum primam inter et secundam decadem non exprimuntur nisi unitates cum particula el relictā decade open, sic: el mus erit *quatror decim* pro open el mus; el ganut erit *novem decim* pro open el ganut, etc. Non ita erit in aliis decadibus, sed quilibet numerus exprimendus est et copulandus per syllabum el, ut dictum est.

4. Quaedam unitates relativè ad res inanimatas alterationem patiuntur in compositione, sic:

<i>duo</i>	in compositione erit	èsl vcl àsl.
<i>tria</i>	" " "	chèl vel chàl.
<i>quatuor</i>	" " "	mùs vel mìs.
<i>quinque</i>	" " "	zìfchst.
<i>sex</i>	" " "	tekanchist.
<i>septem</i>	" " "	sispelhst vel spelch.
<i>octo</i>	" " "	lehènna vel hanm.
<i>novem</i>	" " "	gant.
<i>decem</i>	" " "	opu vel opnelist.

Prima series copulatur cum qualibet substantivo; secundo vero cum eis tantum quorum prima vocalis in voce correspondenti in compositione est *a*; sic dices:

èslèlgu, *duo domus*, pro èsl zítgu.
 chèlèlgu, *tres domus*.
 mùslgu, *quatuor domus*.
 àslàskat, *duo dies*, pro èsl aslgalt.
 chàlàskat, *tres dies*.
 mùskat, *quatuor dies*, etc.

NUMERUS ORDINALIS.

Inanimatus.	Animatus.
<i>primus</i>	Iu es'schiút*
<i>secundus</i>	Iu kscléi
<i>tertius</i>	Iu ks'cheléi
<i>quartus</i>	Iu ksmus

Præposita nempto particula Iu et consonantibus ks, qua consonantes præponuntur itidem numero cardinali relate ad personas.

NUMERUS DISTRIBUTIVUS (inanim.).

<i>singuli</i>	nkó u nko (ad litt.), <i>unum et unum</i> .
<i>bini</i>	èsèl u èsl, <i>deux à deux</i> .
<i>terni</i>	chclès u chclès, <i>trois à trois</i> , etc.

Scilicet sumitur ex numero cardinali, interposita copulativa u (er).

Idem observandum est in numero distributivo relatiò ad personas.

Not. 1º. Numerus ordinalis adverbialiter positus primò, secundò, tertìò, etc.

* Haec vox derivatur a verbo tnes'schitmi, præedo.

nullo modo sequitur regulam linguae Europeae, sed Selici exprimunt successiouem per adverbium kuémpt (præterea).

Nol. 2º. Partitiva non norunt Selici, excepta voce es'chút, qua exprimunt sive *dimidium* sive *quamlibet rei partem*.

CAPUT 5um.

De Pronomine.

Distinguitur pronomen primitivum sive personale possessivum, demonstrativum, relativum, interrogativum, indefinitum.

Pronomen primitivum seu personale duplex est, aliud absolutum aliud copulativum.

Absolutum.	Copulativum.
<i>ego</i>	kó'i'e
<i>tu</i>	andi
<i>ille</i>	znilz
<i>nos</i>	kaempilo
<i>vos</i>	mpilépstemp
<i>illi</i>	zni'iz

Pronomen hoc tam absolutum quam copulativum indeclinabile est; applicationem autem utriusque præsertim in easibus obliquis vido in Verbis Relativis et in Syntaxi.

Nol. Pronomen personale communiter numquam præmittitur verbis, siquidem characteristica verbi per se satis exprimit personam primitivam.

POSSESSIVUM.

Pronomen possessivum indeclinabile est, quo Selici utuntur semper nominibus copulato; carent enim possessivo absoluto, consistitque in litteris vel syllabis, quæ nominibus preponuntur vel postponuntur, hoc modo:

in	<i>mecus, a, um, mei et mea.</i> *
an	<i>tua, a, um, tui et tua.</i>
— s.	<i>suis, a, um, ejus, sui et sua.</i>
kao	<i>noster, tra, trum, nostri, nostra.</i>
— mp	<i>vester, tra, trum.</i>
— s	<i>eorum.</i>

* Syllaba in communiter est apud Callspelm; Selci vero frequentius utuntur *n* pro *in*.

Not. 1^a. Ut tertia pluralis distinguitur a tertia personâ singularis reduplicatur vocalis media, seu penultima substantivi, cum quo possessivum copulantur, vel vocalis ultima, se substantivum habeat accentum super ultimam; sic:

skóí	<i>mater, la mire.</i>
skóís	<i>mater ejus, skó'ois, mater eorum.</i>
sílp	<i>vulnus, la blessure.</i>
silips ¹	<i>vulnus ejus.</i>
síll'ips	<i>vulnus eorum.</i>

Quæ regula etiam observatur, etiamsi substantivum sit in numero pluralis, sc.

skoikó'ois	<i>matres eorum.</i>
síll'ips	<i>vulnera eorum.</i>

Not. 2^a. In nominibus incipientibus in *s*, possessivum primæ et secundæ personæ *in* et *an* mutatur in *i* et *a*.

Item in nominibus finitis in *s*, possessivum tertie personæ *s* mutatur in *z*.

Not. 3^a. Nomina finita in *n* abjiciunt *n* finalē in relatione tertiae personæ, sic zóoschín, *pes, le pied*, erit zóoschíz, *pes ejus*, et non zóoschíns; gaznámtu, *indumentum*, erit gaznumts, *indumentum ejus*, et non gaznumts, etc.

Paradigma Primum.

		<i>domus mea, ma loge, maison.</i>
	an-zítgu	<i>domus tua.</i>
	zítgu	<i>domus ejus.</i>
sing.		<i>domus nostra.</i>
	kae-zítgu	<i>domus vestra.</i>
	zítgu mp	<i>domus eorum.</i>
	zíltgus	

Paradigma Secundum.

	c' sp'ús	<i>cor meum.</i>
	a sp'us	<i>cor tuum.</i>
	sp'usz	<i>cor ejus.</i>
		<i>cor nostrum.</i>
plur.	kao sp'ás	<i>cor vestrum.</i>
	sp'us mp	<i>cor eorum.</i>
	sp'dusz	

Pronomen possessivum magnificiendum est, etenim raro admodum usu venit, ut nomina sine possessivo adhibeantur, sed natura lingue Selicæ fert, ut semper possessivum copuletur nominibus, licet nulla necessitas in oratione intersit.

PRONOMEN DEMONSTRATIVUM (indecl.)

iè	<i>hic, hæc, hoc, hi, hæ, hæc.</i>
zi	<i>ille, a, ud, illi, a, a.</i>

Not. Pronomen demonstrativum *iè* et *zi* adhibetur tantum cum copulantur substantivis: etenim si absolute usurpetur, loco *iè* et *zi*, adhibetur aliud demonstrativum *schei* (*hoc* vel *illud*) etiam indeclinabile in utroquo numero.

ischéi	<i>hoc</i> vel <i>illud tantum, seulement cela.</i>
ipòl u schéi	<i>hoc</i> vel <i>illud ipsum.</i>
es'chesèlm	<i>uterque</i> (animat.)
èscoùl t	<i>uterque</i> (inanimat.)
tù chinàksi	<i>neuter, nemo</i> (animat.)
tù stèm }	<i>neutrum, nihil, ni l'un ni l'autre</i> (inanimat.)
ta nkó }	

PRONOMEN RELATIVUM.

Relativum, qui, quæ, quod, per syllabas u vel lu indeclinabiles transfertur, quarum usun. et multiplicam significationem videre est in Syntaxi.

PRONOMEN INTERROGATIVUM.

→ suèt ?	<i>quis</i> (anim.)
chèn ?	<i>qualis, lequel, laquelle</i> (inanim.)
stèm ?	<i>quid, quoi.</i>
u suèt ?	<i>quisnam, qui donc</i> (emphat.)
goù suèt ?	<i>quisnam</i> (dubitativè.)
u stèm ?	<i>quidhunc, quid ergo, quoi donc.</i>
suet iè tel chesèl ?	<i>uter, le quel des deux</i> (animat.)
chèn iè tel esèl ?	<i>uter</i> (inanimat.)

PRONOMEN INDETERMINATUM.

plur.	chináksi	<i>aliquis, unus</i> (animat.)
	ehnknaksi	<i>non nulli, quelques uns.</i>
	tè stèm	<i>aliquid</i> (inanim.)
	nknkó	<i>aliquis, aliquot</i> (inanim.)
	nà suèt	<i>quicunque</i> (in sensu futuro.)
	lu suèt	<i>quicunque</i> (in sensu præterito.)
	esiàt	<i>unusquisque, quodlibet</i> (ad litt. omnes, omnia.)
	ágäl	<i>quilibet</i> (inanim.) <i>chaque.</i>
	kó	<i>gallice on.</i>
	nko	(num. cardin.) <i>alter, un autre</i> (inanim.)
	ehnaksei	<i>alius</i> (anim.)

CAPUT 6^{m.}

De Verbo.

Praenot. Verbo *sum* tamquam auxiliari non indigent Selici cum et temporibus compositis careant et verba passivæ terminacionis non habent.

Item verbum substantivum *sum* absolutum seu eum sine supposito adliberi solet in oratione, nullo modo exprimi potest, quia non existit; copulativum autem adeo frequens est, ut fere dici posset, nullam dari vocem sino verbo *sum*.

Totum autem verbum consistit in particulis quibusdam (quarum pleræquo redeunt ad pronomen personale in compositione) praepositis vel substantivis vel adjectivis vel adverbii, etc.; atqui etiam verba præ se ferunt verbum *sum*, eum particulae supradictæ sunt characteristicæ essentiales verborum, quare meritò inferri posset, verbum *sum* esse solum verbum existens in lingua Selicâ, ejus verbi typus sunt characteristicæ verborum, quas subiectio.

Duae autem sunt characteristicæ, que distinguunt duplicem verborum conjugationem; prima est *tūs* (pronuntia tēnēs) præfixa verbis terminatis in *i* et complectitur verba omnia sive intransitiva sive activa indeterminata, id est sino casu expresso. Secunda est *jès* præfixa verbis terminatis in *m*, complectiturque verba omnia transitiva definita, hoc est, cum casu expresso, quæ verba appellabimus activa realia.

Hæ vero characteristicæ inveniuntur constantes in prima persona præsentis indicativi, que radix est aliorum temporum et per quam conjugatio a conjugatione distinguitur. Verba igitur (si quæ sunt) que in prima personâ singulari præsentis indicativi neutram præ se ferunt characteristicam inter anomala vel defectiva rejicienda sunt.

PARADIGMA CHARACTERISTICÆ TÆQUIVANTIS VERBO SUM.

Indicativ. præsens.

1.	<i>tūs</i>	<i>sum</i> (actu.)
2.	<i>kñs</i>	<i>es.</i>
3.	<i>és</i>	<i>est.</i>
1.	<i>kās</i>	<i>sumus.*</i>
2.	<i>pès</i>	<i>estis.</i>
3.	<i>ès</i>	<i>sunt.</i>

* Pro kac' es quod observatur quotiescumque post kac sequitur e.

Præteritum perfectum.

1.	tĕn (tn)	<i>fui, sum jamdiu.</i>
2.	ku	<i>fuiſti, vel es jaundiu.</i>
3.		<i>fuit.*</i>
1.	kao	<i>fuimus.</i>
2.	p	<i>fuimis.</i>
3.		<i>fuerunt.</i>

Futurum.

1.	ném tn	<i>ero.</i>
2.	ném ku	<i>eris, etc.</i>

Ex perfecto indicativi præposita syllaba ném, characteristicæ futuri indicativi.

Imperativum.

2.	sing. sch	<i>esto</i> , vid. pres. subj.
3.	ks	<i>sit.</i>
1.	pl. kaeks	<i>simus.</i>
2.	pks	<i>sitis.</i>
3.	ks	<i>sint.</i>

Præsens subjunctivi.

1.	tiks	<i>ut sim.</i>
2.	kuks	<i>sis vel esto.</i>
3.	ks	<i>sit.</i>
1.	kaeks	<i>simus.</i>
2.	pks	<i>sitis.</i>
3.	ks	<i>sint.</i>

Imperf. et plusquam perfectum.

1.	k'néu tn	<i>essem vel fuissem.</i>
2.	k'néu ku	<i>esses vel fuisses.</i>

Ex perfecto præposita syllaba k'néu.

Condition. subjunctivi.

1.	k'lu tn	<i>si essem vel fuissem.†</i>
2.	ku'lu ku	<i>si essem vel fuisse, etc.</i>

Ex perfecto præposita syllaba k'lu.

* Tertia singul. pres. perf. in verbis intrans. radix est verbi, hinc nulla precedit characteristicæ.

† Pro k'lu dici etiam potest k'k'tn, k'ku, etc.

Futurum 1um.

1.	nè tis	<i>cum fuerō.</i>
2.	nè kus	<i>cum fueris.</i>
3.	nè s	<i>cum fueril.</i>
1.	nè kaes	<i>cum fuerimus, etc.</i>
2.	nè ps	
3.	nè s	

Futurum 2um.

1.	nè tisuis	<i>postquam fuerō, etc.</i>
2.	nè kusuis	
3.	nè suis, etc.	

Nempe interposita syllaba *uts*, quæ nihil aliud est nisi perfectum uistén ex verbo jesum (perficio, finio, compleo) ac si dices, cum compleverim esse.

Nol. Dicitur etiam interdum, nè tuis, nè ku uis, etc.

Futurum 3um conditionatum.

1.	nè tn	<i>si fuerō.</i>
2.	nè ku	<i>si fueris, etc.</i>

Ex perfecto indicativi praeposita syllaba nè characteristica futuri subjunctivi.

Futurum 4um conditionatum.

1.	nè tiks	<i>si esse oportebit, si esse voluero vel potuero,</i>
2.	nè kuks	<i>etc.</i>

Ex presenti subjunctivi.

Futurum 5um.

1.	nèm tiks	<i>si esse debebo, etc.</i>
2.	nèm kuks	

Ex presenti subjunctivi, praeposita syllaba nèm.

Optativum

Est perfectum indicativi praeposito adverbio komi (*utinam*) et inscrit euilibet tempori: komi tu *utinam sum vel essem vel fuerim.*

Nol. 1. Syllaba es in characteristica tnès, kuès, etc., presentis indicativi proprio loquendo non pertinet ad verbum *sum* sed dicit potius actualitatem vel continuationem actionis quæ ponitur; atque ideo syllabam continuationis vocabimus. Hinc characteristica tnés, kués, etc., copulantur tantum cum radice verbi activi ad formandum verbum passivum, ctenim si verbum *sum* copulandum sit cum substantivis

vel adjectivis, etc. Non characteristica praesentis usurpatur sed perfecti in, ku, etc., in sensu perfecto: etenim qui dicit se aliquid esse, jam est, quod enuntiat et quo logica lingua Europæ non pervenit, eò pervenit logica linguae Scicæ, quod etiam clarius patebit ex quibusdam defectivis, que vide.

Not. 2. Characteristica primæ personæ singularis praesentis indicativi in ès, indiscriminatum et pro libitu mutari potest in tiès vel etiam chnès vel chiès, que mutatio frequens est presertim apud Calispelnu. Consequenter prima persona perfecti in mutari etiam potest in chn (chn, chn).

PARADIGMA CHARACTERISTICÆ J.

Indicat. præsens.

1.	jes	pl. kaes.
2.	as	es p
3.	es	es

Perfectum.

1.	n	pl. kao	ntm.
2.	ntqu		ntp.
3.	s		s.

Futurum.

Idem est ac perfectum præpositâ syllabâ nèm.

Imperativum.

2.	Variabilis est.	pl. 1.	kaes.
3.	ks	2.	i.
		3.	ks.

Subjunctivi præsens.

1.	iks	pl. kacks.
2.	aks	ks p.
3.	ks	ks.

Imperf. et plusq. perf.

K' nèu præpositum perfecto indicativi.

Conditionatum.

K' vel k'Iu præpositum perfecto indicativi.

Futurum 1um.

1.	nò is	pl. nò kæs.
2.	nò as	nòs p.
3.	nò s	nò's s.

Futurum 2um.

1.   ne isuis
2.   ne asuis, etc.

Ex futuro 1mo, addita syllaba *uis* (vide pag. 14.)

Futurum 3um.

Nè cum perfecto indicativi.

Futurum 4um.

Nè cum praesenti subjunetivi.

Futurum 5um.

Nem cum praesenti subjunctivi.

PARADIGMA VERBI INTRANSITIVI.

Indicativ. præsens.

1.	tñès-áint-i	indignor.
2.	kuës-áint-i	indignaris.
3.	ës-áint-i	indignatur, etc.
1.	kæs-áint-i	
2.	pæs-áint-i	
3.	es-áint-i.	Vide Pronom. Possessiv. supr.

Scilicet tribus partibus componitur verbum, charakteristica, radice, et affixo. Hinc eum charakteristica in, ku, etc., nulli aliud sint quam verbum *sum* (supr. pag. 12), et syllabe *es* præ se ferat actualitatem et continuationem actionis (vide supr.), sequitur, in tantum adhiberi præsens indicativi, in quantum quis actu ponit actionem verbi sino ullo respectu ad præteritum, et hæc est ratio unica et vera quare Selici nonni si raro præsenti tempore utuntur.

Igitur præsens indicativi recte respondet anglico *I am* eum participio v. g. *doing* (je suis en train de faire). Hinc *tres ainti* potius quam *indignor* dicitur *sum indignans*.

Not. Verbum fit impersonale seu persone indeterminate, preponendo syllabam ko (galliee on) tertia persone singularis cuiuslibet temporis et modi, ko ës ainti, on s'indigne.

Perfectum simplex.

1.	tn-a'nt	kae a'nt
2.	ku a'nt	p a'nt
3.	a'nt	ø'nt.

Licet perfectum tempus sit primitivum, tamen in verbis intransitivis formari potest a praesenti, sublata syllaba continuationis *es* et affixo *i*; etenim supponit actionem verbi semel positam jamdū cessasse; quod si actio verbi protracta fuerit presertim usque dum quis loquitur, tum verbum resumet particulam *es* et erit

Perfectum continuatum.

1.	tnès a'nt	<i>Din</i> , vel <i>incessanter indigetus sum</i> .
2.	knès a'nt	
3.	ès a'nt	
1.	kaes a'nt	
2.	pès a'nt	
3.	ès a'nt	

Pro formatione prateriti perfecti simplicies verborum utriusque characteristicæ (quæ semper immutabiles sunt) vix dari potest regula generalis, tum prateritum perfectum tempus est primitivum, non secus ac presens et imperativum, tum quia affixum sepe variat pro diversitate verborum.

Hie autem pro formatione perfecti in verbis intransitivis has regulas habet.

1. Pleraque verba formant perfectum sublato affixo *i* (priore syllabam *es*, quæ in omnibus afferuntur) ut in paradigmate videre est.

Excepo tnès z'atlì, *dico*; tnès guì, *rado* vel *venio*. Hie retinent affixum *i*, etiam praterito, tn z'atlì, *dixi*; tn guì, *ici* vel *veni*.

2. Verba finita in *ni* vel *nni* (enī accentu super ultimam) formant perfectum sublato *ni* finale, ut :

tnès z'almí, *infirmor*; perf. tn z'il, *infirmatus sum*.

tnès chit'eschinni, *pedibus offendō*, heurter avec les pieds; perf. tn chit'eschini,

Excepo tnès itkumi, *putresco, pourrir* (do lignis); perf. tn ituk.

tnes lñkamí, *uor, se bruler*; perf. tulmák.

tnes piikamí, *maturescō, murir*; perf. tn piik.

tnes telkomí, *fugio*; perf. tutelók.

tnes tkomí, *recumbo, couchēr*; perf. tnes tok (irreg.)

tnes toukamí, *rumpor, se casser* (dicitur de funibus); perf. tn touak.

3. Verba finita in *pmi* vel *pma* formant prateritum transferendo ultimam *i* vel *a* ante consonantem *p* et supprimendo *m*, sic:

tnès'chlmí, *venor, chasser*; perf. tn chlip.

tn̄es gampmi, *aresco, se secher*; perf. tn̄ gamip̄.
tn̄es nimp̄m, *gelo, se glacer* (dilexit de aqua); perf. tn̄ nimp̄.

Excipe tn̄es kaop̄ni, *frangor, se casser*; tn̄es laapni, *naviger*; tn̄es tkepni,
obstruer, se boucher; tn̄es aip̄ni, *curro, courir*; que verba secundam regulam
sequuntur, auferendo simpliciter syllabam finalē *m̄i*.

Nol. Que finales præteriti perfecti semel cognita innumutabilis remaneant in
qualibet persona, juxta normam in paradigmate traditam.

Futurum.

Futurum simplex et continuatum est idem ac prieteritum perfectum preposita
syllabâ *n̄em*.

n̄em tn̄ n̄int	<i>indignabor,</i>
n̄em tn̄ es āint̄	<i>indignabor diu.</i>

Imperativum.

2.	āint̄ sch	<i>indignare.</i>
3.	ks āint̄	<i>indignetur</i> , etc.
1.	kaes āint̄	
2.		āint̄ui
3.	ks āint̄i	

Idem continuatum.

2.	es āint̄ sch	<i>indignare diu.</i>
3.	k' es āint̄*	
1.	kaes n̄int̄i	
2.	es āint̄ui	
3.	k' es āint̄i	

Imperativum, ut dictum est, tempus primitivum est; formari tamen potest
secunda (in verbis intransitivis solum) a tertia singularis præteriti perfecti, addendo
simpliciter *sch*. Pro reliquis personis observa quod secunda pluralis pendet semi-
per a secunda singularis et formatur mutando *sch* in *ui*. Tertia persona utriusque
numeri sumitur ex presenti subjunctivo et prima pluralis ex presente indicativo.

Nota. Verba finita in *sch* in secunda singularis imperativi non assumunt aliud
sch, sed ipsa tertia persona perfecti erit etiam secunda imperativi, sic:

tn̄es-läkschilschi	<i>sedeo.</i>
3*. perfecti	
et	
2*. imperat.	

* Consonans & characteristicæ *ks* semper eliditur quoties sequitur syllaba continuationis *es*,
quod observari debet presertim in subjunctivo.

	tnès chitschilschi	<i>accedo, s'approcher.</i>
3*. perfecti 'et	chitschilschi	<i>accessil</i>
2*. imperat.		{ et pl. chitschilschui accido <i>accessito.</i>
	tnès itschi	dormio, je dors.
3*. perfecti et	itschi	<i>dormiril</i>
2*. imperat.		{ et pl. itschui dormi <i>dormito.</i>

Subjunctivus praesens.

1.	tiks aímt i	<i>ut indignari volo, debeo.</i>
2.	kuks aímt i	
3.	ks aímt i	
1.	kaeks aímt i	
2.	pks aímt i	
3.	ks aímt i	

Idem continuatum.

1.	tikés aímt i	<i>ut diu, incessanter indignari, etc.</i>
2.	kukés aímt i	

Imperfectum et plusq. perfect.

1.	k nèu tn aímt	<i>indignarer, indignatus fuisset, etc.</i>
2.	k'nèu ku aímt	

Ex pret. perfecto.

Idem continuatum.

1.	k (vel k'lù) tn aímt	<i>si indignarer, etc.</i>

Ex perfecto indicativi.

Præteritum perfectum.

1.	lu tn aímt	<i>cum indignatus fuerim, etc.</i>

Ex perfecto indicativi.

Futurum Iun.

1.	nó tís aímt i	<i>cum indignatus fuero, etc.</i>
2.	nó kus aímt i	
3.	nó s aímt i	
1.	nó kaes aímt i	
2.	nó ps aímt i	
3.	nó s aímt i	

Futurum 2um.

1. ne tuis aímt i,   *postquam indignatus fuero.**
 2. ne kusuis aímt i

Ex futuro praesenti.

Futurum 3um.

1. ne tu aímt   *si indignatus fuero, etc.*

Ex perfecto indicativi.

Futurum 4um.

1. ne tiks aímt   *si indignari oportebit vel indignari volero.*
 2. ne kuks aímt

Ex characteristica praesentis subjunctivi et finali perfecti indicative.

Futurum 5um.

1. ném tiks aímt i   *indignari debebo, il faudra que je m'indigne.*

Est praesens subjunctivi, praecedente characteristica futuri indicative *ném*.

Not. 1. Hoc futurum 5um. est etiam futurum imperativi dicens absolutam voluntatem imperantis.

Not. 2. Futura nuper exposita admittere possunt syllabam continuationis *es* et erunt

1. ném ties s aímti
 2. ném ties uis aímti
 3. ném ties aímt
 4. ne tikés aímt
 5. ném tikés aímti.

Not. 3. Schema syllabe continuationis *es* in hoc paradigmate traditum, norma erit pro qualibet verbo characteristica *t*, sc. cum locum habere debet in oratione, ponitur immediate post characteristicam: hinc non erit necesse eam iterum repetrere.

Optativum.

komi tu aímt   *utinam indigner, indignarer, indignatus fuisssem.*

Participium.

Participium Latinorum, significationis activae, sive presentis, sive perfecti temporis resolvitur per particulam *In*, prepositam praesenti vel perfecto indicative. (Vide Syntaxi.)

---

* Vei ném tiks aímt cum characteristica et finali perfecti Indicat. vide supra in nota.

PARADIGMA VERBI ACTIVI INDETERMINATI.

Differentia hujus non consistit in characteristicâ, quaæ eadem omnino est ne verbi intransitivi, sed in affixo quod in p̄f. perfecto et imperativo variat ab intransitivo.

Indicativ. præsens.

1.	tñes kóli	<i>facio aliquid, operor.</i>
2.	kues kóli	
3.	ès kóli	
1.	kaes kol'i	
2.	pès kóli	
3.	ès kóli	

Perfectum.

1.	tu kól m	<i>operatus sum.</i>
2.	ku kól'm	
3.	kól m	
1.	kae kól'm	
2.	p kol m	
3.	kó'l m	

Præteritum perfectum formari potest a præsenti sublata syllaba continuationis *es* et mutato affixo *i* ut sequitur.

1. Pleraque verba formant præteritum perfectum mutato affixo *i* in *m*, sic tñes azgai, *aspicio*, perf. tu azga m, *asperi*; tñes kol i, *operor*, perf. tu kól m.

Excepe tñes tképi, *obstruo, boucher*, perf. tu tkép iim.

2. Verba finita in *mi* purum (cum accentu super ultimam) id est, cum *a* vocali preeceditur, plerumque formant perfectum nusquando simpliciter affixum *i* more intransitivorum, ut :

tñes kaomí, *frango*, perf. tu ko óm.
tñes lgumí, *terbro, perecer*, perf. tu lgum.

Excepe tñes tgomí, *dirigo, diriger, dresser*, perf. tu tgomín, tñes pgomí, *dispergo, repandre*, perf. tu pgomín.

Nota. Si vocalis *a* preecedat *mi* in præsenti, mutatur in *e* in p̄f. perfecto, ut :

tñes tonkamí, *depono, deposer* (dicitur de vestibus), perf. tu toukém.

Eamdem normam secundæ regulæ sequuntur haec duo : tñes súmí, *olfacio, flaire*, perf. tu s'ám; tñes tómí, *sugo, sucer*, perf. tu tóm; licet non habeant accentum super ultimam.

3. Verba finita in *mi* impurum, plerumque formant perfectum transferendo *i* in *m*, ut :

tñes azmi, *ligo, lier* (dicitur de equis), perf. tu azmí.

Excipe tñes plchmí, *verlo, tourner*; perf. tn plchmí.

Quædam verba characteristicæ t, sicut sepe duplcam habent significationem, id est, transitivam vel activam indeterminatam, sic duplex etiam habent præteritum, cuius affixum a significatione pendet.

tnès tliipmí, *in præceps ruo, vel aliquem præcipitem do*; perf. tn tliip, *in præceps rui*: tn tliipmí, *aliquem præcipitem dedi*.

Futurum.

1. nèm tn kól'm operabor.

Ex pret. perfecto.

Imperativum.

2.	kól isch	operare, travaille.
3.	ks kól i	
1.	kacé kól i	
2.	kól ui	
3.	ks kó'ol i	

Nota. Secunda singularis hujus temporis differt a verbis intransitivis in eo quod retinet affixum *i* presentis indicativi. Relique personæ eadem omnino sunt ac in imperativo intransitivo.

Subjunctivi presens.

1. tiks kól i ut operer, operari volo, debo.

Idem ac presens subjunctivi transit.

Præterit. perfect.

1. Iu tn kól m cum operatus fuerim, etc.

Ex præterito indicativi.

Imperf. et plusq. perfectum.

1. k'neu tn kól m operarer, operatus essem.

Ex perf. indicat.

Idem conditionatum.

1. k' (vel k'lu) tu kól'm, si operarer, etc.

Ex perf. indicat.

Futurum Ium.

1. nè tis kól i cum operatus fuero, quand je travaillerai.

Vide futur. subjunctiv. Verbi Intransit.

Futurum 2um.

1. ne tuis kól i rel nè tnuis kól m, *postquam operatus fuero.*

Futurum 3um condition.

1. ne tu kól m, *si operatus fuero, si je travaillerai.*

Ex perf. indicat.

Futurum 4um condition.

1. ne tiks kól i, *si operari debvero, volvere, vel si ad operandum ibo.*

Ex futuro 4º, intransit. Vide Part II.

Futurum 5um.

1. ném tiks kól i *operari debebo, il faudra que je travaille.*

Ex futur. 5º, intransit.

Oportūcum.

1. komi tu kól m *utinam operer.*

Participium ut dictum est resolvitur per particulam Iu, etc. Vide Syntaxi.

PARADIGMA VERBI ACTIVI REALIS SEU DETERMINATI.

Indicativ. præsens.

1.	iès kól m	<i>facio</i> (hoc vel illud definite).
2.	as kól'm	
3.	ès kól m	
1.	kaes kól m	
2.	ès kól mp	
3.	es kó olm	

Perfectum simplex.

1.	kól n	<i>fecī.</i>
2.	kól ntgu	
3.	kól is	
1.	kao kol ntm	
2.	kol ntp	
3.	kó'ol is	

Perfect. continuatum.

1.	es kól stn	<i>incessanter fecī, j'ai toujours fait.</i>
2.	es kól stgu	
3.	es kól sts	
1.	kaes kól stm	
2.	es kol stp	
3.	es ko'ol sts	

Præteritum perfectum activum non habet characteristicum aut radicem, sed affixum tantum, quod quidem multiplex est et pendet immmediato a primâ personâ singularis, pro cuius formatione quasdam regulas dabo ad sternendam viam.

Omnia verba activa realia (cum casu expresso) in primâ personâ presentis terminantur in *m*: hinc *m* vel a vocali preceditur vel a consonante, in primo casu observa.

1. Si vocalis a preceedat *m*, formatur perfectum mutando *m* in *n*, ut: ies a'zga m, *aspicio*, perf. azga'n, *aspexi*. Quam quidem normam cum bene multa ex verbis activis sequuntur, hinc est quod pro paradigmate sumpta est.

Excepe ies àu m, *liquefacio*, *je fais fondre*; perf. à ann.

ies impà m, *cogelare facio*; perf. impà stèn.

ies nimpam, *aquon congelare facio*; perf. nimpam stèn.

ies misacka m, *e ria edeo*; perf. misacka istèn.

ies pspá m, *despondere facio*, *je fais perdre courage*; perf. pspstèn.

ies ptp àm, *ebullire facio*, *faire bouillir*; perf. ptp stèn.

2. Si *e* (cum accentu) preceedat *m*, formatur perfectum mutando *em* in *ntèn*, ut:

ies te'èm, *tundo* (ital. *martellare*, angl. *to hammer*); perf. té ntèn.

Excepo ies chè m, *odio habeo*; perf. chè mn.

ies chgalèm, *insidior*, *épier*; perf. chgalènum.

ies chtèm, *suspicor*, *soupsonner quelqu'un*; perf. chtèmn.

ies uèm, *clamo*, *appeler quelqu'un en criant*; perf. uè'n.

ies kùnèm, *accipio*, *tereo*; perf. kùnèn.

ies piükèm, *maturare facio*, quod accipit s pro *n* in præter perf. piükstèn.

Item verba omnia relativa determinata in Item, que in præter perf. mutant *im* in *en*.

3. Verba que habent *i* ante *m*, mutant *im* in *stèn*, sic: ies aip ím, *currere facio*; perf. aip stèn.

Quae sequuntur assumunt *n* pro *s*.

ies az im, *ligo*; perf. az ntèn.

ies chgoz im, *supero*, *je devance*; perf. chgoz ntèn.

ies chgul im, *ligner lecigo*, *rubboter le bois*; perf. chgulutèn.

ies chlpm, *venor*, *lever un animal en chassant*; perf. chlpntèn.

ies choschim, *chunoes edo*, *criailler*; perf. chosch ntèn.

ies chschinim, *sequor*, *suivre quelqu'un*; perf. chschintèn.

ies chsehitim, *serco*, *custodia*; perf. chsehit ntèn.

ies ge'enim, *impedito*, *empêcher quelqu'un de faire quelque chose*; perf.

ge'entèn.

ies kaím, *scribo*; perf. kai ntèn.

Et verba finita in *nim*.

4. Verba finita in *om* (sive accentu) in præterito mutant *om* in *on*, ut: ies chiò-kóm, *calunior*; perf. chiókón.

Exceipe duo: ies zkóúkom, *plorare facio, faire pleurer*; perf. zkóakostu.
ies náékom, *furor, voler*; perf. náékom'n.

Quae vero habent *om* (eum accentu) mutant stepe *om* in *ontén*, ut:
iés ka ñm, *rumpo*; perf. ka ontén.

Tria que sequuntur assumunt *s* ante pro *n*.

iéls télkóm, *fugere facio, mettre en fuite*; perf. telkostén.

iés niékom, *trajictio, traverser quelque chose d'un bord à l'autre*; perf. niécostén.

ies tkokóm, *cadere facio*; perf. tkokostén.

Sed gés tóm, *sugo*, habet in perf. tómñ.

5. Verba finita in *um* (sine accentu) mutant *m* in *mstn*, ut:

iés háum, *laxo, lacher*, habet in perf. haumstu.

ies líum, *tiatlarabulum pulso*; perf. líumstu.

Finita vero in *um* (eum accentu) mutant *um* in *untén*, sic:

ies pkám, *excusio, seconer*, in perf. pkuntén.

Sed iés stúm, *olfacio*, habet sám'u.

Do verbis autem quae habent consonantem ante affixum *m*, infinitum fore esset, dare regulas et exceptions; hinc corum præt. perfectum non nisi usu colligi potest: hoc tantum hic notandum quod affixum perfecti in verbis activis definitis pertinebit certo ad unum vel aliud que exposita sunt.

Ex regulis supra allatis triplex eruitur perfectum, hinc triplex etiam erit parigma; sc. vel perfectum formatum ex simplici mutatione affixi *m* in *n* et sequetur regulam generalem paradigmatis ieskól'm; vel perfectum terminatur in *tu* et sequitur formam perfecti continuati; vel denique affixum perfecti erit in *tén* vel *tán* et tunc syllabe finales erunt.

1. tén vel tán

1. kae-tém vel kae-tám

2. tegu " tágú

2. tèp " táp

3. tés " tás

3. té es " tà as

Nota. Perfectum continuatum cuiuslibet verbi activi realis terminatur semper in *stu* vel *stén*; hinc in verbis communibus, que formant perfectum, mutando simpliciter *m* in *n* (ut in paradigmate) perfectum continuatum flet mutando *n* in *stu*; verba vèr quo in præterito simplici terminantur in *ntén*, si in sensu continuato adhibenda sunt, mutabunt *n* in *s*, sic: iésazím, *ligo*; perf. simpl. azntén, *ligari*; perfect. continuatum es azstén, *incessanter ligavi*.

Quae vero in præterito habent terminationem *stu* vel *stén* admittunt tantum syllabam continuationis, *es*:

ies n'ulúsm, *conjungo, mettre ensemble*; perf. simpl. n'ulústu; perf. contín, es n'uslustu.

ies gutpím, *fugere fuiio*; perf. simpl. gutpstén; perf. contín, es gutpstén.

Futurum.

1. ném kól n,   *faciam*. Ex perf. indicativi.

Imperativum.

Eadem hic recurrat difficultas pro formatione 2dæ singularis imperativi ac in præterito perfecto notata est; est enim tempus primitivum: verum licet nulla dari possit regula generalis, habeto tamen paradigma quod pro reliquis personis inser-
viet, quemcumque sit secunda singularis.

2.	kól nt	<i>fac.</i>	pl.	1.	kao kól m
3.	ks kól ms			2.	kól nti

3. ko kó'al ms

Secunda pluralis pendet semper a secundâ singularis a qua formatur, addendo simpliciter i sive ulla exceptione. Pro reliquis personis idem observandum est ac in imperativo verbi intransitivi dictum est, quod nemp̄ resumunt affixum indicatiū cum characteristica subjunctivi, prima pluralis excepta, quæ eadem est aō prima pluralis indicativi.

Imperativum continual.

2.	es kol sku	<i>fac semper, incessanter.</i>
3.	k'es kol sts	
1.	kacs kol stn	
2.	es kól skui	
3.	k'es kó'l sts	

Affixum hujus imperativi desumptum est ex præt. perf. continuato, excepta personâ secundâ utriusque numeri, quæ primitiva est.

Nota. Perfecta continua finita in stēn formant constanter imperativum mutando stēn in stēku, sic:

2.	stēku	pl.	1.	stēm
3.	stēs		2.	stēkui

3. stē's

Subjunctivi presens.

1.	iks kól m	<i>ut facio, facere debeo, volo.</i>
2.	aks kól m	
3.	ks kól ms	
1.	kaeks kól m	
2.	ks kól mp	
3.	ks kó'l ms.	Vide Part II., cap. 6, § 2.

Perfectum.

1.	Iu kól'n	<i>cum fecerim.</i>
----	----------	---------------------

Ex perfecto indicat.

Imperf. et plusq. perf.

1. k'nèu kón *facerem vel fecissem.*

Ex perf. indicativi.

Idem conditionatum.

1. k' (vel klu) kól n *si faceren vel fecissem.*

Ex perfect. indicativi.

Futurum 1um.

1. nè is kól m *cum fecero, quand je ferai.*
 2. nè as kól m
 3. nè s kól s
 1. nè kaes kol m
 2. nè s kól mp
 3. nè s kó'ois

Futurum 2um.

1. ne isuis kól m *postquam fecero.*

Ex futuro preeed.

Futurum 3um conditionatum.

1. nè kól n *st fecero, si je ferai, si j'aurai fait.*

Ex perf. indicat.

Futurum 4um.

1. nè iks kól m, *si facere debuero, voluero, vel ad faciendum ibo.*

Ex present. subjunct.

Futurum 5um.

1. nèm iks kól m *necesse erit ut faciam.*

Ex present. subjunct.

Nota. Pro participio activo, vide supra, item cap. 6, § 5; participium passivum, Part II., cap. 6. N. 2, de rad. verb.

Triplex hoc paradigma traditum norma erit pro quibuslibet verbis (negativis exceptis) etiam impersonalibus, ita ut intransitiva primum, activa absoluta secundum, et activa realia tertium sequantur. Verba autem impersonalia sequuntur normam intransitivorum in 3° personâ singulari cuiuslibet temporis et modi.

- es tlipéis i, *pluit*; perf. tlipéis.
 es mgóp mi, *ningit*; perf. mgóp.
 es saluso i, *grandinal*; perf. salós'e.
 es ne'ut i, *ventus spirat*; perf. ne'ut, etc.

PARADIGMA VERBI NEGATIVI INTRANSITIVI.

Indicativi præsens.

Non differt a positivo, excepta negativa *tam*, que verbo preponitur:

tam tuēs aīmt i non indignor, etc.

Perfectum.

1. ta ès aīmt, 2. tà as aīmt, 3. ta s aīmt; 1. ta kaes aīmt, 2. ta ps aīmt,
3. ta s aīmt; *non indignatus sum*, etc.

Seilicet verbum mutatur in substantivum abstractum. Vide cap. 6, § 1. Seu manente integra radice verbi, mutantur characteristicæ perfecti pret. *tu, ku*, etc., in *is, as*, etc.

Not. Negativa *tam* rejicit *m* in pret. perfecto, quia et ipsa verbum est; oritur enim a verbo *iestam, nego*.

Futurum.

1. ta iks aīmt, 2. ta aks aīmt, 4. ta ks aīmt; 1. ta kaes aīmt, 2. ta pks aīmt,
3. ta ks ai'īmt; *non indignabor*, etc.

Hoc futurum loco characteristicæ perfecti assumunt characteristicam presentis subjunctivi, non quidem intransitivi sed activi realis *iks, aks*, etc., secundâ plurali excepta que habet pronomen personale *p* non in fine sed in principio.

Not. 1. Particula *nem* nonquam habet locum in futuro negativo indicativi.

Not. 2. In futuro negativo continuato eadem erit forma ac superius, vide supra, in not. 3. Verum particula *es* tunc valebit nonquam.

Imperativum et Subjunctivus præsens.

Hæc duo tempora non differunt a futuro negativo.

ta aks aīmt,	<i>ne indigneris.</i>
ta iks aīmt,	<i>ut non indigner.</i>

Ita ut futurum negativum indicativi diei possit aliquo modo tempus primitivum.

Imperf. et plusq. perfect.

1. k nèn taiks aīmt, *non indignarer.* Ex futur. indicat.

Idem condition.

1. k' ta is aīmt, *si non indignarer.* Ex perf.

Futur. 1um condition.

1. ne tà is aīmt, *si non indignatus fuero.*

Futur. 2um condition.

1. nè tà iks aimt, *si non indignari debuero.* Ex futur. indicat.

Futur. 3um.

1. nem tà iks aimt, *indignari non debebo.* Ex fut. indicativ.

Optativum.

Komi tà is aimt, *utinam non indignarer, indignatus essem.*

PARADIGMA VERBI INDEFINITI NEGATIVI.

Indicat. praesens.

1. tam tnès kol i   *nihil facio, non operor.*

Non discedit a positivo, preposita tantum syllaba *tam.*

Perfectum.

1. ta iskól m   *non operatus sum.*

Eadem hic regula, quæ pro perfect. intransit. (supra) tradita est.

Futurum, imperat. subjunct. praesens.

1. tà aks kól m, 2. tà aks kol m, 3. tà ks kól m; 1. tà kaeks kól m, 2. tà pks kól m, 3. tà ks kó'l m; *non operabor, ut non operer, non operaberis*
vel *ne opereris.*

Imperf. et plusq. perf.

1. k'nèu tà iks kól m, *non operarer.*

Ex fut. indicat.

Idem condition.

1. k'tà is kól m   *si non operarer.*

Ex perfect. indic.

Futurum 1um condition.

1. nè tà is kól m, *si non operatus fuero, si je non travaillerai pas.*

Futur. 2um condition.

1. nè tà iks kol m   *si non operari debuero.*

Ex fut. indicat.

Futurum 3um.

1. nèm tå iks kól m *operari non debebo.*

Oplativum (præterit.)

1. komi tå is kól m *utinam non operatus fuisse.*

Idem in sensu futuro.

1. komi ta iks kól m *utinam operari non deberem.*

Ex fut. indicativ.

PARADIGMA VERBI ACTIVI REALIS NEGATIVI.

Præsens et perfectum indicativi non variant a positivo, præposita syllabâ tam
et tå.

Futur. Imperativi—Subjunctivi præsens.

1. tå ks kól n *non faciam, ut non faciam.*
2. tå ks kol ntgu *non facies, vel ne facias, ut non facias.*

Ex perfect. indic. præposita characteristicæ indeclinabili ks.

Imperf. et plusq. perfect.

1. k'nén tå ks kól n *non facerem.* Ex futuro indicat.

Idem condition.

1. k'ta kól n *si non facerem.* Ex perfecto.

Futur. 1um condition.

1. nò tå kól n *si non facero.*

Futur. 2um condition.

1. nè tå ks kól n *si facere non debuero.*

Futurum 3um.

1. nèm tå ks kól n *facere non debebo.*

Verbum Passivum.

Verba passiva, quae quidem paucissima sunt, nullam præ se ferunt difficultatem; siquidem passivam tantum habent significationem; non vero terminationem, quæ non variat a verbis intransitivis, non secus ac latinum *vapulo*, sic:

tnes kól li, *flo, nascor*; perf. tn kól'l.
tnèt tk'kamí, *decepior, être trompé*; perf. tu tkák.

Et si quæ sunt alia, sequuntur in omnibus regulam intransitivorum. Alia verba passiva bene multa vido in Part II., cap. 6, § 1.

De Verbis Irregularibus.

Conjugationes verborum, quod ad inflexionem spectat, nullam habent exceptionem vel irregularitatem, quod mirum prorsus videre debet, cum vix aut vix quidem hoc accidat in linguas, quæ etiam classicæ vocantur; verum cum quædam verba in numero plurali relinquant formam seu radicem singularis, atque ideo speciem quamdam irregularitatis (vel potius anomaliæ) præ se ferant, hinc inter irregularia, claritatis ergo, posita sunt.

tnès emáti, *habito, maneo (I am home)*; pl. kaësaiéuti.
tnès chikalechéusi, *equum ascendo*; pl. kaëschikakocéusi.
tnès' chiulschi, *per scalas ascendo*; pl. kaes'chuéulschi.
tnès guistí, *abeo, iter facio*; pl. koëstktóts. Et derivatum: tuès gustúlègui, *pedibus incedo, marcher à pied*; pl. kaëstktotulgui.
tnèsgutlpní, *aufugio, s'enfuir*; pl. kaës'chétmi.
tnèskézchi, *cursito, courrailler*; pl. kaëskótlschi.
tnesoinzúti, *rideo*; pl. kaësguaguimí.
tnesté'schilschi, *surgo a sedendo, se lever*; pl. kaëstp'pmi.
tnèslákschilseli, *sedeo*; pl. kaclak'kai.
tnestkomí, *jaceo, recumbo*; pl. kaeskamí.
tnesttágí, *volo as, voler*; pl. kaësguè'emi.
tneskuncí, *accipio*; pl. kaeskóni.
tneslekóli, *recumbo, être couché*; pl. kaeslekoláti.
ies'chigutpmínm, *aggredior, attaquer*; pl. kaes'chguizátm.
ies'chzsiegum, *expilo, piller*; pl. kaes'chgukuéism.

Sequentia duplice habent pluralem:

tneskolkoožti, *loquor*; pl. kaëskolkoožti, *loquimur de re aliqua determinata,*
et kaeskamkamísehi, colloquimur, nous causons.

tues tllimi, morior; pl. kaestllimi et kaeskompni.
tues n'ulgui, ingrelor; pl. kaesn'ulgui et kaesnpilschi.

Not. 1. Eandem formam praesentis retinunt hec verba etiam in aliis temporibus
tum primitivis, tum quo ab eis derivantur, sic:

tnèsemati, habito, pl. kaesùlèuti; perf. tnemati, habitavi, pl. kaò aleut;
imperat. emùtsch, habita, mane (*reste dans la maison*), pl. aièntui,
habitate.
tnesguisti, abeo, anabulo, pl. kaëstkköki; perf. tniguist, abivi, pl. kaëtköt;
imperat. guìtsch, abi, pl. tkotui.

Not. 2. Pauca quedam in pret. perfecto retainent syllabam continuationis es, ut:

tnestkomí, jaceo; perf. tnestók.
tnès schiitná, præcedo, marcher à la tête; perf. tnescchiit.
tnestágolussi, pergo, j'avance; perf. tnestágolús.

Scilicet semper adhibentur in sensu continuato; idem observa in verbo interro-gativo.

tnès chistèni? quid quero? (ad litt. sum ad quid?) perf. tnès chistèm,
quid quesivi?

Aliud verò interrogativum tnes s'cheni? quib facio tam in presenti quam in per-fecto mutat s syllabam continuationis es in z, euphonie gratia, et erit tnèz s'chen? quid feci?

De Verbis Defectivis.

Improprie quidem verba quedam dicuntur defectiva quae in preterito tantum usurpantur, non quod praesenti careant, sed quia supra ratio data, pag. 14, postulat, ut non nisi in pret. perfecto adhibeantur, et sunt:

esnistièn, novi (iesn'ím, scio).
esiostèn, novi (iesiòim scio) aliquid memoriter.
essugusti, novi aliquem (ex iesugum, video).
nichtn, video et vidi (ex iesuichm, video).
tnèmit, habito et habitavi (ex tnèsemuti).
tnezint? quid dico, quid dici.

Not. 1. Tria priora verba, preterquam quod in pret. perf. semper adhibeantur, admittunt etiam syllabam continuationis es, et ratio philosophica est: etenim qui dicit se aliquem vel aliquid nostro et eum loquitur jam novit et novit usque dum loquitur: quod cum sèpè non accidat in reliquis verbis, hinc est, quod non nisi accidentaliter adhibeantur in pret. perf. continuato.

Not. 2. Haec verba in indicativo tantum defectiva sunt; ex aliis enim modis
habent tempora omnia, et etiam ea que a praesenti indicativi derivantur; sic, ex

èsmistèn, flet subjunctivum simplex iksm'lm, *ut sciām*; ok'èsm'lm, *ut semper noverim.*

Item essugustu habet subjunctivum lksstgum, *ut noverim illūm vel illūm.*

tnezfūt? habet in subjunct. tik'ezfūt? quid dicam?

De Derivatione et Accidentibus Verborum.

Verborum derivationes et accidentia sunt multa et tanti momenti, ut qui ea ignoraverit, nonquam ad bene loquendum erit idoneus, nec intelliget, quid sibi velint Indi cum loquuntur. Huiusmodi sunt Reduplicatio, Iteratio, Frequentatio, Diminutio, Reflexio, Copulatio, Popularitas, Reciprocatio, Relatio, Simulatio, Causatio, Localitas, Volitio, Inchoatio, Compositio, etc., unde oriuntur verba reduplicativa, iterativa, etc., et saepo usuvenit ut una vel plures ex his derivationibus locum habeant in verbis primitivis et in unam vocem coalesceant. De singulis aliquid.

§ 1. Reduplicatio.

Cum actio verbi transit in objectum unicum, vel semel dumtaxat actio ponitur, forma verbi simplex erit; ast eum sepo actio verbi vel ad plura referatur objecta, vel plures actio ipsa repetatur; hinc reduplicatio duplex est; vel cuius actio verbi respicit objecta plura sed per modum unius et verbum primitivum admittit reduplicacionem vocalis penultima; vel verbum dicit actionem positam eirea objecta plura separata et distincta et radix integra verbi duplicabitur, sublatā tamen vocali intermedia si radix verbi incepit a consonante. Sit verbum

iēs' àzgām, *aspicio*; reduplicaciones erunt iēs' à azgam, *aspicio illos, illas, uno inuitu;* iēs' az'azgam, *aspicio illos vel illa separatis, quodlibet objectum independenter.*

ies māckam, *impedio aliquem* (ne abeat); ès ma'ackam, *impedio illos semel (uno jussu);* ies mek māckam, *impedio aliquem seorsim,* etc.

Nota 1. Verba finita in èusi vel èusm, que copulativa vel locativa sunt (vide infra) formant verbum reduplicativum mutando affixum èusi et eusm in èlisi et èlism.

iesngongneusm, *matrimonio jungo* (do duobus tantum); iesngangočlism,
plures quam duos.

tnèslēhmí, *alligo;* tneslēhusi, *alligo duo simul;* tnc'slēhlis, *alligo plura simul, bina et bina.*

Nota 2. Quedam verba loco reduplicacionis mutant radieem verbi, ut:

ieskuném, *accipio;* ieskóm, *accipio plura per modum unius;* ieskmkóm,
accipio plura (plures).

Et derivata, iesktülm, *eripio* (vide Verba Relativa); ieskomltm, ieskmkómltm,
iestkóm, *pono, colloco;* ieskaminm, *plura pono.*

iesntkóm, *inmitto, mettere dedans* (video Verb. Locativa); iesntkamimn.
 iesn'ulgum, *introduceo (per ostium)*; iesn'pilschm, *plures, plura introdueo.*
 iespólstm, *occido, percilio*; ieskomim, *plures (ut unum) percilio*; ieskmko-
     mum, *plures seorsim.*
 iestipíni, *demitto, descendre quelque chose*; iestónkamim, *plura (ut unum);*
     iestotónkamim, plura seorsum.
 iesttipím, *precipitem do aliquem*; iesttónkóm, *plures vel plura ut unum;*
     iestatónkém,
 iestllinbñm, *mori facio, causer la mort*; ieskompím, ieskmkompím.
 ieszkamim, *projicio, jacio, jeter loin, lancer*; iesiskom.
 iesttelim, *lacero*; iesttím, *plura lacero.*

§ 2. Iteratio.

Verba omnia sive intransitiva sive activa iterationem admittunt, cum nempe actio verbi repetitur. Componitur autem addendo characteristicæ verbi syllabam ei (iterum) quæ respondere potest syllaba re latinorum, sic:

tnes' imsehi, *discedo*; perf. tñ'imsch.
 iterativ. tñel es'imschi, *iterum discedo*; perf. tñel imschi.
 iesguizlm, *do, dono*; perf. guizlu.
 iterat. iøl e'guizlm, *reddo*; perf. elguizltm.

Atque ita porro in quolibet modo, tempore vel persona.

Nota. In subjunct. verbi iterativi, ut etiam in futuro negativo supprimitur consonans s characteristicæ hs, sic: iksguizltm, *ut dem*; iterat. ikelguzlm, *ut reddam*; et non iksguizltm.

§ 3. Frequentatio.

Eadem ratione, quæ verba latina dictito, factito, cursito, etc. frequentativa dicuntur, pleraque verba scilicet frequentative usurp: atur in sensu tam activo, quam intrasitivo. Consistit autem frequentatio in mutatione affixi enjuslibet verbi intrasitivi in *luisi*, activi vero in *luism*. Haec autem verba recte respondent frequentativis italicis, cum adhibetur verbum *andare* cum participio verbi, ut:

tnes kaimi, *scribo*; tnes kaimluisi, *si-quenter scribo.*
 tnes ázgai, *aspicio*; tñes ásgamluisi, *frequentor aspicio.*
 lesspin, *verb ero*; lesspluism, *sepe verb ero.*

Nota 1. Verba non pauca, activa presentim indeterminata, rejiciunt quidem affixum i verbi primitivi, sed ejus loco assumunt affixum *m* activi realis:

tneskóli, *operor*; tneskólmaluisi.
 tneskuoni, *cligo, choisis*; tnesknunmluisi.

Nota 2. Lieet haec verba jam per se dicant actionem sepius repeatitam, tamen admittunt etiam reduplicationem, non secus ac primitiva esent, cum se. verbum

frequentativum tendit in objecta plura. Haec autem reduplicatio communiter eadem est ac in verbis primitivis, quibusdam exceptis, que pro reduplicatione mutant affixum *luisi* et *luism* in *elisi* et *elism* et assumunt *n* ante radicem verbi, sic: *iespim*, *verberō*; *iesplūsm*, *aliquem pluries verberō*; *iesnspīsm*, *aliquos pluries verberō*.

Nota 3. Regula generalis tradita pro formatione verbi frequentativi respicit tantum affixum *luisi* et *luism* non vero radicem verbi, a quo derivatur, que radix sepe alterationem subit, quo fit ut hujus verbi usus satis difficilem tyronibus redatur. Regulas autem dare de radicis alteracione longum esset; hinc satis erit aliquot frequentativa magis usitata, enumerare ex iis praesertim, que alterationem subeunt,

tn̄es chauī, *oro*, *precōr*; tn̄es' chomluisi, *sape oro*.
 tn̄esguistī, *ambulo*, *abeo*; tn̄esgusthuīsi, *deambulo*.
 tn̄es īmschi, *discedo*; tn̄es īmschluīsi, *frequenter iter facio*.
 tn̄es iökoi, *meatior*; tn̄esikoistmluīsi, *sape mentior*.
 tn̄es itchī, *dormio*; tn̄es' īschmluīsi.
 tn̄eskunei, *accipio*; tn̄eskomluīsi.
 tn̄esnackoi, *furor*; tn̄esnekomluīsi.
 tn̄es zeui, *luvo*; tn̄es zoomluīsi, etc.

§ 4. Diminutio.

Non solum nomina, sed etiam verba diminutiva fieri possunt, et sunt saepe in usu, preposita consonante I immediate ante radicem verbi, que consonans respondere potest prepositioni *sub* latinorum in compositione verborum.

tn̄esoinzuti, *rideo*—tn̄es ioinzāti, *subrideo*; tn̄es ilni, *manduco*—tn̄es ilni, *parum manduco*; tn̄es' chlgut' telsi, *irascor*—tn̄es' chlgut' telsi, *subirascor*; tn̄es kolgoē' emi, *attollo*, *elever*—tn̄es kol' lgoo ēn:z, *parum attollo*.

Nota. Dixi consonantem I ponendam esse immediate ante radicem verbi, ergo pater ultima duo verba allata non esse simplicia sed composita; que regula servabit quoties prepositio aliqua vel qualibet alia syllaba priededit radicem verbi.

Igitur consonans I est characteristica verbi diminutivi sed saepius accedit idem in verbis diminutivis, ac in substantiis (pag. 4) notatum est, quod scilect præter characteristicam I, radix verbi vel in parte vel in toto repetitur, ut ex sequentibus verbis patet.

tn̄es chlāui, *oro*—tn̄eschlāchūi, *parum oro*; tn̄es chlkolsi, *ignem fodico*, *attiser le feu*—tn̄es' chlkókolsi; tn̄es' chliokoi, *cadūnnior*—tn̄es' chlioikoi, *br̄iter cadūnnior*; tn̄es' chlskultī, *sudo*—tn̄es' chlskukultī; tn̄es káonf, *frango*, *rompo*—tn̄eslkakaoimī, *caser en partie*; tn̄eskaspmī, *cunctor*, *retarder*—tn̄eskkaspmī; tn̄eskačzi, *cal'fio*—tn̄eskoakozi; tn̄eskālti, *baj'do*—tn̄eslkoakolti, *aliquid leve bajulo*; tn̄esngeli, *timeo*—tn̄esnlgāg'li; tn̄esnkunči, *eano*, *chanter*—tn̄esulkukunči; tn̄esusunguei, *intelligo*—tn̄eslusunguei; iespōlsti, *percutio*, *occido*—ieslpōlsti, *leriter percutio*, vel *parvum animal occido*.

§ 5. *Reflexio.*

Cum actio verbi in agentem reddit, verbum dicitur reflexum. Ast nequaquam confundendum est verbum reflexum cum verbo intransitivo; multum enim differt. Iterum verbum intransitivum dicit tantum actionem moralem ad intra; verbum autem reflexum dicit actionem semper physicam, quam agens ponit ad extra, pro vel contra seipsum.

Reflexio autem duplex est, vel enim actio reflexa ponitur alia persona mediante vel non: in primo easu verbum primitivum fit reflexum, mutato affixo *i* in *misti*; in secundo easu mutatur in *zuti* et verbum infleuitur juxta paradigma verbi intransitivi, sic:

tuēsmiēpi, *accuso aliquem* (indefin.)
tuēsumip *misti*, *meipsum accuso*, id est *confiteor alia personā mediante*.
tuēspōsi, *pervicio, accido aliquem* (indefin.)
tuēsplz *zuti*, *meipsum occido* (nullo alio mediante).

Nota 1. Verba reflexa fieri etiam possunt et debent activa realia, quoties vel obiectum exprimitur, vel in sensu causativo adhibentur; vide Causatio et Pars II., cap. 6, versus finem.

Nota 2. In utroque exemplo allato vocalis penultima verbi primitivi suppressa fuit in verbo reflexo, quod communiter locum habet tum in formatione verbi reflexi tum in compositione verborum, et generatim hie semel pro semper notandum, quod quo plus verba a primitivis discedunt, eo plus vocalium amittunt.

§ 6. *Copulatio.*

Quae intelligatur de verbis inanimatis tantum, et habet locum in activis verbis, tam indefinitis quam definitis. Verbum primitivum fit copulativum, mutando affixum *z* in presenti indicatiui in *eusi* vel *lm* in *ezusm*; pierumque enim primitiva, a quibus formantur, terminantur in *ni* vel *ln*. Syllabæ autem copulativae respondere possunt prepositioni *cum* latinoium.

tueschmi, *ligo* (indefin.); tnēschhebsi, *simul ligō, colligo* (de duobus tant.);
ieschlehm, *ligo* (determin.); ieschēusm.
tuesazmi, *equum capistrare*; iesazim (definit.); tnesazēnsi, *eqnos bincapistrare* (duos tantum); iesazēusm (indefinit.).
tnesnichi (indefin.), *seco, scier, couper avec un couteau*; iesnichm (definit.);
tnesnichēusj, iesnichenusm, *scier en deux*.

Nota 1. Si verba copulativa tendunt in objecta plura, sicut reduplicativa mutando affixum *eusi*, *ezusm* in *elisi*, *elism*; hinc tria exempla supra allata erunt reduplicativa:

ieschchelism, *plura (bina et bina) colligo*; iesazēlism, *plures equos (binos et binos) capistro*; iesnichēlism, *in frusta seco*.

Nota 2. Hæc duo verba kaësgamnchëusi (ex iegameuchm *amo*) et kaesngon-
gobusi licet ad personas referantur habent tamen terminationem in *eusi* in sensu
copulativo, que syllaba tum respondet adverbio *invicem* vel *mutuo*, sic:

kaesgammchëusi, *nos mutuo amamus*; kaesngongaëusi, *nos matrimonio jun-
gimur*.

Nota 3. Omnia verba cum copulative usurpantur, habent terminationem in *eusi*
et *eusm*, sed non omnia verba finita in *eusi* et *eusm* sunt copulativa, præsentim cum
intercedit præpositio *ch* (supra) tum enim verbum habet sensum status vel motus
desuper locum. Vide Localitas, § 12.

§ 7. *Popularitas.*

Cum actio verbi ad populum seu gentem indiscriminatim refertur, verbum dicitur
gentile seu collectivum; sit autem mutando affixum verbi primitivi i. Itumeli et
inflectitur more intransitivorum.

tnès'chòimi, *aliquem irrideo* (indef.); tnès'choiltumschi, *gentem irrideo, se
moquer du monde.*
iesgalitm, *appello, peto*; tnesgalt umseli, *populum conroco.*

Nota. Si occurrat ejusmodi verba frequentative usurpari, cum frequentatio
exprimi non possit per finalem *luisi*, exprimitur per reduplicationem, sic:

tnès chòi oil tumseli, *gentem sape irrideo*; tnesgaltumseli, *populum
saep conroco.*

§ 8. *Reciprocatio.*

Verbum reciprocum dicit actionem *invicem* positam a pluribus, respiciteque tan-
tum personas. Communiter autem formatur verbum reciprocum, mutando affixum
verbi activi definiti in *nùègi*, que syllaba respondet adverbio *invicem*, et mutatur
characteristica verbi realis *ies* in *lues* et verbum fit intransitivum. Insuper cum
haec verba jam per se dicant pluralitatem, consequens est non nisi in numero plu-
rali adhiberi.

tñes aïnti, *indignor*; iesaimtm, *indignari facio* (vid. Causatio, § 11); kaës-
aïntimnùègi, *nous nous entrefachons*; iesm'chistm, *vero*; kaesn'chistm-
nùègi, *nos mutuo veramus*; iesngèlm, *aliquem timeo*; kaësnglmnùègi,
nos mutuo timemus.

Nota. Idem hic dicendum quod de verbis frequentativis supra dictum est, quod
regula tradita respicit tantum affixum; etenim radix verbi primitivi variationes
multas subit pro diversitate verborum, que variationes usu tantum poterunt com-
parari. Ad viam autem sternendam aliquot exempla subjiciam:

tnes'chàui, *oro*; ies'chàusehtm, *oro pro aliquo* (vid. Relat., § 9); kaës'-
chòschtuègui, *oramus pro invicem.*
ies'chiiòkom, *calumnior*; kaes'schikomnùègui, *nos invicem calumniamur.*

esgalitm, *appello*; ksèsgaltuègui, *nos inicem appellamus*.
 tnèskolkolti, *loquor*; kaesklkoltstuègui, *colloquimur*.
 tnèsiltn, *sajtta jacio*; iesilim, *ferio*; kàd silnuègui, *nos mutuo ferimus*.
 iesòlksehitm, *auxilior*; kaesòlkschituegui, *nous nous entre aidons*,
 iespòlstm, *occido*; kaesplstuègui, *nos inicem occidimus*.

§ 9. *Relati.*

Hoc opus, hic labor est, in eo enim maxima linguae Selice difficultas existit, ut quis bene intelligat et memoria retineat quamlibet vocem verbi relativi, cuius frequentissimus est usus; a qua relatione nulla eximuntur verba, neque ipsa impersonalia.

Relatio autem triplex est: *relatio ad quem*, seu cum verbum activum primitivum regit accusativum pronominis personalis. *Relatio ad quid*, seu cum verbum regit accusativum rei pertinentis ad aliquem. *Relatio mixta*, seu cum accusativo rei et dativo persone personalis.

Nota. Verba relativa semper activa realia sunt, cum necessario easum habeant expressum. Hinc etiam intransitiva, si eum pronomino primitivo conjugenda sunt, mutantur in acti. Sic que verba tum habebunt significationem causativam. (Vide Causat. § .) Enique hic potissimum habet locum pronomen personale copulativum; *ko*, *ce*, *ku*, *tu*, etc. Vide supra.

PARADIGMA VERBI RELATIVI AD QUEM.

iesazgam, *aspicio*.

Iudical. presens.

Relatio persone prime ad reliquias.

Sing.	1. 2.	ku ès azgam	<i>te ego aspicio.</i>
	1. 3.	ies azgam	<i>illum, illud aspicio.</i>
	1. 2.	p ies azgam	<i>vos aspicio.</i>
	1. 3.	ies a azgam	<i>illos, illa aspicio.</i>
Plural.	1. 2.	ku ès àzgam	<i>te nos aspicimus.</i>
	1. 3.	kaès àzgam	<i>illum, illud aspicimus.</i>
	1. 2.	p as azgam	<i>vos aspicimus.</i>
	1. 3.	kaes à azgam	<i>illos vel illa aspicimus.</i>

Relatio persone secundie ad reliquias.

Sing.	2. 1.	ko às azgam	<i>me tu aspicis.</i>
	2. 3.	às azgam	<i>illum vel id aspicis.</i>
	2. 1.	kaès azgàilit	<i>nos aspicias.</i>
	2. 3.	as a azgam	<i>illos vel illa aspicias.</i>

Plural.	2. 1.	ko es àzgamp	<i>me aspicitis.</i>
	2. 3.	es àzgamp	<i>illum vel id aspicitis.</i>
	2. 1.	kaes àzgalilt	<i>nos aspicitis.</i>
	2. 3.	es a azgamp	<i>illos vel ea aspicitis.</i>

Relatio personæ tertie ad reliquias.

Sing.	3. 1.	ko es àzgams	<i>me aspicit ille.</i>
	3. 2.	ku es àzgams	<i>te aspicit ille.</i>
	3. 3.	es àzgams	<i>illum respicit.</i>
	3. 1.	kaes azgalils	<i>nos aspicit.</i>
	3. 2.	p es àzgams	<i>vos aspicit.</i>
	3. 3.	es à azgams	<i>ill'os aspicit.</i>
Plural.	3. 1.	ko es a azgams	<i>me aspiciunt illi.</i>
	3. 2.	ku es à azgams	<i>te aspiciunt illi, etc</i>

Numerus pluralis hujus relationis idem est ac numerus singularis, duplicata tantum penultima vocalis radicis, quod observandum est in omnibus in quibuscumque verbis relativis cuiuslibet temporis vel modi.

Præterit. perfectum.

Relatio personæ prime ad reliquias.

Sing.	1. 2.	àzganu	<i>aspxi te.</i>
	1. 3.	azgani	<i>aspxi illum vel id.</i>
	1. 2.	àzgalun	<i>aspxi vos.</i>
	1. 3.	à azgam	<i>aspxi eos.</i>
Plural.	1. 2.	azganzt	<i>aspximus te.</i>
	1. 3.	kao àzgantm	<i>aspximus cum.</i>
	1. 2.	àzgalnt	<i>aspximus vos.</i>
	1. 3.	kao à azgantm	<i>aspximus eos.</i>

Relatio personæ secundæ ad reliquias.

Sing.	2. 1.	ko àzgantgu	<i>me aspexisti.</i>
	2. 3.	nzgantgu	<i>illum vel id aspexisti.</i>
	2. 1.	kae àzgalilt	<i>nos aspexisti.</i>
	2. 3.	à azgantgu	<i>illos vel illa aspexisti.</i>
Plural.	2. 1.	ko azgantp	<i>me aspexisti.</i>
	2. 3.	àzgantp	<i>illum, illud aspexisti.</i>
	2. 1.	kao azgalilt	<i>nos aspexistis.</i>
	2. 3.	a azgantp	<i>illos, illa aspexistis.</i>

Relatio personæ tertiae ad reliquias.

Sing.	3. 1.	ko ázgais	<i>me aspexit.</i>
	3. 2.	azgans	<i>te aspexit.</i>
	3. 3.	azgais	<i>illum, illud aspexit.</i>
	3. 1.	kae ázgalils	<i>nos aspexit.</i>
	3. 2.	azgalins	<i>vos aspexit.</i>
	3. 3.	á azgais	<i>eos, ea aspexit.</i>
Plural.	3. 1.	ko á azgais	<i>me aspexerunt</i>

Ex numero singulari ut supra dictum est.

Futurum.

Non variat a præterito perfecto præposita syllaba *nem.* Item futurum negativum sequitur regulam traditam suprà, scilicet præponitur characteristicæ subjunctivis *ks* ante perfectum negativum; sic dices: *tā ks azganzn, non te aspiciam,* etc.

Imperativum.

Relatio personæ secundæ ad reliquias.

Sing.	2. 1.	ko ázgant	<i>me aspice.</i>
	2. 3.	azgant	<i>illum, illud aspice.</i>
	2. 1.	kac ázgalilt	<i>nos aspice.</i>
	2. 3.	a ázgant	<i>eos, ea aspice.</i>
Plural.	2. 1.	ko ázganti	<i>me aspiciete.</i>
	2. 3.	ázganti	<i>eum aspiciete.</i>
	2. 1.	kac ázgalilt	<i>nos aspiciete.</i>
	2. 3.	a ázganti	<i>illos aspiciete.</i>

Relatio personæ tertiae ad reliquias.

Sing.	3. 1.	ko ks' ázgams	<i>me aspiciat ille.</i>
	3. 2.	ku ks' azgams	<i>te aspiciat.</i>
	3. 3.	ks' ázgams	<i>eum aspiciat.</i>
	3. 1.	kac ks ázgalils	<i>nos aspiciat.</i>
	3. 2.	p ks azgams	<i>vos aspiciat.</i>
	3. 3.	ks' a azgams.	<i>illos, illa aspiciat.</i>
Plural.	3. 1.	ko ks' á azgams	<i>me aspiciant, etc.</i>

Subjunctivi præsens.

Relatio personæ prime ad reliquias.

Sing.	1. 2.	ku iks ázgam	<i>ut te aspiciam, aspicere te volo, debo.</i>
	1. 3.	iks ázgam	<i>ut eum, id aspiciam.</i>
	1. 2.	p iks ázgam	<i>ut vos aspiciam.</i>
	1. 3.	iks a azgam	<i>ut illos, illas aspicium.</i>
Plural.	1. 2.	ku ks azgam	<i>ut te aspiciamus.</i>
	1. 3.	kac ks ázgam	<i>ut eum, id aspiciamus.</i>
	1. 2.	p ks ázgam	<i>ut vos aspiciamus.</i>
	1. 3.	kac ks a úzgam	<i>ut eos, ea aspiciamus.</i>

Relatio personæ secundæ ad reliquias.

Sing.	2. 1.	ko aks ázgam	<i>ut me aspicias.</i>
	2. 3.	aks ázgam	<i>ut eum, id aspicias.</i>
	2. 1.	kac ks azgalilt	<i>ut nos aspicias.</i>
	2. 3.	aks a ázgam	<i>ut eos, ea aspicias.</i>
Plural.	2. 1.	ko ks ázgamp	<i>ut me aspiciatis.</i>
	2. 3.	ks ázgamp	<i>ut eum, id aspiciatis.</i>
	2. 1.	kac ks azgalilt	<i>ut nos aspiciatis.</i>
	2. 3.	ks a azgamp	<i>ut eos, ea aspiciatis.</i>

Relatio personæ tertiae ad reliquias.

Sing.	3. 1.	ko ks azgams	<i>ut me aspiciat.</i>
	3. 2.	ku ks azgams	<i>ut te aspiciat.</i>
	3. 3.	ks azgams	<i>ut illum aspiciat.</i>
	3. 1.	kac ks azgalils	<i>ut nos aspiciat.</i>
	3. 2.	p ks ázgams	<i>ut vos aspiciat.</i>
	3. 3.	ks a ázgams	<i>ut eos, ea aspiciat.</i>
Plural.	3. 1.	ko ks a ázgams	<i>ut me aspiciant.</i>

Pro aliis temporibus nulla difficultas, etenim a jam expositis componuntur, juxta regulam, que in verbo activo definito supra tradita est.

Nota 1. Relatio personæ *fle* vel *2æ* ad tertium, sive animatum sive non, nullo modo variat a verbo primitivo ergo incassum fatigantur qui articulum relativum (*gallieò te, tu*) expressum volunt; eadē enim ratione utuntur Selici, quā latini, qui propriè loquendo, non admittunt pronomen demonstrativum in responsione, cum dicunt v. g. *Vidistine Petrum?* *Vidi.* *Vendesne equum?* *vendam.*

Nota 2. Perfecta omnia continuata, uti cīam pleraque verba que in 1a. personā personā terminantur in *tu*, formant relationem personæ *1æ* ad *2am* interposita consonanto *m*, sic:

es azgastn, aspxi continué; *es azgastmn, aspxi te continue.*
uichtn, vidi; *uichtmn, vidi te;* *ès uichtn, vidi continue;* *èsuichtstmn, vidi te*
continué, etc.

Quae verba in relatione aliarum personarum non variunt a praeteritis terminatis in *z*, excepto quod retineant consonantem *m* pro *z* in prima plurali relate ad 2am. singularem.

iospolstlm, percultio; polstn, percussi; polstmn, percussi te; polstmt, nos te percussimus.

Item in verbis finitur in *zin* in pret. perf. formatur relatio persone 1ae pluralis ad 2am singularem, mutando *zin* in *zt*.

ieslzim, verbero; lznitèn, verberavi; lznzin, verberavi te; lznzit, verberavi mus te.

Nota 3. Verba primitiva bene multa finita in *in*, licet quod ad inflexionem affixi pertinet, regularia sint, habent tamen quamdam irregularitatem post radicem verbi tam in presenti quam in pret. perf. admittunt enim syllabam *ul* ante finalem relationis; sic in presenti verbi *ieslzim, verbero*, relatio 2ae singularis ad 1am. plurali em erit *kaes' lz lu lilt, tu nos verberas.*

Item in relatione personae 3ae. singularis ad 1am. plur. *kaes lz lu lils, ille nos verberat.*

Eadem syllaba habet locum in pret. perfecto.

Sing. 1. 2. *lz lu lnn, ego vos verberavi;* plur. 1. 2. *lz lu lnt, verberavimus vos;* sing. et plur. 2. 1. *kaes lz lu lilt, verberasti vel verberastis nos;* sing. 3. 1. *kaes lz lu lils, nos verberauit;* 3. 2. *le lu lms, vos verberavit.*

Nota 4. Pleraque perfecta continuata finita in *sln*, praeter syllabam *ul* mutant etiam *e* in *u*; sic perfectum relativum *èsmistèn* erit

Relatio persone primæ ad reliquias.

Sing.	1. 2.	<i>èsmistùmn</i>	<i>novi te, je te connais.</i>
	1. 3.	<i>èsmistèn</i>	<i>novi übn.</i>
	1. 2.	<i>èsmilùlmn</i>	<i>novi vos.</i>
	1. 3.	<i>èsmistè eu</i>	<i>novi eos.</i>
Plural.	1. 2.	<i>èsmistámt</i>	<i>novimus te.</i>
	1. 3.	<i>kaèsmistèn</i>	<i>novimus cum.</i>
	1. 2.	<i>èsmilùlmt</i>	<i>novimus vos.</i>
	1. 3.	<i>kaèsmistè em</i>	<i>novimus eos.</i>

Relatio persona secundæ ad reliquias.

Sing.	2. 1.	<i>kaèsmistègu</i>	<i>nostri me.</i>
	2. 3.	<i>èsmistègu</i>	<i>nostri cum.</i>
	2. 1.	<i>kaesmilùlilt</i>	<i>nostri nos.</i>
	2. 3.	<i>èsmistè egu</i>	<i>nostri eos.</i>
Plural.	2. 1.	<i>ko èsmistèp</i>	<i>nostris me.</i>
	2. 3.	<i>èsmistèp</i>	<i>nostris cum.</i>
	2. 1.	<i>kaesmilùlilt</i>	<i>nostris nos.</i>
	2. 3.	<i>èsmistè ep</i>	<i>nostris eos.</i>

Relatio personæ tertie ad reliquas.

Sing.	3. 1.	kačsunistès	<i>novil me.</i>
	3. 2.	èsmistàms	<i>novil te.</i>
	3. 3.	èsmistò's	<i>novil cum.</i>
	3. 1.	kaesmilulis	<i>novil nos.</i>
	3. 2.	esmilùms	<i>novil vos.</i>
	3. 3.	esmistè es	<i>novil eos, etc.</i>

Nota 5. Verbum relativum negativum non differt a positivo præter futurum, quod, ut dictum est, assumit characteristicam subjunctivi *ks*, manente integro præterito perf. a quo futurum perpetuo pendet.

Verbum Relativum ad quid.

Bene notandum est in quo differat verbum activum simpliciter seu primitivum et verbum relativum ad quod primum enim respicit rem vel personam ut easum immediato dependentem ab ipso verbo, quin ulla habeatur ratio ad quem res vel persona illa spectet; secundum autem supponit possessionem vel dependentiam rei vel personæ, in quam actio directe tendit: seu in verbis activis simplicibus actio verbi tendit in objectum in se solum spectatum; in relativis autem actio tendit in objectum, quod refertur ad aliquum tertium indeterminatum vel definitum; hinc etiam verbum relativum duplex erit *indeterminatum* et *determinatum*; utrumque autem est activum reale. Characteristicae relativi indeterminati est *sch*; determinati vero est consonans *I*, que characteristicæ sequuntur immediate radicem verbi et affixum *m* presentis indicativi mutatur in *lm*. Igitur generatim verba relativa indeterminata formantur a primitivis, mutando affixum *m* in *schlm*; determinata vero formantur mutando *m* in *lm*, que syllabæ respondero possunt propositionibus *pro* vel *contra*: hinc verba relativa dicuntur etiam verba commoditatis vel incommoditatis juxta naturam radicis verborum et subjectam materiam.

Insuper observa, quod verba relativa characteristicæ *sch* possunt esse dupliceiter indeterminata, et quoad rem et quoad personam; sed tum affixum *lm* mutabitur in *i* et inflectentur juxta verba activa indeterminata. Verba vero characteristicæ *I* sunt dupliceiter definita et quoad rem et quoad personam, sic:

tnes'chëgui, *siccō*, *secher*; tnes'chëgu schi, *siccō aliquid* (indef.) pro aliquo (indef.); iés chëgu sch tm, *siccō hoc* (defin.) pro aliquo (indef.); iés chëgu Itm, *siccō hoc vel illud* (defin.) pro hoc vel illo (defin.)
 iés kólm, *facio hoc vel illud*; iés kólsch tm, *facio hoc vel illud*, pro aliquo (indef.); iéskolltm, *facio hoc vel illud*, pro tali et tali (determ.)

Nota 1. Verba primitivi finita in *tm*, non admittunt aliud *tm*, eum fiunt relativa, sed tantum *sch* vel *I* post radicem, sic:

iespölstm, *percutio*; iéspölschtm (indef.) relate ad quem; iéspölltm (defin.)

Nota 2. Verba primitiva, que habent accentum super affixum admittunt vocalem *i* (eum accentu) inter characteristicam *sch* et finalem *tm*: in verbis vero relativis definitis assumunt vocalem *e* ante finalem *m*.

iōste em, *tundo*; iestō schitm, iestō Itēm,
iesspim, *verbero*; iesspschitm, iessplēm,
iēsknōm, *rumpo*; ieskaoehitm, iēskaoitēm.

Nota 3. Pauca quædam retinent affixum verbi primitivi a quo derivantur, sic:

iēs chgalēm, *insidior*; iēs chgalēmschlm, iēs chgalēmItm.

Quæ verba non amplius admitunt exceptionem note 2o.

Denique verba hæc relativa licet derivata, cum præter accidentalem mutationem affixi nullo modo discendant a forma verbi primitivi, hinc ut primitiva tractanda sunt; modo non interveniat pronomen personale; quod si locum habeat, tum erit

Verbum Relativum mixtum.

Seilicet cum præter accusativum rei (qui tum semper copulatur cum pronomino possessivo *meus*, *tuis*, etc., habet etiam pronomen personale primæ vel secundæ personæ in compositione: *ko, mīhi*; *ku, tīli*; quæ verba referri possunt ad ordinem tertium activorum apud latinos et syllabæ pronominis primitivi recto respondent particulis relativis italicis *mi, ti, gli, ci, ri*; hinc preposito pronomino copulativo *ko, ku*, etc., anto verbum relativum definitum characteristicæ I, inflectetur juxta paradigma verbi relativi ad quem, ita tamen ut hic supponatur relatio eui, seu in eius communis vel incommodum actio ponitur.

Licet autem in formatione temporum, nulla interveniat difficultas, si quidem præter perfectum formatur mutando affixum presentis *m* in *n*; tamen ut clarius pateat exemplis, presertim cum hujusmodi verba maximi sint momenti, sic:

PARADIGMA VERBI RELATIVI EX PRIMITIVO.

iesspim, verbero; kuiesspim, verbero te.

Indicativus, præsens.

Relatio personæ primæ ad reliquias,

Sing.	1. 2.	ku iēsp Itēm	<i>verbero tibi</i> , v. g. <i>askusēe, filium tuum.</i>
	1. 3.	iēsspItēm	<i>verbero illi.</i>
	1. 2.	p iēsspItēm	<i>verbero vobis.</i>
	1. 3.	iēsspItē em	<i>verbero illis.</i>
Plural.	1. 2.	ku iēsspItēm	<i>verberamus tibi.</i>
	1. 3.	kaesspItēm	<i>verberamus illi.</i>
	1. 2.	p esspItēm	<i>verberamus vobis.</i>
	1. 3.	kaesspItē em	<i>verberamus illis.</i>

Relatio personæ secundæ ad reliquas.

Sing.	2. 1.	ko àssplèm	<i>verberas mihi.</i>
	2. 3.	assplèm	<i>verberas illi.</i>
	2. 1.	kaëssplult	<i>verberas nobis.</i>
	2. 3.	assplè em	<i>verberas illis.</i>
Plural.	2. 1.	ko èsspltemp	<i>verberatis mihi.</i>
	2. 3.	èsspltemp	<i>verberatis illi.</i>
	2. 1.	kaëssplult	<i>verberatis nobis.</i>
	2. 3.	èssplè emp	<i>verberatis illis.</i>

Relatio personæ tertiae ad reliquas.

Sing.	2. 1.	ko èssplèms	<i>verberat mihi.</i>
	3. 2.	ku èssplèms	<i>verberat tibi.</i>
	3. 3.	èssplèms	<i>verberat illi.</i>
Plural.	3. 1.	kaësspluls	<i>verberat nobis.</i>
	3. 2.	p èssplèms	<i>verberat vobis.</i>
	3. 3.	èssplè ems	<i>verberat illis, etc.</i>

*Præterit. perfect.*spùtèn, *verberavi*; spnzin, *verberari te*.

Relatio personæ prime ad reliquas.

Sing.	1. 2.	splzin	<i>verberari tibi.</i>
	1. 3.	spltèn	<i>verberavi illi.</i>
	1. 2.	splühm	<i>verberavi vobis.</i>
	1. 3.	splè em	<i>verberavi illis.</i>
Plural.	1. 2.	splzit	<i>verberavimus tibi.</i>
	1. 3.	kaesplèm	<i>verberavimus illi.</i>
	1. 2.	spluhm	<i>verberavimus vobis.</i>
	1. 3.	kaespłè em	<i>verberavimus illis.</i>

Relatio personæ secundæ ad reliquas.

Sing.	2. 1.	ko splègu	<i>verberasti mihi.</i>
	2. 3.	splègu	<i>verberasti illi.</i>
	2. 1.	kao splult	<i>verberasti nobis.</i>
	2. 3.	splè ego	<i>verberasti illis.</i>
Plural.	2. 1.	ko splèp	<i>verberastis mihi.</i>
	2. 3.	splèp	<i>verberastis illi.</i>
	2. 1.	kao splult	<i>verberastis nobis.</i>
	2. 3.	splè ep	<i>verberastis illis.</i>

Relatio personæ tertie ad reliquas.

Sing.	3. 1.	ko spl̄t̄s	<i>verberavit mihi.</i>
	3. 2.	spl̄zis	<i>verberavit tibi.</i>
	3. 3.	spl̄t̄s	<i>verberavit illi.</i>
Plural.	3. 1.	kae spl̄uls	<i>verberavit nobis.</i>
	3. 2.	sp̄l̄uls	<i>verberavit vobis.</i>
	3. 3.	sp̄l̄t̄ es	<i>verberavit illis.</i>

Imperativum.

spint, verbera; ko spint, verbera me.

Relatio personæ prime ad reliquas.

Sing.	2. 1.	ko sp̄lt̄	<i>verbera mihi.</i>
	2. 3.	sp̄lt̄	<i>verbera illi.</i>
	2. 1.	kac sp̄lt̄	<i>verbera nobis.</i>
	2. 3.	ep̄i ilt̄	<i>verbera illis.</i>
Plural.	2. 1.	ko sp̄lt̄i	<i>verberate mihi.</i>
	2. 3.	sp̄lt̄i	<i>verberate illi.</i>
	2. 1.	kaespl̄t̄i	<i>verberate nobis.</i>
	2. 3.	sp̄i ilt̄i	<i>verberate illis.</i>

Relatio personæ secundæ ad reliquas.

Sing.	3. 1.	ko kssp̄lt̄ems	<i>verberet mihi.</i>
	3. 2.	ku kssp̄lt̄ems	<i>verberet tibi.</i>
	3. 4.	kssp̄lt̄ems	<i>verberet illi.</i>
Plural.	3. 1.	kacksp̄lt̄i	<i>verberet nobis.</i>
	3. 2.	p kssp̄lt̄ems	<i>verberet vobis.</i>
	3. 3.	kssp̄lt̄ ems	<i>verberet illis, etc.</i>

Nota. In verbis relativis non finitis in *ten*, non habet locum syllaba *ui* ne quo accentus super ultimam vocalem. Vide supra, pag. 42, not. 3.

§ 10. *Simulatio.*

Quaedam verba intransitiva dieuntur simulativa, seu affectantia, cum quis videri studet quod revera non est. Hec autem verba plerumque derivantur ex adjetivis et assumunt affixum verbi reflexi *zuti*, ut: *tñesioitszuti, fortitudinem affecto* (phys. ex *ioioòt tñèsgastszuti, bonos mores sinulo, hypocrisin præ se ferre, fortis*) *tnessissuiszuti, strenuus videri studio*; et alia ejusmodi, quorum inflexio regularis est juxta normam intransitivorum.

§ 11. *Causatio.*

Pleraquo verba intransitiva cum activa sunt, sepe vim habent causativam, ut :

tñesgulgulfti, *vivo*; tñesgulgulftm, *rivere facio, vivifico*.
 tñesoluzuti, *rideo*; tñesoluzutm, *ridere facio, provoquer à rire*.
 tñeschémantuëgui, *me reconcilio cum aliquo*; tñeschémantuëgum, *alios reconciliare
ficio*.
 tñestlilm̄, *morigor*; tñestlilm̄tum, *mori facio*, etc.

Quæ verba sive primitiva sive nou, admittere possunt et alias derivationes superius allatas, atq[ue] etiam relative frequenter usurpantur.

§ 12. *Localitas.*

Adverbia loci siepe cum verbis componuntur; unde oriuntur verba locativa. Localitas autem quatuor modos complectitur, sc.

hinc, en deça; inde, en delà; sursum, en haute; intus, au dedans.

Illis adverbii respondent sequentes consonantes :

t, hinc; z, inde; ch, sursum, versus, apud; n, intus.

Nota. Verba locativa, quæ respondent adverbio *sursum* preter characteristicam *ch*, mutant etiam affixum *m* in *cusm*.

tñesgui, *vado vel renio*; tñestgui, *vado hinc, je vais d'ici*; tñeszgui, *venio
inde, je viens de là*; ies elguim, *vado vel venio ad aliquem*.
 tñes imschi, *discedo, lever le camp*; tñes t ñmschi, *discedo hinc*; tñes z imschi,
discedo inde; ies elfinschim, *discedo versus, je pars pour quelque place
determinée*.
 ies ázgam, *aspicio*; ies t ázgam, *aspicio hinc, je regarde d'ici*; ies z ázgam,
aspicio inde; ies n ázgam, *aspicio intus, je regarde dedans*; ies ch azga-
éusm, aspicio sursum (definit).
 ies tapim, *jaculor*; ies t tapim, *jaculor hinc*; ies z tapim, *jaculor inde*; ies n
tapim, jaculor in; ies ch tapéusm, *jaculor*; v. g. *avem positam in arbore*.
 ies talim, *sollo*; ies t talim, *sollo hinc, délier d'avance*; ies z talim, *sollo
inde*; ies ch talim, *sollo super* (v. g. *la charge du cheval*); ies n talim,
sollo intus (délier les raquettes); ies ch taleusm, *sollo sursum*.

Nota. 1. Eadem consonantes characteristicæ verbi locativi remanent etiam in aliis temporibus; sic dices :

tñès t gui, perf. tn't'gui, imperat. t guis'ch.
 tñes z gui, perf. tu'z'gui, imperat. z'guis'ch.
 ies ch guim, perf. chguim, imperat. chguimnt.

Nota 2. Verba omnia locativa supponunt semper locum definitum sive ad quem sive a quo, etc., et admittunt etiam post se prepositiones correspondentes *ch* (ad), *tel* (ex), etc., si locus exprimatur.

Nota 3. Locativa activa realia possunt etiam indefinite usurpari, et ut activa indeterminata inflecti, praesertim si locus, licet definitus, tamen non exprimatur. Sic dici potest: *ch'azgrēusich, aspiēr super* (aliquot definitum quod subintelligitur v. g. *domin. arborem*, etc.).

§ 13. *Volitio, seu desiderium.*

Verba que innunciant voluntatem vel desiderium, dupliceem habent formam, sicut dupliceem etiam habent sensum; etenim vel voluntas involvit aliquam necessitatem et simplex subjectivum verbis resolvet utrumque, se, tum verbum volitivum tum verbum expressatum rei desiderante: sic:

tues kolkœlti, *loquor*; subj. tiks kolkœlti, *loqui cupio, I want to speak,*
tnas itschi, *dormio*; subj. tiks itschi, *habeo desiderium vel necessitatem dormiendi, I cant to sleep.*

Atque hic habent locum gerundi in di latinorum. Vide infra, cap. 6, § 2.

Vel erit animi desiderium ortum ex rei concepientia (*I wish*) et verbum mutabit affixum *i* (verbi intransitivi) in *elsi*, assumet *n* ante radicem verbi et erit verbum volitivum.

tues kaimi, *scribo*; subj. tiks ka mi, *I want to write*; tnes n kaimelsi, *I wish to write.*

tnes susti, *bibo*; tiks susti, *I want to drink* (ex *siti*); tnes n sustelsi, *I wish to drink* (allectus liquoris dulcedine).

Forma verbi volitivi clarius apparebit ex etymologia; est enim verbum duplex seu compositum ex tnesutelsi (*desidero, arbitror*, etc., vide Syntax) ad litt. *j'ai dans mon cœur, c'est mon intention*, etc., et vero expressivo rei que desideratur. Hinc si decomponas ipsum verbum tnesustelsi habebis tnesutelsi tikssusti (ad litt. *desidero ut bibam*, etc.)

Nota 1. Si prima littera radicis verbi primitivi sit *i* in verbo volitivo mutatur in *e*.

tues ihui, *mandeo*; tnes ihmelsi, *cupio manducare.*
tues itschi, *dormio*; tnes itschelsi, *cupio dormire.*

Excepe tnes iokoisti, *mentior*, quod retinet *i* et habet tue-n i kaistelai.

Nota 2. Si affixum verbi primitivi procedatur a vocali eum accentu, utraque vocalis integra manet, vt: tnesgui, *vado*; tnesngui *élisi*, *ire cupio.*

§ 14. *Iachatio, seu i ansatio.*

Cum ex uno in aliud statum fit transitus, verbum dicitur transactivum; haec autem verba, ut de simulativis dictum est, sumuntur plerunque ex adjективis,

characteristica hujusmodi verborum est syllaba *ilschi*, addito adjectivis verbaliatis. Sic si quis ex bonis ad malos mores evocetur, dicet :

tnès kokotil'schi, *improbus evado* (ex ko au kot, *improbus*).
 tnès kunit'lschi (*quasi grandesco*) ex kutumt, *magnus*.
 tnesioiot'lschi, *fortis evado* (ex ioiòt, *fortis*).
 tnèlèsgest ilschi, *convalesco* (*physic.*) vel *bon-esco* (*moral.*) ex gest, *bonus*, *sanus*.

Quæ verba etiam frequenter active usurpantur in sensu causativo (video supra, Causat.).

ieskokotilschm, *improbum facio evadere, faire devenir merchant*.

Verba autom inchoativa simpliciter, quæ implicant statum rei naturalem, communiter terminantur in *mt* et primitiva sunt :

tnès knalmi, *viresco*; tnesgampini, *aresco*, etc.

§ 15. Compositio.

Vocabula scilicet bene multa duplicem habent formam, aliam simplicem seu integrum, cum videlicet absolute usurpantur; aliam, ut ita dicam, *seclam*, cum scilicet vocabulum cum alio componitur, et in unum coalescit et haec est tota lingua indica, quæ et numerum pene infinitum vocum producit et magnum præbet difficultatem Europanis (Germanis non exceptis) quibus ignota omnino est forma haec loquendi.

Vocabula insuper in compositione, non solum trunca sunt et secta, sed frequenter etiam transformant radicem, ita ut nihil habeant communem cum vocibus simplicibus seu absolutis, ut in sequentibus video est :

tnes iekomni, <i>recuso</i> ,	habet in compositione	tnesiakom.
tneskeli, <i>alicio</i> ,	" "	tnèskal.
tnesnackoi, <i>favor</i> ,	" "	tnèsncko.
tnèstonkami, <i>depono</i> ,	" "	tnestka.

Major etiam differentia est in nominibus, ut:

spikeli, <i>caput</i> ,	in compositione	kan, vel <i>kein</i> .
zitgu, <i>domus, tectorium</i> ,	" "	èlgu.
galègu, <i>dens</i> ,	" "	eis.
solschiztn, <i>ignis</i> ,	" "	ús.

Et alia quam plurima. Sic in phrasib: *venio ad mercandum equum*; ad litt. tnesgùi ikstomistu snchizaskagae: verba quidem Selica sunt, sed non est lingua Selica; et Selicus unico vocabulo integrum phrasim exprimet et dicet: tnèskotskága ei, *je viens trailler un cheval*.

Siquidem verbum tnesgùi habet in compositione tnèsko; tnèstomisti habet tnèsto et snchizaskagae habet skágae, quæ voces in unum copulantur et composi-

tum assumit omnes terminationes et characteristicas verbi intransitivi et fit tñeskotoskagaei, ita ut in pret. perf. habeat tñeskotoskigae, in imperat. kotoskagaeisch, etc. Hinc preterquam quod verba componantur cum pronominibus et præpositionibus (ut dictum est in verbis relativis et locativis) et aliis admiriulis exprimentibus. Duplicationem, iterationem, etc., sepe etiam subst. ativum cum adjectivo, verbum cum verbo uno vel pluribus, verbum cum substantivo et adjectivo et unico vocabulo comprehenduntur, quod etymologice verborum ignarus inextreabilis labyrinthii speciem appellabit. Verum eum nulla dari possit regula generalis pro differentia vocabuli absoluti et copulativi, provisum est ut in dictionario qualibet vox absolute habeat propriam correspondentem in compositione. Ceterum enim nominis iteratus usus ad hanc loquendi formam Europæum ducet. Vide Syntaxim de compositione verborum.

Præter verba imperata, plura etiam substantiva a verbis derivantur, hujusmodi sunt substantiva abstracta, officia, instrumentalia, etc., de quibus infra dicitur Part II.

Ut autem aliquot ex his derivationibus verborum uno intuitu percipiuntur, juvabit sequens tabula verborum, quam subjicio.

Nota. Verba derivata non secus ac primitiva essent, admittunt sepe et alias derivationes, sicuti etiam dictum est (pag. 33) sepe plures eadem tempore derivationes admirere possunt.

tñeskóli, *eperor*; tñeskóli, *plura facio*; tñeskóli, *iterum plura facio*;
tñeskóli, *iterum plura parva facio*; tñeskóli, *iterum plura parva frequenter facio*.

At quo ita porro in verbis bene multis et laconismus indicus sepe ut dictum est, unico verbo, integrum sententiam exprimit.

Tabula quorumdam Verborum, cum suis Derivatis.

Primitivum intrans. vel absolut.	Radix,	In Compositione,	Activ. definit. vel causativ.
tñesazmí, <i>ligo.</i>	az,	tñesáz,	iesazím,
tñesázgai, <i>aspicio.</i>	azga,	tñes ázga,	ies'azgam,
tñes'cháui, <i>oro.</i>	cháu,	tñes'cho,	ies'cháu,
tñes'chléemí, <i>premo.</i>	chléo,	tñes'chla,	ies'chle'ém,
tñès épí, <i>abstergo.</i>	ép,	tñès ép,	ies ép,
tñesgoéli, <i>abjicio.</i>	goél,	tñesgol,	iesgoélm,
tñeskóli, <i>operor.</i>	kól,	tñeskol.	ieskólm,
tñesiòkoi,	iòkoist,	tñesiòko,	iesiòkom. <i>mentiri f. io.</i>
tñeslèckai, <i>humo.</i>	lacka,	tñeslèka,	ieslèckam,
tñeslehmi, <i>ligo.</i>	lich,	tñesleh,	ieslehím,

TABULA VERBORUM CUM DERIVATIS.

Reduplicativum.	Iterativum.	Frequentativum.	Diminutivum.
tñesázazmí, <i>plura ligo.</i>	tñelesázmí, <i>iterum ligo.</i>	tñesazluísi, <i>frequenter ligo.</i>	tñèsI azmí, <i>leviter ligo.</i>
tñes'az'azgai, <i>plura aspicio.</i>	tneles'azgai, <i>iterum aspicio.</i>	tñesazgamluisi, <i>sepe aspicio.</i>	tñesla nzgai, <i>leviter aspicio.</i>
tñes'chocháui, <i>pluris oro.</i>	tñèles'chàui, <i>iterum oro.</i>	tñes'chamluísi, <i>sepe oro.</i>	tñeslchächauí, <i>paululum oro.</i>
tñes'chilele'emi, <i>plura premo.</i>	tñèles'chle'emi, <i>iterum premo.</i>	tñes'chlemluísi, <i>sepe premo.</i>	tñes'chillè emí, <i>leviter premo.</i>
tñes ép'epi, <i>plura abstergo.</i>	tneles épí, <i>iterum abstergo.</i>	tñesépmaluísi, <i>sepe abstergo.</i>	tñeslò épí, <i>leviter abstergo.</i>
tñesgolgoëli, <i>plura projicio.</i>	tnelesgoëli, <i>iterum projicio.</i>	"	"
tñesklikóli, <i>plura facio.</i>	tñèleskóli, <i>iterum facio.</i>	tñeskolumuisi, <i>sepe operor.</i>	tñeslkók'li, <i>leviter operor.</i>
tñesikoiòkoi, <i>pluris mentior.</i>	tñèlesiòkoi, <i>iterum mentior.</i>	tñesikoistmluisi, <i>sepe mentor.</i>	tñesiòkoi, <i>leviter mentior.</i>
tñeslekakalackai, <i>plura humo.</i>	tñèleslackai, <i>iterum humo.</i>	tñeslekamluísi, <i>frequenter humo.</i>	tñesllákai, <i>superficialiter humo.</i>
tñeslchlumi, <i>plura ligo.</i>	tneleschlumi, <i>iterum ligo.</i>	tñeslchmluisi, <i>frequenter ligo.</i>	tñesllchmí, <i>leviter ligo.</i>

TABULA VERBORUM CUM DERIVATIS.

Reciprocum.	Reflexum in <i>istū</i> .	Reflexum in <i>zuti</i> .	Gentile seu Collectivum.
kaesazasimnuègui, <i>nos mutuo ligamus.</i> *		tnesaznzuти, <i>meipsum ligō.</i>	
kaes'azganuègui, <i>nos mutuo aspici-</i> <i>mus.</i>	"	tnesazganzutи, <i>meipsum aspi-</i> <i>cio.</i> ‡	tnesazgaltumschī, <i>gentem aspicio.</i>
kaes'ehosehtuègui, <i>pro invicem ora-</i> <i>mus.</i>	"	tnes'ehoschszuti, <i>pro meipso oro.</i> §	tnes'ehoschltumschī, <i>pro populo</i> <i>oro.</i>
kaes'chlenuègui, <i>nos mutuo premi-</i> <i>mus.</i>	tnes'chlénisti, <i>incumbo mihi ipsi.</i>	tnes'chleuzutи, <i>incumbo alicui rei.</i>	tnes'chlcitumschī, <i>genti incumbo.</i>
kaes èpnüègui, <i>nos mutuo abster-</i> <i>giāus.</i>	tnc'èpsisti, <i>meipsum abstergo.</i>	tnesepuzutи, <i>meipsum abstergo.</i>	tnes'èpltnumschī, <i>gentem abstergo.</i>
kaesgolstuègui, <i>nos mutuo deser-</i> <i>mus.</i>	tuesgolnisti, <i>meipsum pro-</i> <i>jicio.</i> **	"	tnesgoltumschī, <i>gentem deserō.</i>
"	tneskolmisti, <i>se fagomēr.</i>	tneskolszuti, <i>pro me operor.</i>	tneskoltumschī, <i>pro gente operor.</i>
kaes'ehiokonuègui, <i>nos mutuo calun-</i> <i>niamur.</i>	tnesiokoisti, <i>mihi mentior.</i>	tnes'chiòkonzutи, <i>meipsum calun-</i> <i>nior.</i> ‡²	tnes'chiokoltumschī, <i>gentem ca-</i> <i>lunior.</i>
kaeslekauuègui, <i>nos mutuo huma-</i> <i>mus.</i>	tneslákkaisti, <i>meipsum tu-</i> <i>mulo.</i> §²	tneslekanzutи, <i>meipsum humo.</i>	tneslekaltumschī, <i>mortuos sepelio.</i>
kaeslehnuègui, <i>nos mutuo ligau-</i> <i>mus.</i>	"	tneslehnzuti, <i>meipsum ligō.</i>	tneslcultumschī, <i>gentem ligō.</i>

TABULA VERBORUM CUM DERIVATIS.

Copulativum.	Relativum indef. et definit.	Voltivum.	Substantivum factor.
tnès azèusi, <i>duo simul ligō.</i> †	ies àzschítm, iesázltém.	tñesnazmél̄si, <i>ligare cupio.</i>	sguàzim, <i>ligator.</i>
	ies'azgaschtm, ies àzgältm.	tñesn'azgamiél̄si, <i>aspicere cupio.</i>	sgu àzgam, <i>speculator.</i>
	ies'chläuschtm, <i>oro pro ...</i>	tñesnchòmél̄si, <i>orare cupio.</i>	sguchiaùm, <i>orator.</i>
tñes chleusi, <i>aliquid in alto pos-</i> <i>situm sustento.</i>		tñesnchlenmél̄si, <i>premere cupio.</i>	sgu chlo èm, <i>pressor.</i>
"	ies èpschtm, ies èpltm.	tñesnèpmél̄si, <i>abstergere cupio.</i>	sgu èpm, <i>qui abstergit.</i>
"	iesgoëlschtm, ieskólltm.	tñes'ngolmél̄si, <i>abjicere cupio.</i>	
	ieskólschtm, ieskólltm.	tñesnkolmél̄si, <i>operari cupio.</i>	sgu kólm, <i>factor.</i>
"	ies iokoschtm, ies iökoltm.	tñesnikoistél̄si, <i>mentiri cupio.</i>	"
"	iësläckaschtm, ieslackaltm,	tñesnlékamél̄si, <i>humare cupio.</i>	sgu lâckam, <i>fossor, fossoyeur.</i>
tñeslcheusi,	iëslchschitn, ieslchltém.	tñesnlchmél̄si, <i>ligare cupio.</i>	sgulchim, <i>ligator.</i>

TABULA VERBORUM CUM DERIVATIS.

Substantivum attributionis.	Substantivum abstractum.,	Substantivum instrumentale,	Adjectivum habens vim participi passivi.
	s'azíz, <i>ligatio, ligatura.</i>	azmintn, <i>ligamen.</i>	sz'áz, <i>quod ligatum est.</i>
azgaèmn, <i>aspiciendo deditus.</i>	s'azga, <i>obitus, regard.</i>	àzgamm, <i>observatorium, longue vue.</i>	s'ázga, <i>quod observatum est.</i>
chochòmáI, <i>orationi deditus.</i>	s'cháu, <i>oratio.</i>	necháumn, <i>precios. </i>	szchaú, <i>quod oratum est.</i>
chlémistèmn, <i>qui amat alii incumbere. </i>	s'chlé'e, <i>pressio.</i>	nechléctim, <i>torcular.</i>	szchlée, <i>quod pressum est.</i>
èpmèmn, <i>abstergendo deditus.</i>	s'èp, <i>abtergio,</i>	"	s'zép, <i>quod abtersum est.</i>
golmèmn, <i>qui omnia projicit.</i>	sgoèlmn, † ²	"	szgàèl, <i>quod abjectum est.</i>
kolsztèmn, <i>operando deditus.</i>	skól, <i>fuctum, aelio.</i>	n kólmn, <i>façon.</i>	szkól, <i>quod factum est.</i>
ikoistèmn, <i>mendacio deditus.</i>	siòkoist, <i>mendacium.</i>	"	szikoist, <i>quod quis mentitus est.</i>
"	släcka, <i>humatio.</i>	"	szlácka, <i>quod humatum est.</i>
"	slchich, <i>ligatura.</i>	lehmintn, <i>ligamen.</i>	szlich, <i>quod ligatum est.</i>

Notanda.

* Cum hoc verbum frequentius pro equis capistrandis usurpatur, reciprocum habet us interpositum pro chespin=collum, ita ut ad litt. sit *se jeter la corde au cou l'un l'autre à la manière des chevaux.*

† Si hinc verbo interponatur præpositio *ch* fiet verbum locativum tnes'chazeùsi =*appendo, suspendo*, a quo derivatur substantivum s'chazeùs=*verillum*, ac etiam dies dominica, sic dicta a vexillo illa die a duce suspendi solito.

‡ Verbum tnes'azgai habet reflexum quadruplex: 1. tnes azganzuti, *me ipsum aspicio*; 2. tnes'azgaszati, *me aspicio in v. g. speculo*; 3. tnesazgamszati, *ostentationem pre se ferre* (*attirer les regards des autres*) ob rem physicam v. g. pulchrum habitum; 4. tnes azgaszuti, *afflare se attentione dignum eb qualitatem moralem v. g. valorem militarem.*

§ Reciprocum, reflexum et gentile hujus verbi habet characteristicam verbi relativi *s'ch=pro*, absurdum enim esset seipsum orare.

|| Substantivum nehäuserni est tamquam instrumentum quo oratur en sensu quo preces sunt media, quibus a Deo gratias obtainimus et hoc substantivo Selici frequentius utuntur quam s'chäu=*oratio*.

¶ Substantivum attributionis desumitur ex reflexo in isti.

* Significatio reflexi tnesgolmisti est: *je me jette pour mort, v. à la bataille* (*c'est le mot des guerriers*).

†² Hoc verbo appellatur diabolus.

‡² Reciprocum, reflexum et gentile habent præpositionem *ch* interpositam; scilect: *mentior de, circa aliquem*, id est enunciator. Radix hujus verbi est ex reflexo in *isti*.

§² Hoc verbo utuntur Selici cum domunculas terreas ad sudandum compontunt.

CAPUT 6um.

De Adverbio.

ADVERBIA TEMPORIS.

spistem? <i>quando</i> (relat. ad præt.)	zitsnkoïskat, <i>nudius tertius</i> .
pistèm? <i>quando</i> (relat. ad fut.)	schèi s'chaliskat, <i>nudius quartus</i> , <i>il y a trois jours</i> .
ict'Igon, <i>nunc, hodie, à présent, aujour-</i>	
<i>d'hui.</i>	galip, <i>cras</i> (relat. ad præt.) <i>le lendemain</i> .
tsuò, <i>nuper.</i>	no galip, <i>cras</i> , <i>demain</i> .
kasip, <i>diu, serò.</i>	gacit, <i>sope, frequenter.</i>
skasip, <i>jamdiu.</i>	lúet, <i>raro.</i>
Iu tskasip, <i>jamdudùm, jadis.</i>	i'nnkko, <i>interdum, quelquefois seulement.</i>
spiszelt, <i>heri.</i>	tashdi, <i>incessanter.</i>
schilièus, <i>semper.</i>	ehnilkomaskat, <i>tota die,</i>
tagu, <i>nunquam, jamais.</i>	tel skuékust u chelug, <i>de mane usque ad vesperum.</i>
tankò, <i>pas une fois seulement.</i>	agal spéntich, <i>quotannis.</i>
agal, <i>quoties.</i>	kuín chaskat, <i>quot dies, combien de jours.</i>
lschici, <i>tunc.</i>	nkoskak, <i>una die.</i>
Iu lschici, <i>tum, cum, lorsque</i> (relat. ad præt.)	nsłaskat, <i>biduo.</i>
Iu ne, <i>tum, cum, lorsque</i> (relat. ad fut.)	chränskat, <i>tres dies.</i>
zíázi, <i>nondum, antequam.</i>	måskat, <i>quatuor dies.</i>
tlè, <i>jam, déjà.</i>	zilchtaskat, <i>quinque dies.</i>
isiz, <i>receter, il n'est pas long temps.</i>	tekanchtaskat, <i>sex dies.</i>
ie isiz, <i>idem.</i>	spelchaskat, <i>septem dies.</i>
agalàskat, <i>quotidie.</i>	hanmåskat, <i>octo dies.</i>
ágalskuékust, <i>quotidie mane.</i>	gantåskat, <i>novem dies.</i>
ágal chelug, <i>quotidie vespere.</i>	opuchistaskat, <i>decem dies.</i>

Nota. Numerus dierum nuper citatus cum interrogatione kuinchézat respicit tantum tempus præteritum, sed habet etiam præsens et futurum; in sensu præsenti præponitur schè (pro schei, *hic vel hoc*) et consonans s, sic:

aslässat, *il y a deux jours*; sche s'chalaskat, *il y a trois jours*, etc.

In sensu autem futuro præmittitur tautum syllaba nem, sic: ném aslässat, *il y aura deux jours.*

ADVERBIA STATUS IN LOCO,

Quae reguntur a prepositione *l.*

chen, <i>ubi?</i>	lmischüt, <i>infra, en bas.</i>
lechén, <i>ubi.</i>	lesmilkø, <i>ubique.</i>
lélè, <i>hic, iei.</i>	lesmillomtlégu, <i>ubique locorum.</i>
ziò, <i>ibi</i> (indefln.)	lstóligu, <i>lumi.</i>
lschei, <i>ibi, là</i> (definit.)	lkollischüt, <i>infra, au dessous.</i>
lzíi, <i>ibi</i> (est), <i>là il est.</i>	lchölkze, <i>extra, en dehors.</i>
potulsehei, <i>ibi, précisement là.</i>	lchölkgu, <i>in loco deserto.</i>
lulschei, <i>ibi, ubi, là où.</i>	lchoéut, <i>in loco deserto.</i>
lschëi legù, <i>eo loco.</i>	ls'chitezis, <i>retro (inanim.), derrière.</i>
lchichet, <i>propè, tout près.</i>	lkoñuehemep, <i>ante januam.</i>
lehsagam, <i>proximè.</i>	lniskót, <i>trans flumen, à l'autre bord.</i>
lkat, <i>longe.</i>	lczch'ch'o, <i>cis, en deça.</i>
ln kólègu, <i>alibi.</i>	ln e lu, <i>ibi, là bas (indef.).</i>
lnáist, <i>supra, sursus.</i>	

Note. Cum substantiva loco adverbiorum adhibentur more substantivorum declinantur, preposito scilicet pronomine possessivo *i*, meus, a, um, a, tunis, a, um, sic:

l'i'smilcheniels, <i>in facie mea, id est coram me.</i>
l'as'chzheelist, <i>ad dexteram tuam.</i>
ls'chzákue'si, <i>ad sinistram ejus.</i>
l'schlückmmp, <i>ad tergum vestrum, derrière vous.</i>

Carent enim adverbiiis absolutis, ante, retro, etc.

ADVERBIA MOTUS AD LOCUM,

Quae reguntur a prepositione *ch.* ad.

chchén? <i>quo.</i>	chnischüt, <i>deorsum, infra.</i>
ichché, <i>huc.</i>	chmuist, <i>sursum.</i>
ich'ch'è, <i>huc versus, par ici.</i>	chèsmilko, <i>quocumque.</i>
zichzí, <i>illuc, là bas</i> (indefln.)	chutémteh, <i>down the river.</i>
luchlú, <i>illuc.</i>	chzí, <i>illuc, là (pos loin).</i>
ch sch'či, <i>illuc, là</i> (defin.)	chlhá, <i>illuc, là.</i>
chn kólegu, <i>alibi, ailleurs.</i>	luchschi u, <i>illuc ubi vel quô; là où.</i>
chlkót, <i>longe.</i>	

ADVERBIA MOTUS DE PER LOCUM,

Quae reguntur a prepositione *tel*, ex.

té chén ? <i>unde</i> ? <i>d'où</i> .	<i>tu te tellelu, inde, e longe</i> (indef.), <i>du loin,</i>
à tel è, <i>hinc, d'ici.</i>	<i>de là bas.</i>
à tel è, <i>hinc, d'ici.</i>	<i>tel teliſchiet, e propè, de près.</i>
telschei, <i>inde, de là</i> (defin.)	<i>telnuist, desuper, d'en haut,</i>
	<i>lù tei schei u, inde unde, de là où.</i>

Nota. Eadem adverbia temporis et status in loco finit adverbia motus addita vel mutata prepositione juxta sensum.

ADVERBIA QUANTITATIS.

kuinch, <i>quot, combien</i> (inanim.)	guifgocet, <i>bene multi, satis multum.</i>
chkuinkuineli, <i>quot</i> (anim.)	goà kuinch, <i>nescio quot ? je ne sais combien.</i>
gočit, <i>nullum, nulli</i> (inanim.)	potu schei, <i>tot prasci.</i>
eli gočočit, <i>nulli</i> (anim.)	i potu schei, <i>ceque, nec nullum nec parum,</i>
Itet, <i>parum, pauci</i> (inanim.)	<i>une juste quantité.</i>
el Itet, <i>pauci</i> (anim.)	gail ta, <i>vis, fere nihil, à peine.</i>
čsmilko, <i>totum, le tout.</i>	ta, <i>nihil.</i>
èsli, <i>omnes, omnia.</i>	
s'chüt, <i>pars, dimidium, la moitié, une partie.</i>	

ADVERBIA AFFIRMATIONIS ET NEGATIONIS.

u neli (communius unè), <i>utique, oui.</i>	tamà, <i>nonne.</i>
schèi, <i>ila est, c'est cela.</i>	goà, <i>forte, peut-être.</i>
unègu, <i>vere, vraiment.</i>	ta smistén, <i>nescio.</i>
itemí, <i>sine dubio.</i>	itemunt, <i>frustra, en vain.</i>
itemí schèi, <i>indubitate est ita.</i>	il'temnus, <i>sine ratione.</i>
tà, <i>non</i> (absolute vel cum perf. indicat.)	gel it temnus, <i>invenit.</i>
tam, <i>non</i> (cum praesenti).	a? ne? postponitur a Selicis, anteponitur
tágui, <i>absit, nunquam, jamais.</i>	a Kalispel.

CAPUT 8um.

Præpositio.

Plerique præpositiones nominibus et verbis copulatæ inveniuntur (video Verba Locativa) quæ vero separatae a nominibus in oratione locum habent, potius adverbia sunt quam præpositiones. Sunt autem quedam syllaba vel consonantes quæ nominibus præponuntur at præpositionum locum tenent.

- ch = *ad, versus, apud* (motus ad).
  - I = *in* (status in) *dans*.
  - tel = *ex, ab*.
  - t = *cum, avec* (regit nomina instrumentalia).
  - u = *usque, usque ad*.
  - gol = *propter*.
  - lkai = *cum, avec* (anim.)
-

CAPUT 9um.

Interjectio.

Quædam interjectiones proprie sunt virorum, quædam mulierum, quædam communes.

PROPRIÆ VIRORUM.

iòl	admirationis vel lætitiae.
he iah iò,	doloris.
iatgaè,	<i>c'est dommage.</i>

PROPRIÆ MULIERUM.

nèhl admirationis.	uèhl improbantis.
nihl idem.	ch nòl doloris.

INTERJECTIONES COMMUNES.

ml, queso, de grace, s'il vous plait (sem-	kuenó! expecta, arrête.
per prieponitur phrasí).	tlo kusch!, recedo, recule.
gest! bene, recte.	tl's'kiu, recedite.
hem! hem.	stem? quid est hoc,
hoi! cessa, siste.	usten, quid ergo,
koni, utinam.	lschei kuemt! esto, soit,
ma! (pro mi azgant) vide, tiens, tenez.	ksez s'chéni, comment,
mil! ire.	ksez s'chénui uta! comment non.
igu! euge, allons, voyons, courage.	n, interjectio approbationis.

CAPUT 10um.

Conjunctio.

u, et, etiam, adhuc.	nèli, quia, quoniam, etenim.
nègu, et, etiam.	kuemt, prælere.
nè, lunè, } si (cum subjunc.)	kò, ergo,
gèn, sed, tamen, quoquomodo.	èmùn, licet, quamvis, quoique,

PARS SECUNDA.

DILUCIDATIONES IN RUDIMENTA.

CAPUT 1um.

De Recta Pronunciatione.

§ 1.

LINGUA Selica abundat consonantibus, et non raro accidit ut quatuor vel quinque vel etiam septem et octo consonantes in uno vocabulo reperiantur, sine ulla vocali intermedia, quod licet satis incommodum primo intuitu videatur possit, in praxi tamen nulla interest difficultas, ut ex regulis patebit.

Circum pronunciationem consonantium hoc observandum est.

1. Consonans *g* gutturalis est, sed multo lenior quam *g* hispanica seu arabica, praesertim vero ante *u* et *t* sonat ut *ch* vel *g* germanica in voce *krieg*, etc., sic: *skaltnig*, *vir*; *suigt*, *rina*, *j'ante dans le bois*; *tlagt*, *agilis ad currendum*; *ttugt*, *rolat*, etc., gutturalis *g* vix auditur.

2. Consonans *l* peculiaris omnino est Selicis: haec autem consonans, quippe quae Europaeis prorsus ignota multis difficultatem praebuit, et alii pc. *tl* anglicum, alii per *ll*, alii per *gl* expressam, voluerunt: nulla tamen ex eis admitti potest, cum *l* selicum sit stricte et unice palatalis (vide pag. 1) que consonans cum sit characteristica diuinitutiv, sive nominis sive verbi, leniter valde pronunciantur est.

3. Consonans *m* in fine dictionum, praecedente alia consonante pronuntiatur ut *ein*, ut sunt praesertim verba activa realia, sic: *iéskólm*, *ficio*, pronuncia *ieskólem*; *iesgalítm*, pronuncia *iesgalítém*: *iesniefhm*, *sco*, pronuncia *iesnífem*, etc.

Item *n* inter duas consonantes sonat ut *im*, praesertim si consonans praecedens est *s*, sic: *sungéilm*, *ursus*, pronuncia *síngéilm*; *smilch*, *saumon*, pronuncia simlich, licet post *m* non sequatur consonans sed *n* habeat apostrophem (') ut. *s'm'en*.

4. Quod dictum est de consonante *m*, observandum est etiam in consonante *n*, sive in fine dictionis sit sive inter duas consonantes. Hinc quoties post characte-

risticam verborum tnes vel chnes, etc., intervenit *n* eum alia consonante, pronuntiatum ut *fn*, sic: tnesntelsi, *pulo*, pronuntia tnesintelsi; asnzikam, *terram fodi*, pronuntia asinzikam.

Characteristica vero *ln* vel *chn* sive sequatur consonans sive vocalis semper pronuntiatum ut *tñ*, *chñ*, vel *chñn*, sic: tnesnkuèni, *elgo*, sonat tñènsinkuèni vel chñènsinkuèni; tnólschiztm, *ignem accendi* (perf.), sonat tñólschiztèni, etc.

Sicut etiam verba omnia quæ habent vim participii passivi, sic: sznmòl, *aqua qua hausta est*, sonat sznmòl (a tnesmòl, *aquam haurio*); szntkùs, *quod additum est*, sonat szntkùs a tnesntkùsi, *addo*.

5. Consonans dura est more germanico. Forte non inutile erit, quod qui idiomata scripta tradiderunt, omnes eliminant consonantem *z*, cuius loco sufficiunt consonantes *ts*, quæ consonantes, quidquid si de aliis linguis, magnum sane iucundum lingue Selice parerent; etenim cum sepe compositio vel syntaxis verborum requirat *t* ante *s*, ut in casu nominativo et in ablativo instrumenti, non solum pronuntiatio sed etiam significatio propter amphibologiam et erroneam orthographicam vitiros esset.

6. Quilibet consonans cum apostrophe sumit sonum vocalis sequentis; sic: tnes'chgut'telsi, *träscor*, pronuncia tenes chgultétsli; *Teù, pater*, pronuncia lè èù; s'n'èm, *mulier*, pronuncia si mo èm.

Idem dicas de plurali nominum, cum radix sine vocali duplicatur: luk, *lignum*. pl. lklük, sonat lkluk; kutunt, *magnus*, pl. ktkutunt, pronuntia kütktutánt.

Etiam in verbis reduplicatiis: iesplpolstm, *phres occido*, sonat iesplpolpostm; iesumetlm, *misceo*, iesumatlmetlm, *plura misceo*, pronuntia iesuméthmètlém.

Generatim ad tollendam omnem difficultatem in pronunciatione, hoc dici potest, quod quoties duas vel plures consonantes intersunt dictioni, presertim si nec mutae sint nec liquide, semper audiatur sonus vocalis *e* vel *i* intermediae (seminante tamen ut in voce gallicâ *parcèque*), sic: ésplptlschín, *discaleatus*, sonat éspélpít-lschín, vel espíltléschín; iesptlkum (redupl.), *pluries pungo*, sonat iespitpt-kum; tnespspm, *despondeo*, pronuntia tñèspuspémà, etc.

§ 2. De Accentu.

Accentus sive gravis sive acutus distinguit consonantes longas a brevibus (pag. 2.) quodlibet vocalem polysyllabum (non compositum) plerumque habet unicum accentum: mónkózin, *hírundo*; lkoíkoko (diminut.), *vítulus infra sex menses*.

In plurali nominum et in verbis reduplicatiis, si duplicetur radix cum accentu, etiam accentus repetitur, sic: stí'ichmisch, *puella*, pl. stí tí ischemish; chlélgu, *cortex*, pl. chlélsgú; ies'azgam, *aspicio*; ies áz ázgam, etc.

Verba composita retinent accentum proprium vocis primitivæ: tneslkukujézm, *submissa voce loqor* (e pro r.: oritur enim ex lkukuiénni, *parrus*); tnes'chlelké-schini, *illido*, *pedibus offendō*, ex iestelkem, *calcibus aliquem peto*.

Accentus sivo acuti siva gravis prolongatio magna tribuit orationi vim et emphasiem, nota quo vel diurnitatem actionis, vel qualitatem vel quantitatem juxta sensum, et maxime in usu est, sic:

Hipē ' ' ' ' is, pro simpliciter Hipēis, pluit (præt. perf.), plus dicit, quam si adderetur adverbium goeit, multum, vel kasip, diu.
ingamēch, amo (vide Part III., § 16.); ingamē ' ' ' ' nch, amo amore incredibili.
tnaím, indignatus sum; tnaí ' ' ' mt, maxime indignatus sum.

Hæc antem emphasis per accentus prolongationem non solum locum habet in nominibus et verbis, sed in qualibet orationis parte.

Cum verò emphasis respicit pronomen personalē 1^æ et 2^æ personæ exprimitur per repetitionem ejusdem pronominis sed absoluti (vide cap. 5, § 1).

Ne quis in vocibus quibusdam sive loquendo sive scribendo facile decipiatur propter analogiam; orthographiae hic claritatis causā subjiciuntur:

és schi it, *primus*; és chîte, *arbor*.
ès kôlkei, *serit*, il sème; eskolkèi, *imago*, une *image*.
gngémint, *graves*, *pestant*; kmkemt, *tuel*, il ne parle pas.
genlègu, *serpent à sonnette*; goculgù, *loca multa*.
gamít, *aruit*, s'est sâché; kamip, *iran renisit*, il s'est calmé.
kulkuilt, *purpura*, de l'ecartate; gulgult, *débitum*, une dette.
kuént, *accipe*; kuént, *morde*; kuént, *insuper*.
spkamif, *cygnus*, un *cygne*; spkanif, le *soleil*.
tâpskéligu, il *decharge son fusil*; tâcpskéligu, *nemo est*, il n'y a personne.
tnésgoâkoi, *limo vel molo*; tnészkoâkoi, *plora*.
tnéspogtlîschî, *adolesco*; tnéspogtlîschî, *senesco*.
tnllî, *mortuus sun vel viribus defecit*; itnllî, *quievi*, je me tiens tranquille.
tnès sâsti, *bibo*; tnès ustî, *mergor*.
iestelím, *rumpo*; iesttelím, *lacero*; iestelím, *luto linire*.
iestipim, *demitto*, *descendre quelque chose*; fësttipim, *præcipitem do*.

CAPUT 2um.

Nomen Substantivum.

DE DIFFERENTIA ET FORMATIONE SUBSTANTIVORUM.

Substantivorum species quintuplex est: substantivum abstractum, instrumentale, officiale, attributivum et locativum, que omnia vel a verbo vel ab adjektivo correspondente derivantur.

§ 1. Substantiva abstracta.

Substantiva abstracta preferunt consonantem *s* pro characteristicâ, quæ consontans præfixa radicibus verborum, vide cap. 6, § 1; vel adjektivo simplici format substantivum abstractum, sic:

*tnèsz'eschmi, me pudeſ, radix est z'esch, cui præposita consonante ſ, erit,
ſz'esch, pudor, dedecus, honte.*
*tneſlém̄ti, gaudeo, ſum contentus, ex radice lèmt, fiet ſlèmt, gaudium,
letitia.*

Item ex adjectivis: *gest, bonus, ſgest, bonitas; tōic, malus, ſteic, malitia; kutunt,*
magnus, ſkutunt. magnitudo; gópt, piger, ſ'gopt, pigritia.

Uſum autem ſubſtantivi abſtractivi vide in Syntaxi.

§ 2. Subſtantivum instrumentale.

Subſtantiva finita in *tu* (tēn) plerumque instrumentalia ſunt et derivantur a verbis.

*tō eminti, malleus, ex tnèſtēcni, tundo.
tclulēgutn, aradrum, ex tnestclulégui, terram lacero, id est aro.
kaominti, instrumentum quodvis, quo aliquid frangitur, ex tnèſkaomi,
frango, etc.*

Regula autem generalis pro formatione ſubſtantivi instrumentalis hic non datur, affixum enim verbi multis ſubjicitur exceptionibus; ſed ideo tantum verbum feci de his et aliis ſubſtantivis, que ſequuntur, ut studiosos fontes, a quibus vocabula derivantur, per analysis facilius inveniat.

§ 3. Subſtantiva officiaſia.

Subſtantivis Latinorum finitis in *or*, respondent ſubſtantiva Selica, incipientia per *sgu* (forte ex verbo *thesguī, vado, venio*,) que syllaba preſixa verbis activis realibus, loco characteristicæ *ies*, format ſubſtantivum; *factor rei* de qua agitur. Sie, ex

*ies azgam, aspicio, fit sgu azgam, ſpeculator.
ex iestkóm, ſuo, coudre, fit sgu tkóm, ſutor.
ex ies'chaum, oro, fit sgu-cháum, orator (ille qui habet officium precedendi
alios in reictandis preeibus).*

Sed ſgutomíſten, *mercator*, non admittit affixum *m* verbi iestomisten (*mercor*) et quedam alia.

§ 4. Subſtantiva attributiva.

A ſubſtantivis nuper expositis valde diſferunt ſubſtantiva finita in *enn* vel *ul*, que quidem respondent etiam ſubſtantivis Latinorum finitis in *or*, ſed alia ratione; etenim ſubſtantiva incipientia in *sgu* dicunt tantum officium, quo aliquis fungitur, et ſupponit aliquem tortum a quo; ſubſtantiva vero finita in *enn* vel *ul* tribuntur tantum virtuti vel vitio, ſeu dicunt aliquem eſſe deditum rei de qua ngitur: hinc eſt quod ſubſtantiva incipientia per *sgu* dicuntur officialia; finita vero in *enn* vel *ul* dicuntur attributiva.

tñes'ch'stisti, *exploro*; sgu ch'stisti, *explorator*, seu qui *habet officium explorandi missus per alium*; ch'stisti'emm, *explorator*, seu qui *vel prænimi diligenter vel timore explorando deditus est.*
 tnësngalizn, *cibum mendico*; sgu ngalizn, *qui mittitur ad cibum mendicandum*; ngalizn'emm, *qui cibum mendicando deditus est.*
 tnëstemisti, *mercor*; sgu-tomist, *mercator, marchand*; tomist'emm, *qui emendo et vendendo deditus est.*

Nota 1. Substantiva officialia, quorum actio tendit in objectum animatum plerumque sumuntur ex verbis reflexis in *zut*, mutato affixo *i* in *u*.

iesukommn, *miseror*; ukommn zutn, *miserator*.
 iessölkshitm, *auxiliar*; olkschs zutn, *auxiliator*, etc.

Nota 2. Quædam substantiva loco syllabæ emm assumunt syllabam uI, quæ præsertim substantiva admittunt reduplicationem, cum necessario dicunt frequentationem actionis; hujusmodi sunt:

chochom'uI, *orationi deditus*; ex ics' chaum, *oro*.
 kolkoltuI, *loquax, un bobillard*; ex tñeskolkoclti, *loquor*.
 chlehp' uI, *renatione deditus*; ex tnës'ch'lp'mi, *renor*, etc.

§ 5. *Substantia locativa.*

Quæ locativa dicuntur, indicant locum in quo actio verbi exercetur. Formantur autem a substantivo instrumentalí, prepositis consonantibus *su* (sñ) quarum ultima supplet prepositioni *intus* (vide Localitas supra).

ieslkóm, *repono*; ikomintn, *instrumentum quodlibet, quo aliquid reponitur, sive furea sit vel aliud*; su ikomintn, *locus in quo reponitur aliquid, magazia*.
 iesgónkom, *læmo vel molo*; goakomm (instrum.), *lîma vel mola*; su goakomm (locativ.), *pistrinum, uia mortua*.
 ics'cháum, *oro*; neliáum (instrum.), *preces*; sucháum (locat.), *ecclesia*.
 iesskol'mp, *aliquid cabre coipi*; koléptn (instrum.); snkoleptn (locat.), *formæ*. Etc.

Nota. Lieet quedam verba non habeant substantivum instrumentale absolutum, tamen ad formandum substantivum locativum tribuitur verbo finalis in *tu* acsi instrumentum existeret; eni preponuntur consonantes *su* ut dictum est, sic:

tnësemuti, *habito*; su emütn, *habilitatio*; ex emütn, substantivum instrumentale, quod non existit.

De Natura Substantivorum.

Substantiva vel primitiva sunt vel derivata. Derivata sunt nuper exposita instrumentalia, officialia, etc., a quibus propriè loquendo, verbum simplex for-

mari nequit (formari tamen possunt plura verba composita). Primitiva verba radices sunt verborum simplicium quae etiam primitiva dicuntur. Hujusmodi sunt:

gòlko, *rola*; tuèsgòlkoi, *volvo*, *inervabo*, *rouler*,
k'eschin, *ealcamentum*; tuesk'eschinmi, *me calcio*.
sgélu, *maritus*; iesgélui, *marito*, *as prendre pour mari*.
nògnog, *uxor*; iesnògnognom (*quasi uxorare*, *prendre pour femme*).
skòi, *mater*; ieskòim, *loco matris habeo*.

Substantiva copulata verbo substantivo sum, vide infra, cap. 3, § 3.

CAPUT 4um.

Nomen Adjectivum.

Licet in lingua Selicâ non datur ea difficultas, que in quibusdam linguis indicis reperitur, quod nempe quodlibet adjективum distinguatur inter objectum animatum et inanimatum, sunt tamen quedam adjektiva non promiscue usurpanda (sicuti etiam quedam verba), sed alia relate ad res (inter quas etiam animalia numeranda sunt) alia relate ad personas distinguuntur. Eiusmodi sunt:

Animata.

ukoèzlzo, *plus*;
pgpgòt, *senex*;
kutualko, *adultus*;
Ikukuimátlako, *brevis statura*;

Inanimata.

koèzt, *plenus*.
skasip, *vetus*.
kutunt, *magnus*, *altus*.
Iguiguézt, *brevis*.

Et nomen numerale, vide pag. 6.

§ 2. Natura Adjectiorum.

Adiectiva alia sunt primitiva, alia a verbis derivata, alia et ipsa verba sunt.

1. Primitiva ea fermo sunt, quae denotant qualitatem rei intrinsecam, ut: gémit, *gravis*, *pesant*; gèst, *bonus*, *pulcher*; must, *altus*; tcie, *malus*, *deformis*, etc.
Quae adjektiva licet primitiva dicuntur, eo quod ex iis et substantiva abstracta

* Dicitur tamen pigt skagas (pro pgpgot sñchizaskagac) *equus senex*. Item vox skasip, frequentius adhibetur composita cum substantivo et erit skaspl (vel skap-si, substantivum inelplat per vocalem vel per s) ut skaspize (pro skasip sñzén), *une vieille couverture*, skaspl k'eschin, *des souliers vieux*, etc.

(vido supra) et verba plura derivantur tamen et ipsa diei possunt verba, et preceps
3a persona singularis perfecti, ut patet in verbificatione adjectivorum (infra vid.)

2. Quedam adjectiva a verbis derivantur, sic:

piuk, *maturus*, ex tn̄espikamí, *matureesco*.
inák, *putridus*, ex tn̄csinkami, *putresco* (do animali).
ituk, *putridus*, ex tuēsítkumi, *putresco* (do ligno).
gamilp, *aridus*, ex tn̄esgampni, *aresco*.
li ip, *macer*, ex tnesli ipsni, *emacresco*, etc.

3. Alia demum sunt verba realia et sunt 3a persona singularis vel presentis vel praeteriti continuati; preferunt enim syllabam continuationis *es*, sic:

észalmi, es'chzóléls,	} <i>ægrotus</i> (est).
	<i>gibbus</i> (est), <i>bossu</i> .
	<i>cacus</i> (est).
	<i>surdus</i> (est), <i>unica aure</i> .
	<i>infatus</i> (est).
	<i>essakuti</i> , <i>innatus</i> (est).
	<i>crudus</i> .

Nota 1. Haec adjectiva in oratione sepe admittunt articulum *Iu*, seu pronomeum relativum (vdo infra, Part III., cap. 1.), sic:

ies'azgam lu es'chzáléls, *aspicio qui ægrotus* (ost), id est *ægrotum visito*.
taks'ilntu lu esgeiu, *ne comedas quod crudum* (ost), etc.

Nota 2. His adjectivis (vel his verbis) utuntur Selici loco participii presentis, preposito item articulo *Iu*, sic:

keíInt Iu èsotitschi (reduplic.), *excita dormientes*, id est, *qui sunt dormientes*.

§ 3. De Substant. et Adject. Verbificatis.

Substantiva et adjectiva quoties copulantur cum verbo *sum* verbificantur, hoc est, premitunt characteristicam *In* (vol *chn*, *kn*, etc., verbi intransitivi, que characteristicia ut dictum est, equivalent verbo substantivo. Bene tamen notanda sunt quae sequuntur.

1. Substantivum indeclinabile manet per omnes modos et tempora, ne quo mutat finalem, neque admittit ullum affixum.

2. Characteristica imperativi et subjunctivi tiks, kuks, etc., et temporum quae a presenti subjunctivi derivantur mutatur in tiki, kukI, etc. (in substantiis tantum) quae characteristicia dicit relationem ad aliquem tertium seu commodum vel incommodum vel possessiounem (vdo Syntax. do Verbo Possess.)

3. Tam substantivum quam adjectivum nullam habet characteristicam in tertia persona utriusque numeri seu caret verbo *sum*; hinc

Indicat. presens.

1.	tu ilémígum	<i>sum dux, je suis chef.</i>
2.	ku ilmígum	<i>es dux.</i>
3.	ilmígum	<i>est dux.</i>
1.	kao illímígum	<i>sunus duces.</i>
2.	p illímígum	<i>estis duces,</i>
3.	illímígum	<i>sunt duces.</i>

Futurum.

1.	nèm tn ilmígum	<i>ero dux, etc.</i>
----	----------------	----------------------

Imperativ. et Subjunct.

1.	tikl ilmígum	<i>ut sim dux.</i>
2.	kukl ilmíguin	<i>ut sis vel esto dux.</i>
3.	kl ilmígum	<i>ut sit dux.</i>
1.	kackl illímígum	<i>ut simus duces.</i>
2.	pkl illímígum	<i>ut sitis duces.</i>
3.	kl illímígum	<i>ut sint duces.</i>

Adjectivum indeclinabile quidem manet in indicativo, sed in imperativo et subjunctivo assumit affixum *i* verbi intransitivi, sic:

tukoukoint	<i>sum pauper.</i>
------------	--------------------

Imperat. et Subjunct.

1.	tiks konkointi	<i>ut sim pauper.</i>
2.	kuks konkointi	<i>ut sis vel esto pauper.</i>
3.	ks konkointi	<i>ut sit pauper.</i>

Nota. Modus exprimendi substantivum vel adjективum verbificatum in sensu *continuato*, differt a verbis communibus; loco enim syllabæ *es* ponitur vocalis *i* non post sed ante characteristicam seu verbum *sum*, qua vocalis remanet etiam in tertia persona utriusque numeri. Notandum est etiam quod haec vocalis accidentalis quidem est in multis adjективis, sed in aliis pluribus ita inhæret, ut tamquam essentialiter copulata videatur, et qui etymologiam verborum non noverit, facile decipiatur in verbificatione adjectoriorum incipientium per *i*, quorum pleraque non sunt simplicia sed composita a vocali continuationis *i*, sic:

ichitnèlgū, *nudus*; ichitáts, *macer*; igam, *aridus* (naturaliter); ikoèu, *stultus*; itág, *amarus*; inas, *humidus*; ipùg, *fetidus*; et alia ejusmodi, quæ copulata cum verbo *sum*, erunt itchitnèlgū, *nudus sum*; ikuchitáts, *macer es*; ipkoèu, *stulti estis*, etc.; et non tnichitmèlgū, *knichitáts*, etc.

Igitur sensus substantivi vel adjективi verbificati simpliciter erit

tnskalmígu, *sum vir* (*hic et nunc*).^{*}
 tuilmígu, *sum dux*   "   "
 tñkonkoint, *sum pauper*   "   "
 tñsisssdis, *sum fortis*   "   "

Præposita vero vocali *i* sensus erit

itnskalmígu, *sum vir* (*ut semper fui*).
 itnilmígu, *sum dux* (*ut auctea*), *je suis encore chef*.
 itnkonkoint, *sum pauper* (*adhuc*), *je suis toujours pauvre*,
 itnsissuis, *sum fortis* (*ut semper fui*), etc.

Adjectiva significatio[n]is passivæ, seu radices verborum more adjectivorum usur-patas, vido infra, cap. 6, § 1.

§ 4. De Derivatis ab Adjectivis.

Præter substantiva abstracta, quæ formantur ab adjectivis præposita simpliciter *s* (ut supra, pag. 64), et verbum substantivum, formantur etiam:

1. Verba activa realia, plerumque in sensu *causativo*, præposita nempe charac-teristica *ies* et affixo apposito *m*.

likoēu, *stultus*; ieskoēum, *stultifico*, *faire perdre la tête*.
 kutuūt, *magnus*; ieskutuntu, *magnifico*, *agrandir*.
 tèie, *malus*, *improbus*; iescīem, *quasi improbifico*, *rendre mauvais*.

2. Verba quæ latino inchoativa dicuntur, quorum characteristica finalis est *ilschi* (pag. 48, supra) sensus *intransitivo*: gópt, *piger*; tñsgóptílschi, *piger fio* (*quasi pigreco*), etc.

Quæ verba usurpari etiam possunt activò in sensu causativo, ut: iöödot, *fortis*; tñesioöotílschi, *fortis erado*; iesloöotílschi, *fortem eradere facio*, etc.

3. Verba quedam reflexa in *szuti* eisdem significatio[n]is, ac in verbis reflexis (pag. 36) dum est, sublata tamen ultima littera adjectivi, sic: tñèsioöd zuti, *conor*, *s'efforcer*.

4. Quod si ultima littera iutaeta maneat, tum fiat verbum simulativum (supra, pag. 46): tñesioö t'suti, *fortem me esse affecto*.

Nota. Adjectiva a quibus verba supradicta derivantur, dieunt semper relationem ad objectum animatum et respiciunt aliquam animi qualitatem.

Derivationes quorundem adjectivorum in unum collectas continet Tabula apposita.

---

* Hoc verbum etiam moraliter intelligendum est, et galliee diceretur, *agir en homme*; tám kuskalmígu, *tu n'agis pas en homme*; kulkalsalmígu (imperat.), *agis en homme*.

Tabula quorundam Adjectivorum, cum suis Derivatis.

Adject. primitiv.	Substant. abstractum.	Verbum substantiv.	Activum causativum.	Inclitativum.	Reflexum.	Similativum.
ḡest, bonus.	sḡest, boniles.	trges̄t̄, bonus sum.	trges̄t̄im, bonum affectio al. quid.	trges̄t̄iseli,	trges̄t̄at (defect.) bene ne gerō.	trges̄t̄stati, bonos mores si- mulo.
ḡopt, piger.	sḡopt̄, pigritia.	trḡopt̄, piger sum.	iōsḡopt̄im, aliquem ut pigrum habet.	trges̄pt̄iseli,	"	trges̄pt̄stati, ignarum simulo.
ikœn, stultus.	iskœn̄, stultitia.	tnkœn̄i, stultus sum.	ieskœcum, stultum reddo.	treskœt̄iseli,	treskœnszati, mejussum stultum reddo.	treskœkszati, stultitiam effectio.
iojōk, fortis.	siþoþk̄, fortitudo.	tnjōf, fortis sum.	iesjōk̄om, fortitudo.	trsesjōt̄iseli,	trsesjōsztati, coior.	trsesjōt̄isztati, fortitudinem si- mulo.
kankoint, pauper.	skonkoint, pauperia.	tnkankoint, pauper sum.	ieskonkointim, pauperem facio.	trseskonkointiseli,	trseskonnszati, me pauperem reddo.	trseskonnszati, pauperem af- fectio.
kojukot, imp̄ies, dem̄es.	skoaukot, imp̄etas.	tnkoaukot̄, imp̄ius sum.	ieskokoñt̄im, imp̄ium efficio.	trseskokoñt̄iseli,	trseskokoñt̄suti, me imp̄ium reddo.	trseskokoñt̄suti, imp̄ietum affectio.
kutunt, magnus.	skutunt, magnitudo.	tukutunt, magnus sum.	ieskutuntim, magnifico.	trseskutuntiseli,	"	trseskututsui, sojero.
sisius, intrep̄idus, fortis (moral.)	sisius, intrep̄idus.	tisius, magnanimus sum.	"	trsesiisiñseli, magnanimes erato.	"	trsesiisiñsuti, intrep̄iditatem af- fectio.
tete, malus.	stēe, malitia.	titēe, malus sum.	iestoitem, aliquid bonum judicare velut improbum habeo aliquem.	trsesiñseli,	"	"

CAPUT 4um.

Nomen Numerale.

Numerus cardinalis verbislati potest et debet, quoties copulatur cum verbo *sum*, hoc tamen discriminē, quod numerus cardinalis relativus ad personas assumit tantum characteristicam verbi, ut in substantivis verbislati dictum est; inanimatus verò assumit etiam affixum *i* in subjunctivo et imperativo, moro adjectivorum.

Animatum: *tnehoaksi, sum unicus, solus.*
                       kaechesèl, sumus duo,
                       nèm poliechechelès, eritis tres.

Imperat. et Subjunct.

Animat.	Inanimat.
<i>knèks' chesèl, simus duo.</i>	<i>ksesèl, sìnt duo.</i>
<i>ks'chechelès, sìnt tres.</i>	<i>ks' chelèl, sìnt tres.</i>
etc., etc.	ks mûsi. ks zili. ks liekani. ks sispoli. ks henéni, etc.

Hoc substantivo fit numerus ordinalis (supra, pag. 8) et ex eodem fieri etiam potest et aliis numerus distributivus, interposita reduplicazione, ubi opus fuerit et addito *i*. Mixo *i*, hoc modo:

k' es' elnknaksi, singuli (animat.); *k' es' chsèsèl, bini;* *k' es' chchechelèl, terni;* *k' es' chmsmùsmi, quaterni*, etc., et conjungitur juxta personam.

Nota. Numerus distributivus hic expositus, respicit tantum tempus futurum seu imperativum; si enim referatur ad rem jam factam vel presentem, tunc erit

kaechuáksi, sunus singuli; *pès' chsèsèl, bini estis;* *es' ch' chechelès, sunt terni,* etc.

CAPUT 5um.

De Pronomine.

1. Pronomen primitivum 2ae personae pluralis duplucem habet formam in compositione, scilicet *p* et *mp* preponitur 2ae pluralis verbi enjuslibet intransitivi, vel activi absoluti (vide Paradigmata) et preponitur substantivis et etiam ipsi pronominis personali absoluto in easu vocativo (vide infra Syntax.): *mp* semper postponitur sive ad formandum 2am personam pluralem verbi activi realis, sive substantivis copuletur et est pronomen possessivum (vide supra, 9).

2. Etiam pronomen personalis copulatur cum verbo *sum*, moro substantivorum.

ku suči? tu quis (es) vel quis es (tu)?
tn keið, ego sum, c'est moi.
ku anui kuiskusúč (vocat.), tu es, fili mi!

Nota. Verbum *sum* copulatur cum pronominis personali in responsione seu in sensu simplici, non autem in phrasibus compositis (vide Synt., cap. 5, § 1).

CAPUT 6um.

De Verbo.

§ 1. De Radicibus Verborum et earum usu.

Quodlibet verbum componitur characteristicen, radice et affixo. Sic in verbo intransitivo tnéslémti, *gaudeo*, syllaba *tne* est characteristicia; syllaba *lém* est radix; syllaba *i* est affixum verbi.

Item in verbo activo reali, *iesgoélm*, *projicio*, *desero*, syllaba *ies* est characteristicia; syllaba *goél* est radix; syllaba *m* est affixum.

Sed non in omnibus verbis intransitivis vel activis absolutis, affixum verbi est tantum *i*; sicuti non in omnibus activis realibus affixum verbi est tantum *m*; etenim in quolibet verbo intransitivo vel activo absoluto, quod habet accentum super affixum *i*, consonans praecedens non pertinet ad radicem, sed ad affixum, ut in verbis activis realibus, que habent item accentum super ultimam vocalem, eadem vocalis pertinet etiam ad affixum, non ad radicem. Sic in verbo tnézazuni, *ligo*, radix est *az*, non *azm*: *iesnikétim*, *submergo*, radix est *nk'ót*.

Nota. Verba que in radice nullam habent vocalem, interponunt radici vocalem affixi: *ieslzm*, *verbero*, radix *liz*; *ies lch im*, *alligo*, radix *lich*; *tne psp ma*, *despondeo*, radix *psáp*, etc.

Sunt etiam aliae exceptiones in verbis finitis in *mi*, ut infra videre est: pric circostans usus to plura docebit. Igitur ad eruendam radicem verborum regula generalis erit, auferre a la personā presentis characteristicam et affixum modo nuper dictos Sint verba:

tues aip mi, <i>curro</i> ,	radix erit	aip.
tues iūl, <i>recto</i> ,	" "	au.
tues chēgul, <i>siccō</i> ,	" "	chēgu.
tues chlp mi, <i>venor</i> ,	" "	chlp.
tues gamp mi, <i>aresco</i> ,	" "	gamip.
tues ilmf, <i>jaculor</i> ,	" "	ilm.
tues Lukamī, <i>wor</i> ,	" "	lukāk.
tues itkuml, <i>putresco</i> ,	" "	ituk.
tues ilp mi, <i>sancior</i> ,	" "	ilp, etc.

Radix verbi intransitivi est 3a persona singularis perfecti; radix autem verbi activi nullam per se valorem habet, verum ad minorem additis varia habet significations et maximo in usu est, etenim

1. Radicibus verborum quorumlibet (etiam impersonalium) preposita consonante s sit substantivum abstractum :

tueskoīti, *onero, charger*, radix koīt; hinc skoīt, *onus, la charge*.
tneslgupmī, *noeo mīhi, se faire du mal*, radix Igūp; hinc slgup, *vulnus, contusio, etc.*

Item in impersonalibus: esttipeisi, radix ttpōis, hinc sttipeis, *pluvia*; esneūti, *ventus spirat*, radix neūt; hinc snūt, *ventus*, etc. Vide Tabula Verborum.

2. Si praeter consonantem *s*, addatur consonans *z*, que consonans in compositione equivalent adverbio *inde* (vide supra, Verb. Locativ.) sicut forma adjectivi habentis vim participi passivi in *us* latinorum; hinc ex radice kol verbi tueskōli, *ficio*, sicut skōl, *factus, un fact*; szkōl, *factus, a, um*; et declinabitur more substantivorum, preposito pronominis *i, meus, a, tuus, etc.*, quod pronomen hic supplet pro persona a qua, et preposita etiam syllaba lu, *qui, quæ, quod* (vide Synt.) erit quo

Sing. lu isz kōl, *a me factus, a, um*, vel plur. lu kae sz kōl.
quod a me factum est.

lu asz kōl, *a te factus, etc.* lu sz kōl mp.
lu sz kōl is.* lu sz ko ol is.

Nota. Cum hoc verbum (vel adiect.) equivalent participio passivo, hinc semper dicit relationem alieni substantivio precedenti (Syntax., cap. 6, § 6).

3. Ex radice verbi activi copulata cum characteristicā verbi intransitivi tñes finit adjectiva verbilicata, significations passive, ut participia in *us* latinorum:

tñes lich, *sum ligatus*, ex radice lich, verbi tñeslichmī, *ligo*; kuès líz, *es vulneratus*, ex radice líz, verbi felskum, *verbero*; es lóg, *est terebratum*, *c'est percé*, ex radice lög, verbi tñeslgomí.

* Cum in oratione exprimitur pronomen primitivum znilz, *ille*, supprimitur finalis *is*.

Eadem ratione omnia verba activa saepe passivō usurpantur, presertim cum do
robus inanimatis agatur.

es'chtig, est additus, ex tnes'chtgumi, addo.
eskolnizmāp (ostium) est clausum, ex tneskolnizmāpi, ostium cludo.
eskoelnēl'hēp (ostium) est apertum, ex tneskoelnēl'hēpi, ostium aperio.
eskoop (pellis) est dēpsa, la pou est passī, ex tneskoopmī, pelles dēpsere.
ēskuēn, est captus, il est pris, ex tneskunel, capio.
eslacka, est humatus, couvert de terre, ex tneslackai, humo.
ēslök, est sepositus, mis de coté, ex tneslkomī, sepono.
eslōz, est communatus, est brisé, ex tneslōzi, communio.
esmīch, est sectus, est scī, coupé, ex tnesmīchi, seco, serrō.
esnūmāp (aqua) frigil, ex esnūmpma, aqua frigil (impers.)
esnūlēp, est accusatus, ex tnesmīlēpi, accuso.
osuzich (aqua) est cōfūcta, ex tnesuzich, aquam cōfūcio.

Hæc forma duri potest etiam adjectivis p̄dlicatis, cum aliquo modo passivam
habero possunt significationem.

ēsgēst (quasi) bonificatus est.
esteio (quasi) īprobificatus est.
eskutunt (quasi) magnificatus est, magius factus est.

Note. Imperativum et subjunctiv. verbi passivi resumit affixum utriusque
characteristicæ.

tik' eslelmī vel tik' ēslchim, ut sim ligatus.
kuk' eslzmi vel kuk' ēslzim, ut sis verberatus.
k' eslgomī vel k' ēslgomī, ut sit terebratum.

Hinc patet, quare Selici numquam subjunctivo activo in sensu continuato utan-
tur, daretur enim locus amphibologie, que numquam in corum lingua invenitur.

§ 2.

1. Imperativum simplex utriusque characteristicæ potius tempus *permīssīrum*
dicendum est; pendet enim communiter a voluntate eorum qui jubentur, ac si
subintelligeretur: si velis vel per me licet. Hinc paradigmatis verbi activi impera-
tivum erit:

kolish, operare (si velis) vel per me licet ut operares.
kōlnt, fac (si velis).

Si vero actio ponenda non relinquatur alterius voluntati sed a jidente pendeat,
tum non imperativum simplex adhibetur, sed praesens subjunctivi vel simplex vel
continuatum, quod ultimum maximam habet vim imperandi.

Igitur forma imperativi triplex est; vel unum dicit simplicem permissionem aut
etiam votum imperantis et adhibetur imperativum simplex, vel dicit quandam civi-
litatem vel petitionem et præponitur imperativo communi syllaba ni (pro domi,

angl. *pray*, gall. *s'il vous plaît*) vel dicit necessitatem, convenientiam vel absolutam imperantis voluntatem et tunc praesens subjunctivi tenebit locum imperativi, quo sensu habebit etiam primam personam singularis, et licet absurdum videri possit, ut aliquis seipsum jubent facto tamen Scilicet scipsos jubent; hinc:

guizlt (ex iesguizltm, *dono*), *dona, si vult.*

mi guizlt, *queso dona, de grace, s'il vous plaît, donnez.*

Subj. 1. iksguizltm, *donare volo, vel debeo, donec ego.*

2. aks guizltm, *des (you must give).*

Item continuat. ak' esguizltm (*prends bien garde, ne manque pas de donner*).

Nota. Secunda persona imperativi adjectivi verbificati semper desumitur a subjunctivo: *kuksgesti, esto bonus; pksgest, estote boni*, etc.

2. Quoniam de subjunctivo sermo est, bono notandum est etiam, quod praesens subjunctivi supplet etiam pro verbis voluntatem, desiderium vel motum significantibus, nempe aequivalat gerundii in *di* et *dam* latinorum, quin verbum praecedens exprimatur; ergo substantivum

tikskelkoëlti, valet: *opus est ut loquar, vel voluntatem: el desiderium habeo loquendi, vel ad loquendum vado.*

3. Infinitivum, quo Scilicet carent, etiam hoc tempore suppletur: kozuis tiksköli, *dixit nahi ut operer, il m'a dit de travailler.*

Frequentius tamen infinitivum, dependens a verbo praecedenti suppletur per substantivum abstractum aequivalens: höösta lu szkalkoëlt, *cessavit verba sua, id est loqui; gamènchs smemszät, amat ludere, il aime à jouer.*

Idem dicendum eum infinitivum est absolutum, seu sine persona cui referatur et sive numero: hinc si dicas *malum est mentire, vertes, teio lu sòlikoist, il est malum est mendacium.*

Infinitivum verbi præteriti temporis resolvitur per perfectum indicativi: tutels kognazltg (ad litt. *putavi mihi dedisti*), hoc est *te delessi mihi.*

In verbo negativo preponitur praesenti particula negativa *tan* et præterito *ta* (video supra), verum interdum adhibetur etiam *ta* pro *tan* in praesenti, sed tunc significatio diversa est, etenim eum *ta* dicit tempus præteritum et verbum adhibetur in praesenti, sequitur sensum phrasis habero aliquid mixtum præteriti et presentis. Igitur sensus expressionis negativa, tan kuiës'azgam, erit angl. *I am not looking at you;* scilicet, hic et nunc sine ulla relatione a parte ante.

Sed ta kuiës'azgam, erit gallico, *je ne l'ai pas regardé, ni te r garde, il est, je ne te regarde jamais.*

Verba impersonalia etiam intransitiva usurpantur in sensu relativo ad quem, supposita 3a persona indefinita tamquam agente:

kaëttipeilis (ad litt.) *pluit nobis ille, la pluie nous a pris;* tamquam iesttipiltm, *pluo aticui* (video Verba Relativ. supra), quod ex iesttipéism, *pluo,* ex impersonali ésttipéisi, *pluit.*

De Verbis Intransitivis.

Nomino intransitivorum veniunt non solum verba primitiva et derivata, quae nullam dicunt actionem ad extra, sed etiam derivata a primitivis, que dicunt actionem ad extra, ut sunt reciproca in *ugui*, gentilia in *umschi*, et reflexa in *züli*, que verba nullum post se casum admittunt a verbo dependentem, sed absolute semper adhibenda sunt et sequuntur paradigma verbi intransitivi. Quod si post se casum habeant, et transitiva flant, sensum mutant et vim habent causativam (vide supra, pag. 47, § 11.) et hoc sensu omnia verba intransitiva, etiam derivata fieri possunt activa, et valde usitata sunt:

tuesöiní, irrideo aliquem; tuesöinzuti, rideo; ta koksöinzütsgu, ne me ridere facias.

iesgolitni, appello; kaesgalutügní, nos invicem appellamus; ilmíguu kaesgal-tüegn iils, dux fecit nos mutuo appellare, etc.

Verba diminutiva respiciunt non solum actionem sed etiam subjectum,

ieslispün, leviter flagello, vel puerulum flagello.

tueslikölli, operor aliquantulum, vel res minutus facio.

tuesliklini, medicam quid manduco, etc.

Item tria haec interrogativa:

tuezint? quid dico, quid dixi? tuezschéin? quid facio? tuezchstéini, quid quero?

Etiam activa frequenter usurpantur in scusu relativo,

ezinste? quid dixi (perf. contin.)? ezinste? quid dici tibi? kaesinstgu?

quid dicisti mihi? pik' ezintu? quid dicam vobis? es'chësti, quid feci?

es chëstnu, quid feci tibi? kaës chëstgu? quid fecisti mihi? kaes'chëliis?

quid fecit (ille) nobis? pik'ezs'chënum? quid faciam vobis?

CAPUT 7ma.

De Adverbio.

Dua praesertim adverbia status, *iellé, hic*, et *izá, ibi*, frequenter usurpantur copulata cum verbo *sum*, more adjektivorum; sed duo notanda sunt.

- Quod adverbium *iellé*, quod, ut arbitror, componitur ex pronome demonstrativo *ie* (*hic*) et prepositione *t* (*in*) (quasi hoc in loco) admittit pronomen *ie* cum conjugatur verbo *sum*; *tul'ie, sum hic, je suis ici*.

2. Quod utrumque adverbium frequentius fit verbum reale, scilicet cum characteristica et affixo verbi intransitivi et equivalet verbo *maneo*.

tnèstl' èlei, maneo hic; tneslzii, maneo ibi; perf. tnèle, mansi hic; tnzi mansi ibi.

Hinc imperativum non sequitur formam adjectivi verbislati, sed imperativum verbi intransitivi.

I'el èsch, mane hic; l'eleui, manete hic; lzisch, mane ibi; lziui, manete ibi; subjunct. tiks'èlei, ut maneam hic; tikslzii, ut maneam ibi.

Nota 1. Verbum tuezlzii interdum admittit, seu repetit idem adverbium absolutum ante se, emphasis gratia, *lzi u tnzi, c'est là que je suis, que je reste.*

Nota 2. Utrumque adverbium verbislatum admittere etiam possunt aliquas ex particulis seu præpositionibus verbi locativi et tunc sensus requirit verbum correspondens subintellectum et mutant præpositionem status *l* in aliam juxta sensum.

ch zisch, abi illuc; tn'z't'èle, inde hue veni, de là je suis venu ici.

Nota 3. Eamdem sequuntur rationem adverbia quælibet verbislateata, sive in imperativo, sive in sensu locativo usurpentur:

lkót, longé; tulkót, longe absum; tkótsch, hinc abi longe, discede hinc, éloigne toi.

PARS TERTIA.

INTRODUCTIO AD SYNTAXIN.

Hoc iterum opus, hic iterum labor est: in obscuris enim versamur, cum nihil prorsus existat, ex quo regula illa bene loquendi desumi potuerit; sed omnia ore tenus comparanda fuerint et prius per synthesis, postea per analysis procedendum fuerit. Hinc potius quam syntaxin, introductionem ad syntaxin appellavi; viam enim tantum sternet ad reliqua, quae desunt, investiganda.

CAPUT I^{um}.

De Particulis u et iu.

Hæc duo particulæ u et iu, quæ indeclinabiles sunt, multimodam apud Selicos habent significationem, et cum sepiissimo in oratione lecum habeant, hinc eorum usus et valor apprime declarandus est et separatim.

Particula *u* est: 1. pronomen relativum, relato ad personas definitas in easu recto.

kolinzutu esia u eskólisti, nègu kokólis; ad litt. *Deus omnia qui fecit, etiam me fecit.*

Presertim verò subintellecto verbo *sum*.

Jesu Klist kolinzátu skusé'es u kaeln'čílís, *Jesus Christus Dei Filius* (est) *qui nos redemit.*

2. Est particula causativa (eur, quod) et indicatum postulat.

iten más u kuesaimti, *non est ratio, cur indigneris.*
gol iszpupuséñchi u tuzkoako (perf.), *ob meum animi dolorem, (est) quod ploro, je pleure de chagrin.*

3. Est pleonasmus in phrasim emphatica, presertim interrogativa (gall. *et donc?*)

u golstem kocheszinmngu? u koanschimèn a? et quare me verbis provocas?
ergone hostis tuus (sum) ego?

4. Äquivalent prepositioni *usque*, *usque ad*, *quoadusque* cum agitur de tempore,
non de loco.

telskučkust u chlūg u tñchlip, a manc usque ad vesperum (est) quod renatus
sum; ta is'itseh u galip, non dormivi usque manc.

In tel schei u tnz'íl ta ietgeschisch u ietlgoa; ex eo quod informatus sum,
non iterum bonus erasi (convalesci) usque nunc.

Item cum verbo: ta skolkölt u tlil; non locutus est, quoadusque moreretur, il est
mort sans parler.

Nota. Copulativa nègu, et, in contextu semper mutatur in u, quæ vocalis
minime confundenda est cum particula u, de qua loquimur.

Particula lu est: 1. artieulus prepositivus definitus (gall. *le*, *la*) animatus et
inanimatus.

In skèlign u (et pro nègu) lu guigučin kolinzátn ejezkkol, homines et
jumenta sunt opus Dei; In sz'zichie ta ejspiikalk, nax pinea non habet
fructus, les pommes de pin n'ont pas de pignons.

Etiam si substantivum præcedatur a pronome possessivo, more italicico.

ehèn lu isololmineh? ubi (est) meum sclopatum?

Item cum substantivum admittit aliquam prepositionem haec semper postponi-
tur articulo:

nò tu nèlkup In tel csmeek; cum descendero ex monte,
ktá as'ozko In tel amzítgu, si non crisses ex domo tua.

Supprimitur autem cum substantivum præceditur a pronome demonstrativo:

mì koguizlt zi schelmin, queso di mili illam asciam; kùent iè hick, accipe
hoc ligum.

Cum vero phrasim referatur ad objectum generale seu indeterminatum, artieulus
In libentius omittitur:

koaksguizlm s'iin, da mili cibum; lu nackaemn szizmelt nèm koaukót
skèlign, qui fures pueri, erunt impii homines.

Vel cum substantivum partitive usurpatur:

enènigü lu isztomist, tabacum (est) quod emi; suèt In szkolchizsch? skol-
kusice, quis (est) qui advenit? juvenes.

Haec autem particula tamquam artieulus prepositivus præponitur etiam substan-
tivis in casu vocativo:

zgui ni lu p̄isnukususign, *venile vos frades mei*, quasi, *venez ou vous les mes frères*.

2. Est pronomen relativum *qui*, *quor*, *quod*, in easibus obliquis animatis et inanimatis,

elsgu ūlzn iè isgusigunt, lu sp̄iszelt u eskolkočtgu, *adduxi ad te hos filios meos, quibus heri* (est) *quod locutes es;* ielesukum autam̄in lu kokolntgu, *refero arma tua, qua mihi contundasti.*

Et in casu recto inanimato:

ilâe sp̄iikkalk lu esplik, *Ecce hic fractus, qui (sunt) maturi.*

Atque etiam in casu recto animato vel inanimato, sed indefinito (gall. *celui qui*).

lu gamēnch kolinzint̄n̄ ēsgu'sehm̄ists lu tēie, *qui amat Deum, odit malum;*
lu iè tel està lu ikulkul, itág; u lu ipkpik, itisch; *comede ex his omnia-*
bus; et que rubra (sunt) amara sunt et ea que albit, dubia (sunt).

Interdum etiam in casu recto an nato et definito:

sk̄eligu lu ḡist, ta ksngelm̄is lu st̄llis; *homines qui boni (sunt) nam time-*
bant mortem.

3. Praeponitur etiam verbis, que habent prepositionem *ḡol*, propter, in subjunctivo et aequivalat articulo prepositivo ante infinitivum substantivum italicum:

lu ḡol tiks inschi u eszkočkoj, *propter quod discessurus sum (est) quod*
plorab.

4. Cum vero absoluta praeponitur verbis, est adverbium temporis et significat quando vel quoties:

lu ksk̄elntgu té stem, kuks'elau, *quando fortuna ex aliquad, ora;* lu ko-

mehiz, koč'elohim̄antis, *quoties me vidi, irradet me.*

5. Denique particula lu non solum substantiis, adjectivis, pronominalibus, verbis et prepositionibus, sed etiam adverbii tamquam vel determinativa vel expletiva conjugitur: lu skusip, *janduc;* lu sp̄iszelt, *heri;* lu tsue, *upor.* etc. Adeo ut exceptis nominibus vel indeterminate vel partitive sumptis, ut dictum est, nullum fore sit vocabulum quod hanc particulam non pre se ferat, atque ex hoc ipso difficultas interpretationis oritur, cuius significatio et contextus et materiali collocazione particula erunda est, sic:

est sk̄eligu (indef.) *boni iudi, de suis satrapes;* ḡist lu sk̄eligu, *boni sunt*
iudi, his siungas sunt boni; lu gest sk̄eligu *boni iudi, his hōris sunt nos;*
sk̄eligu lu gest, *estdi qui boni sunt.*

Noh. Articulus lu cluditur ante pronomina demonstrativa *ne, hōr* et *ni, ehi*, sed zi necipit / ante se:

Éti, *hōr* (determin.) *cobhai ca* — Tizi, *ille*

CAPUT 2um.

Nomen Substantivum.

§ 1

In nominibus nequo distinguitur genus, quod unicum est, neque casus, proprio loquendo, sed numerus et persona relationis, ut dictum est in rudimentis. Qui verò latine vocantur casus sic distinguntur.

Nominativus ut ab accusativo distinguitur, cum uterque in eadem phrasi concurrent, exigit ante se consonantem *t*.

Pólls askuséé t Piel, *percussit filium tuum Petrus*: vel vice versa: Pólls Piel t askuséé, *percussit Petrum filius tuus*.

Quam loquendi formam retinent Seli etiam eum nulla intervenit ambiguitas, praesertim cum emphatice loquuntur.

tsnét u kuizls lu asngapéus, u lu askeltich? Tkolinzutu: *quis dedit tibi auimana et corpus?* *Iesus.*

Hac eadem consonans *t* necessario habet locum ante personam agentem in 3a persona indeterminata verbi significacionis passiva (vide infra, cap. 6, § 4).

Genitivus possessionis vel dependentiae exprimitur preponendo possessorem rei possesse (more anglico) cui ultima additur consonans *s*, seu pronomen possessivum personae 3a (supra, pag. 9: Pd skuse'os, ad litt., *Paulus filius Iesus*, id est *Pauli filius*; askoi zitgus, *mater tua dominus Iesus*, *domus matris tue*).

Nota. Loquendi modum in dorum accuratissimum consideres velim in duobus praesertim substantiis sequentibus: sukonín, *gratia*, *favor*, *beneficium*, *miseratio*; sgniz zsch. *donum*. Que substantiva si in sensu possessivo adhibeantur, intervente tunc personá a qua, tunc personá cui donum vel gratia tribuitur, possessivum pronomen respicit non personam largientem donum; sed veluti si in dono vel gratia tribuenda, illa cederet etiam iure possessionis, pronomen possessivum respicit personam cui gratia conferitur, et persona tribuens assumit prepositionem *ex*. *Hinc ne reficiat gratiam Dei*; nequaquam dicent ta k'ego'lstgu kolintu sukonéus; sed dicent ta k'ego'lstgu sukonín tel kolintutu: id est, *ne reficias gratiam tuom ex Iho*.

Item stem lizí astén? isgniz zseli tel islágt; *quid* (est) *res dlat tua?* *Donum tuum ex amico meo;* c'est un present de mon camarade.

Cum igitur haec substantiva et alia ejusdem generis semper relationem ad aliquem dicere debent, si indeterminate usurpanda sunt, relatio erit ad 1am personam pluralem. Hinc sententiam: *gratiae Dei multæ sunt*, vertes: gočit lu kaes-konín tel knekolintutu.

Dativus, seu in verbis dandi et reddendi praeponitur sepe prepositio *l* substantivo *cui*.

I suēt u guizltgu lu asizem? I isinze; *cui dedisti lodicem tuam? fratri meo minori.*

Si vero, dativus sit pronominis personalis, cum verbis copulatur (vide verb. relat. mixt.) excepto pronomine personali absolute usurpato et repetito emphasis gratia, cui etiam eadem consonans *l* praeficitur.

I anui u guizlu lu isuzkeit; ad litt. *tibi* (est) *quod dolí tibi irodasium meum.*

Dativus commoditatis seu ablativus cum prepositione *pro* suppletur per consonantes kl praepositas substantivis vel pronominalibus absolutis et inflectitur juxta personas, sunt enim consonantes characteristicae verbi possessivi.

kl suēt u kueskōl? *cui* vel *pro quo* (est) *quod operaris?* ikl koē, nūli, *pour moi*; akl anui, *tibi*, *pour toi*; kl znilz, *illi*, *pour lui*; kaekImpilé, *nobis*, *pour nous*; kl illnūgum, *pro ducibus*, *pour les chefs*, etc.

Nota. Si dativus commoditatis et genitivis possessionalis in eadem sententia concurrent, consonantes kl praeponuntur substantivo rei possidente.

kuent iè z'oligudgu, an'eu kl k'eschis; *accipit hunc pellum ceciditum, patris tui pro calcamentis ejus.*

Vocatus prpter pronomen personale *ku -tu*, et *p=vo*s, admittit etiam ante se pronomen possessivum.

koakssefū' em kuisgusigult, lu eskolkoēlstm, *onlas me, tu fili mi! com te allequer.*

Sepe etiam admittit particulum lu: u pezstchēni lu pisukusgusig! *quid facitis vos fratres mei!*

Nota. Adjectivum ppgöt, frequenter pro substantivo adhibetur et accipitur vel pro parentibus, vel pro consanguineis quibuscumque, majoribus natu tamen, vel parentum senioribus. Sed in easu vocativo numeri singularis rejicit reduplicacionem: ta ksgoēlstm ku npgoēt (pro ku impgoēt), *non te dezeram, tu paber mi*, vel mater mea, vel quisquis alias sit, ex majoribus, cui sermo referatur.

Ablativus cum prepositione *a* vel *ab* persone agentis in verbo significacionis passive, suppletur per consonantem *t* (vide infra, cap. 6, § 4).

In verbo autem possessivo eadem prepositio vertitur per prepositionem correspondentem *tel*, quā etiam vertitur ablativus cum prepositione *ex* vel *de*, cum motu de loco vel tempore significatur: tel elen u kuz'zgn? tel sgutpkēin; *d'où (est ce) que tu viens? de la porte d'enfer:* lu nògnormzn, ta inkogést tusčume tel a nūi; *er (quo) duri le uxorem, nec unicum bonum (verbum) audiri ex te.*

Ablativus modi vel instrumenti admittit anto se consonantem *l* tamquam prepositionem (gall. *avec*): tstem u polstus? tschensch, thuk, t ololim, etc.; *avec quoi l'a-t-il battu, avec un pierre, avec un baton, avec un fer*, etc.

Substantivis significantibus materiali ex qua aliquid est, preponitur eadem consonans *t* (gall. *dt*): *I si pi lu isgetIselm, mes mitoses sont de peau;* thuk u epszoooschin, *liquum habet crus, il o we jambe de bois.*

De Plurali Nominum.

Quod spectat ad numerum multitudinis observa, non adhiberi numerum pluralem, præstrem in sensu possessivo, quoties latine usurpari solet, scilicet collectivè sed tantum distributivo, cum sermo sit de unica, quæ possideatur a pluribus. Igiter sententiam sequentem: *butoria indorum ex pellibus confecta sunt,* non vertes: skéligu zizitgus tketite u eskkol; hoc enim significaret quenlibet indum, plures habere domos seu tentoria. Vertes igitur: skéligu zi itgus tketite u eskol (partitive) nesi diceres; *quonlibet butorium indorum pellibus confectum est.*

Ergo pluralis nominum in sensu possessivo duplex est: vel enim de unica res sermo est, que ad plures pertinet et reduplicabitur tantum vocalis substantivi, non secus ac in 3a persona pluralis verborum dictum est; vel agitur de rebus pluribus ad singulos pertinentibus et tunc tantum radix etiam nominis duplicabitur juxta naturam substantivorum in numero plurali (vide supra, pag. 2).

§ 2. De Substantivis Abstractis.

Substantivis abstractis non paucis carent essentialiter Selica (sc̄ent Indi omnes) cum non nisi ea que sub sensu evadunt, animadvertant, in iis que ad moralem pertinent, exceptis vocibus *gist* et *tu*, per quas quidquid bonum vel malum est, sive physicum sive morale, distinguunt, nihil amplius norunt. Sie virtus, prudenter, castitas, humilitas, etc., nullo modo exprimere valent.

Substantiva vero que ad res physicas referuntur, facillime efformant, quoties habent vel adjективum vel verbum equivalent, ut dictum est.

Hujusmodi substantivis abstractis utuntur Selici vel absolute copulatis cum pronome possessivo, ut: *is sḡest, bonitas mea;* a steie, *malitia tua;* skutint̄s, *magnitudo ejus,* etc.; vel in sententiis simplicibus et generalibus, ut: *tele lu siekoist, matan est mendaciam.*

Etenim in sententiis compositis libentius adhibent circumlocutionem verbi vel substantivum attributionis, sic: *Dens odit mendacium,* melius vertes; kolinzūt̄ saimes (anim.) lu eskkoi, id est *qui mendacium;* vel lu ikoistēm, id est *mendacio delibom;* quam, kolinzūt̄ esguescelmists (inanum.) lu siekoist.

Substantiva quedam, que non admittunt pronomen possessivum (eiusmodi sunt, que ad aeris temperamentum pertinent) conjuganda sunt sicut verba, nem pro ratio habenda est temporis, in quo in oratione sermo est: etenim vel de praesenti agitur et characteristica substantivi *s* refinetur; vel de praeterito et relictur; vel de futuro et preponitur particula *ne*, characteristica futuri subjunctivi et sublati similiter *s* siquidem futurum a perfecto formatur: sképz, *ver, le printemps;* lsképz, *vere, au printemps* (indefin.); lu kópz u enguinnzu, *vere* (clapso), *veni ad te;* né kepz mkacluclituñgi, *vere* (futuro), *nos mutuo iterum videbimus.*

Duo substantiva quorum alterum sit in casu possessivo, vertuntur juxta regulum positum in genitivo possessionis. Vide supra.

Si vero plura substantiva in sensu partitivo vel quantitatis indeterminate in eadem plures usurpentur, copulanda sunt per syllabam *u* (pro negu=*e*):

simenigu u upkumintu u iuzom lu iszjomist; j'ai acheté du tabac, de la pou-
dre et du vermillon.

Particula snukul (vel snku ante vocadem vel *s*) substantivis in numero plurali praeposta, format substantivum societatis seu concomitantie et semper jungitur pronomini possessivo:

isukul tünt, *jeunes socii mei*; asukul sklkalmigui, *viril socii tui*; snukul pelpigui, *mulieres socie ejus*; i snukul nkaèlgui, *cohabitor meus*; asukul élgi, *gens tua*; kue snukul sklélgui, *hommes (genericè) socii nostri*, id est *proximus noster, notre prochain*.

Bene tamen advertendum est quod, exceptis tribus ultinis substantivis que ad omnes indiscriminatum referri possunt, in reliquis omnibus pronomen possessivum referri semper debet ad aliquem qui constituit partem classis, de qua sermo est. Numquam igitur dices *viro*: asukulpelpigui, neque *mulieri*; asukuskalkalmigui, neque *seni aut habenti uxorem*; asnukultüntuit, etc.

Selci nounullis carent substantivis genericis, ut avis, serpens, color, digitus, in quibus semper nomine specifico utuntur; sic substantivum avis per nomen genericum guigue iul, *animal* exprimitur, presertim cum pueri venatum eunt. Substantivum serpens per duplex substantivum scheinile et geulégu; quorum prius est genus serpantis innocentia, et quibus terra Selicorum abundat, alterum est serpens crepitans (*serpent à sonnette*) ad quos fere reducuntur omnes serpentes, quos nomant.

Item colores singuli suum nomen habent, excepto viridi et caruleo, qui unica et eadem voce *ikvoia* exprimuntur. Vox tamen color non existit.

In interrogative igitur cuiusnam coloris aliquid sit, utuntur interrogativo lehén u ezzgail, *quo modo, de quel matièrre?* tonistum sizén, *eni lodicom*; lehén u ezzgail? *quo modo, de quelle couleur?* opik, *album*; ikuil, *rubram*, etc.

Item quilibet digitus vocem propriam habet, sed pro digitis in genere utuntur substantivo chëlsch, *manus*, vel zooschin, *pes*.

CAPUT 3um.

Nomen Adjectivum.

§ I.

Adjectiva verbificata in sensu negativo sequuntur formam paradigmatis verbi negativi.

tā isgēst, non sum bonus, vel non bene me habeo; tā astēic, non est malus;
tā skutunt, non est magnus, etc.

Adjectivum plerumque substantivo preponitur:

konkoint skeligu, *du monde pauvre*; sisius skaltmigu, *un homme brave*.

Cum vero intervenit vel subintelligitur verbum *sum*, interponitur articulus *Iu*.

kutūnt *Iu inzigu*, *maigut (est) domus tua*; ta ksgnizlzu *Iu sīlu*, nēti
teie *Iu anzüt*; *non dabo tibi cibum, quia mali (sunt) mores tui*.

Articulus *Iu* preponitur etiam adjectis absolutis, sed relationem habentibus substantivo precedenti; schēi *Iu mūst*, *hee* (v. g. *domus*) *est altera*; ieh̄i *Iu uisschn*, *Ecce hic longum*, v. g. *lignum*.

Adjectivum *eternus* a parte post, per futurum negativum ta k'ēp (vide Verb. Possess, infra), *non habet*, et substantivum shoi, *fūis*, exprimitur: ta kēphoi, *non habet fūem*, *eternus*.

Sed *eternus* a parte ante, nullo meliori modo verti potest quam per adverbium nondum et antequam (zuži) eadem ratione, qua S. Scriptura uituit eisdem adverbii in paraphrasibus ejusdem adjectivi. Male igitur verbitur per verbum negativum ta *Iu tēl* schei u sztagolechst; verbum enim inestagolechst ad litteram significat *opna aggredior* (gall. *mettre la main à l'ouvre, commencer*), syllaba enim finalis chst supplet pro substantivo chèlech, *māns* (vide Composit. Verb. infra) quod nihil habet commune cum adjectivo *eternus*.

§ 2. De Comparativis et Superlativis.

Quae nos comparativa et superlativa vocamus, alia ratione usurpantur a Selies, qui in comparatione duorum affirmant de majori, quod de minori neganti; quod quatuor modis fieri potest.

1. Per simplicem affirmationem rei majoris, minori prætermissa, sed præposito articulo Iu rei affirmando et præpositione tel rebus comparandi: ngetlziu *Iu tagl*, *equus meus est agilis, mon cheval est le courre*, sc. in comparatione alterius equi; chēu *Iu gēmt*, iē tel esēl? *lequel est le (plus) pesant de ces deux?* iē *Iu gēmt, ce lui-ci est le (plus) pesant*.

2. Vel per affirmationem et negationem: *Inzitgu lu nufst, u ta lu anzitgu; ma maison est la haute et non la tienne.*

3. Vel preponendo rei majori adverbium *telse, inde* (quasi *plus*): *pypgöt lu inlēu, a lu inlēu telsi pypgöt; senex est pater meus, sed pater tuus est inde senex, id est senior: ille goéit u gnízln, u telsi goéit kníkgnízln; jum phura dedi tibi, sed inde multa (hic plura), dare intendo.*

4. Preponendo rei minori negativam *ta* et adverbium *czgail, siue* (vide hoc Adv. infra): *sálikst sellisch itgues tå czgal sítisch ts'chízni; la gamache des Têtes phaltes n'est pas si douce que celle des Crûrs d'alne.*

Superlativa communius positiva usurpantur, id est, sine illa ad alia relatione. Interdum tamen preponuntur adjectivis quedam adverbia vel alia adjectiva ad exprimendam superioritatem rei; ejusmodi sunt: *mil, nimis; gacít, nullum; schiémil, supra modum; esnehchiázin, superior, superlativa, prius; kutunt, sumopere, etc.*

Hinc ex positivo gest, *bonus*, fieri possunt superlativa *mil gëst, optimus, optimé, kutunt gëst, grandement bon; schiémil gëst, le meilleur, bon au dessus de tout; esnehchiázin gest, superlativement bon.*

Cum vero interveniat interrogatio et responsio, semper premititur articulus *lu*: *chén lu schiémil gëst? le quel est le meilleur?*

Item hæc superlativa comitatur adiectivum *esiá, omnes*, cui preponitur prepositio *tel, ex*, quam prepositionem requirunt etiam adjectiva primitiva, que dicunt superioritatem:

ilmigum lu esnehchiázin tel esiá skélign, u lu kolizánu lu esnehchiázin tel esiá ilmigum; le chef est au dessus de tout le peuple, et Dieu est au dessus de tous les chefs.

Sensum etiam superlativum habent adjectiva cum accentu prolongatione (vide supra) qua ratione etiam verba fieri possunt superlativa: *tpupuse 'neb, fai ité 'es affligé, etc.*

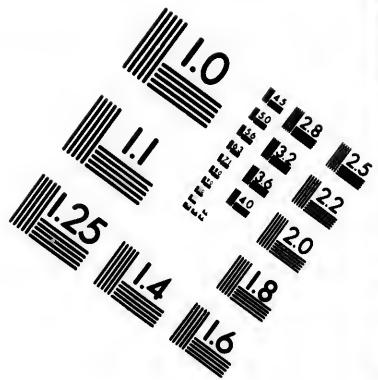
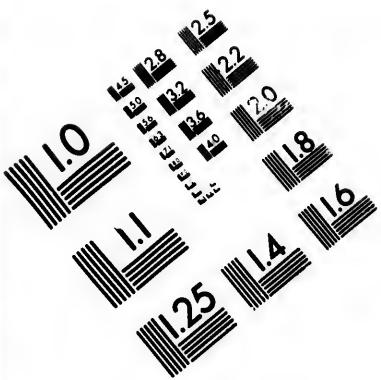
ALPUT 4^om.

Nomen Numerale.

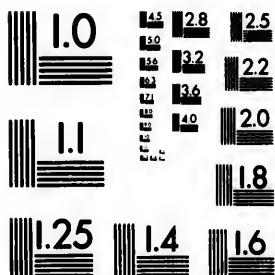
Interrogatio quoties cum responsive semel, *bis, ter, etc.*, per numerum cardinalem vertitur: *kuinch u ptap? régu? esol, cheles, etc.; quoties pugnasti cum hostibus? bis, ter, etc.*

Unus et alter per idem nomen chmáksi (vel nko de inanim.) exprimitur: *unus ridet, alter plorat; chmáksi esoinzuti, chmáksi eozkoakoi; unus est bonus, alter est malus (inanim.); nko gëst, nko tele.*

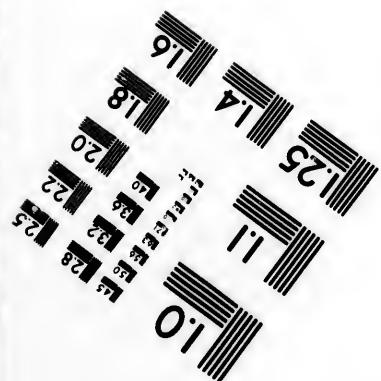

IMAGE EVALUATION TEST TARGET (MT-3)

6"

Photographic
Sciences
Corporation

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

EE
28
25
22
20
18

10
8

CAPUT 5um.

De Pronomine.

§ 1.

Pronomen personale triplici modo exprimitur.

1. Absolutum, quod adhibitur in responsione post interrogationem suet, *quis?*

ku suet? tu quis (es) koiè vel tukio, moi, c'est moi, etc.

2. Copulativum, quod habet loenum in nominibus, presertim in easu vocativo (vide supra, p. 83.) et in indicativo verbi relativi (supra paradigm. verbi relat. ad quem).

3. Per syllabam finalem in aliquis temporibus ejusdem verbi relativi. Vide ibid.

Nota 1. Lieet pronomen personale contineatur in verbis sive primitivis sive relativis, sepe tamen repetitur pronomen absolutum emphasis gratia:

ta ikskolkocilt lu koiè, non hoquar ego; gëst konichtgù tannù, bene me vidisti tu.

Nota. Cum interest verbum *sum*, interest etiam pronomen relativum u vel lu et pronomen personale praecedit:

tkoia u gulguistu, ego (sum) qui salcum te feci.

koiè (neens.) lu koipmuntgu, c'est moi, que tu a blessé.

§ 2.

Pronomen possessivum est semper copulativum; hinc possessivum relativum (gall. *le mieu, le tien*) absolutum usurpari nequit. Igitur interrogatio cuius et responsio tribus modis verti potest.

1. Per circumlocutionem verbi possessivi tnepl (inita) et pronomen primitivum, sic: *cuius est sclopétum hoc? meum*; suet lu ep selolmíneh l'ie? koiè: ad litt. *quis (est) qui habet (possidet) sclopétum hoc? ego; chèn lu kaetapmù? ie In koiè, zìe lu anu? ubi sunt arma nostra? hic ego (hac sunt mea) ibi tu (illu sunt tua), voici les miennes, voilà les tiennes.*

2. In responsione preter pronomen personale additur saepo nomen genericum stem, *res*, copulativum cum possessivo juxta personam: *cuius sunt merces ille?* suet lu ep skammulzut l'iz? *ego, res mea; c'est mon butin;* koiè i stem: *tu res tua,* etc.; anu a stem, znilz stës, kaëmpelé, kaestèm, etc.

3. Per repetitionem ejusdem substantivi, de quo sermo est in oratione; hinc in phrasí:

till lu netzlin, equus meus mortuus est.

Si dicere velis: *accipiam tuum*, necessariò addere debes substantivum *geßzin*, et dices: nèm angetzin Ju kuèn.

Si substantivum preecedatur ab adjectivo, pronomen possessivum premittitur non adjectivo sed substantivo:

chèn Ju gèst an g:znumtn? ubi (sua) bonae tuae vestes?

Si vero adjectivum cum substantivo componatur et in unam vocem coalesceant, pronomen possessivum premittitur utrique (in 1a et 2a persona) quibus tribuitur consonans s characteristica substantivorum:

gòl i skutiskeltich u agot Ju ischuntèustn; *proper meam corpulentiam*,
fidigatus est equus meus; pro: gol kutant iskeltich, *magnum corpus*, ex
knifskeltich, *corpulentus*, et skutiskeltich, *corpulentia*.

Nota. *Schuntèustn=jumentum*, id est, quodlibet animal ad equitandum, sive equus sive mulus.

§ 3. Pronomen demonstrativum.

Demonstrativa *ie* et *schei* inter se differunt; primum enim communiter adlibetur copulatum cum substantiis et sine ullo articulo, alterum vero dicit aliquid magis determinatum, includit verbum sum et sepe requirit articulum In post se: *schei* a In asoslzat? *schei* vel mi: *schei*; *hoc estne (quod) amisthi?* *hoc*, *utique hoc*: tam *schei* In ingamench; *non (est)* *hoc quod amo*, etc.

Pronomina demonstrativa admittunt etiam interdum articulum In, qui inservit ad rem magis determinandam vel etiam in casu accusativo:

iò gest l'ie; *oh quam bonum, quam pulchrum est hoc.*
ta kskuentn l'izl; *ne acipiás illud vel illam.*

Et in casu recto; scilicet eum tenent locum agentis assumunt consonantem *t* ut substantiva:

kokoequentès t nkokosmichnschu: *me momordit canis*: chén? tscheli a?
tscheli; *quinam?* *hic ne?* *utique ille.*

CAPUT 6um.

De Verbo.

§ 1.

Præsens indicativi tantum in usu est, cum quis *actu* ponit actionem, secus enim usurpatur perfectum. Interdum etiam pro præsenti adhibetur perfectum continuatum; scilicet eum actio jandiu posita perseverat usque dum quis loquitur:

u gòlstèm es non'nguenmstgu esìà lu eszustms lu aslægt?
et quare incessanter credidisti omnia, que semper dixit tibi amicus tuus.

Hinc perfectum continuatum dicit etiam habitudinem actionis.

§ 2.

Preter tempora in rudimentis exposita, est etiam species quedam præteriti, imperfecti et plusq. perfecti indicativi, præposita syllaba uè vel præsenti pro imperfecto vel præterito pro plusq. perfecto:

wā

uè iéskolm, faciebam; uè kólñ, ficeram.

Dixi speciem imperfecti tantum quia æquivalat imperfectis latinorum, syllaba cuius uè (vel iā, vide infra), potius respondet particule expletive quidem: ut expletivam enim eam sepe usurpant, et etiam independenter a verbo, quod etiam græci solent in particulis p̄ et īt. Hoe tamen retineatur, quod quoties verbum habet sensum imperfecti vel plusq. perfecti requirit hanc particulam ante se et in oratione communiter sequitur syllaba pen=sed, tamex, vel u=el.

Note. In adjectivis verbificatis in sensu animato syllaba ū mutatur in ui:

uè máint lu izkuinch, pen tschei u pôlstu lu guigueiāl; erat quidem fractus
arcus meus, tamen hoc occidi animalia: uè ku gest u ièlgoá kukokotilseh;
eras quidem bonus et nunc improbus evasisti: uè tnès'chain u kogalítis
tink'czech; orabam et rovavit me frater meus major.

Item cum subjunctivo: uè ikstapim, u kogé entès iislægt; eram quidem percus-
surus eum et impedivit me amicus meus.

Hic autem loquendi modus non habet locum cum imperfectum præceditur a pronomine relativo, qui, quæ, quod; seu cum imperfectum tenet locum participii activi vel subjunctivi cum adverbio temporis; tum enim resolvitur per pronomen lu cum præsenti vel perfecto indicativi: vidi Petrum qui plorabat (plorantem); uichtn Piel lu eszkoâkoi (præsens); et non uichtn Piél ue eszkonkoi.

Item: dum filius tuus naturet, submersus est; ntlletiku askusé e lu esnchalmí (præsens).

§ 3.

1. Characteristica futuri indicativi est syllaba ném, præposita præterito perfecto; sed futurum indicativi cum particula nem non adhibetur nisi in sententiis simpli-cibus, sc. cum futurum a nulla alia orationis parte pendaat: nem tu imsch, disce-dam, je partirai; goa ném chselinzin, forte sequar (comitabor) te; lelchét ném kaetkuñelp, prope castrametabimur.

Interdum particula nem preponitur toti sententiae simplici sed non repetitur m immediate ante verbum: ném tschiëus m kaempiéls ls'chichmáškat: semper gau-debimus in celo: nem tkołè m nkominzn; ego miserebor tui.

2. Si autem futurum non sit absolutum, sed præcedatur a futuro subjunctivo (eujus characteristica est syllaba né) tum relieta syllaba ne, retinet solum m: nè

tñesuisiñ m chguimnñ, postquam comedero, veniam ad te; nè kochguimtgu m kaekmkomilsch, si (vel cum) veneris ad me, colloquemur.

3. Idem dieas, si adverbium temporis futurum præcedat vel enim erit et ipsum futurum subjunctivi vel ejus vices geret:

pistem inkuchlip? nè galip, nè zì nkouskat m tñchlip; quando ibis venatum? cras, perendie venabor.

Nota in exemplo allato vox nè galip=cras, est futurum subjunctivi verbii impersonalis èsgalpini=lucescit (quasi) cum lucescet.

4. Verum si futurum subjunctivi postponatur indicativo, tum syllaba nem integra manet et iutro subjunctivi frequentius præponitur articulus lu: nem nñièpnzñ, lu nè koehiantégu; accusabo te, si me sollicituveris (ad malum), pro: nò koehiantégu m nñièpnzñ.

5. Si futurum sit interrogativum, interrogatio a? interponitur syllabe nem, sublata e et assumpta aspirata h et n'hàm?

n'ham kaessèunmsts lu nò tnkolkoelt? audietne me, si locutus fuero? m'ecoutra s'il jamais si je lui parlerai.

6. Eodem modo imperfectum subjunctivi k'nèu mutatur in k'uhau, si phrasis sit interrogativa: k'ta malièrnzñ k'n'hàu ku gulguilt? nisi tibi medicamentum dedissem, viveresne?

8. Futurum negativum assumit formam subjunctivi. Interdum tamen emphasis gratia, retinet consonantem m syllabæ nem: tagui m kokeluiichtgu, numquam me iterum videbis.

§ 4.

1. Persona 3a indeterminata eujuslibet temporis et modi prefert syllabam ko (gallice on) ut in verbis dictum est, sivo unus sit agens, sivo plures.

kaes'chgu'telsi, on se fache; kokskmkamñlschi (subjunc.), on va causer.

Sed est et alia persona 3a indeterminata et sëpo in usu (que etiam interdum fit determinata, vide infra), finita in tm vel lèm juxta naturam verborum, que habent sensum præteriti perfecti et significationem passivam. Haec autem persona indeterminata formatur a prima pluralis perfecti indicativi activi realis, sublato pronomine kae et indeclinabilis est sive do una re agatur sive de pluribus. Sit verbum ièsiln, manduco (definit.); perf. I plur. kae ilntm, manducavimus; indef. ilntm, manducatum est, manducata sunt; et dicit semper relationem ad aliquod substantivum præcedens.

2. Quod si addatur persona a qua haec admittit præpositionem t, que tum equivallet præpositioni ab latinorum in verbis passivis: kólntm t isinze (hoc vel haec), factum est, facta sunt a fratre meo minori: chen lu ismènigu? nakkom ntu l'tituit; ubi est tabacum meum? furto ablatum est a juvenibus; pôlstm asgelui—tsuèt? ts'chkaeschm; ton mari a été tué—par qui? par les Pieds noirs.

3. Hac persona significationis passivæ utuntur Selici præsertim ad evitandam

amphibologiam, qua oriri posset adhibendo radicem verborum in sensu passivo, v. g.: esIn, vox est que duplice habet sensum; nam est verbum passivum (vide Radie. Verbor.) et est 3a singularis perfecti continuati verbi indefiniti tnes'elni=comedo, et ideo in primo sensu nunquam adhibetur, sed ejus loco usurpatum alia persona indeterminata nuper exposita.

Et quoniam: futurum a perfecto formatur, adhiberi etiam potest haec persona indeterminata in sensu futuro: nèm naekomntn, il sera, ils seront volés.

4. Atque etiam verba impersonalia usurpari possunt in sensu passivo, modo quo nuper dictum est: ttipisntm, il a été plu, ils ont été plus; id est, il a été, ils ont été pris par la pluie, etc.

§ 5. De Participio.

Participium significationis activæ resolvitur per pronomen lu=qui, quæ, quod, sed tempus verbi sequentis pendet a sensu. Hinc:

1. Si verbum preecedens est temporis presentis, etiam participium resolvetur per praesens indicativi: ies'azgam skoiknsce lu es'mëmszuti; aspicio pueros ludentes.

Vel etiam si verbum preecedens sit temporis præteriti, resolvitur item per praesens, dummodò actio participi posita fuerit actu, quo actio verbi preecedentis: uictiu Pol lu es'chlpni; vidi Pandum qui venatur; id est, actu venantem tempore quo vidi.

2. Si sententia innuat sensum futurum, participium resolvetur per futurum sub-junctivi: Petrus venatum iens, ecce occidetur; nè chlpl lu Piél itemi m pôlsm.

3. Participia praesentis temporis, in verbis presertim intra transitivis resolvuntur etiam per perfectum continuatum, seu potius per verbum passivum formatum ex radice verbi: Lu esgulguit, u lu estllil nem chmipilecits t kolinzutu; viventes et mortuos judicabit Deus.

Participium vero in us significationis passivæ explicatum est, et copulatur cum verbo possessivo, vide pag. seq.

Participium in rus latinorum, seu futurum proximum, vide in Syntax. do Adverbio pot.

§ 6. De Verbo possessivo.

Syllaba èpl (vel ip ante s) habet vim verbii possessivi, habeo, possideo, verbificata more adjectivorum, ut sequitur:

Indicativ. praesens et perfectum.

Sing.	1. tñpl	habeo vel habui,
	2. knèpl	habes vel habuisti,
	3. epI	habet vel habuit,
Plur.	1. kaepI	habemus vel habuimus,
	2. pèpI	habetis vel habuistis,
	3. è pl	habent vel habuerunt,

Imperat. et Subjunct.

1.	tik' èpl	<i>habeam.</i>
2.	kuk cpl	<i>habes, habeo, etc.</i>

Hoc verbum est copulativum ut verbum sum, hinc nonquam absolute usurpatur, sed copulatur,

1. Cum substantivis absolutis, id est, sine pronomine possessivo; uti:

tu epl n'chlunn	<i>habeo cultrum.</i>
kueplzitgu	<i>habes domum.</i>
èp sgélui	<i>habet virum, maritum.</i>

2. Cum adjективis relativis ad substantivum praecedens:

tik èpl kutunt	<i>je voudrais en avoir un grande, de grands.</i>
ta epl gest	<i>il n'a pas de bons.</i>

3. Cum verbis in 3a persona singularis:

epl eslaskagaci	<i>il y a de ceux, qui sont allés aux chevaux.</i>
ta goà kack epl es'imschi, forte non habebimus (qui) discedit.	

4. Cum adverbii:

tu èpl ozgail	<i>habeo r̄jusnudi.</i>
tama kueplsziméle? tu eplezageil?	<i>n'a tu pas de petit plomb? j'en ai.</i>

5. Cum particípio passivo. Radicibus verborum, præpositis consonantibus *sz* fit particípium significatiōis passivæ (vide cap. 6, De Verbo, § 1), quod frequentius conjugitur cum verbo possessivo *tnép* loco præteriti perfecti simplicis, presertim cum interveniat in oratione articolus lu relativus (*gall. le, la*) determinatis, sed cum particípium non admittit pronomen possessivum ante se:

tsuēt lu ep szkól zi skoiògo? tkòe lu tnép szkol; quis (est) qui habet factam sepe illam (in aqua ad pisces capiendos)? ego habeo factam; c'est moi qui l'ai faite.

Item in sensu indefinito: koguizscht tel azních, ta iep szních; *da mihi ex a te sectis (lignis) non habeo secta.*

Nota 1. Præsens negativum differt tantum in prima persona singularis:

tā iepI, *non habeo.*
subj. ta ik èpl? *non habeam*, etc.

Verbum possessivum negativum suppletur etiam interdum per positivum *tnéstnul* ... (vel *tnestn* ...) ante s) præpositum et copulatum cum substantivis et est verbum regulare habens præsens et perfectum.

tn̄estm̄l̄zitgu, *tentorium vel domum non habeo.*
 perf. tntml̄zitgu.
 tnestmskagae, *equis careo.*
 tutmskagae.
 Pro ta iepI zitgu—ta iepI getlziu.

Nota 2. Impersonaliter usurpatum valet gallico *il est des, il y a des*: ép skèligu
 lu ta esuîschlu, *il y a des hommes, que je n'ai pas vus*; ép spilâkâl lu tam inga-
 mènch, *il y a des fruits que je n'aime pas.*

Vel impersonaliter ad locum et valet gall. *il y a*: epl ukokosmichluechn, *il y a
 un chien.*

Nota 3. Subjunctivum substantivi verbisfati est etiam subjunctivum possessi-
 vum; hinc significat vel sim, vel habeam, vel possideam: tikl ilmígum, *velim esse
 dux;* tikl ni'chlum, *velim habere cultrum;* pro tikl epl ni'chlum.

Verum licet orthographiâ sit eadem, nullus tamen datur locus ambiguitati, eum
 subjunctivum tikl æquivalens verbo *sum* copuletur semper eum substantivo ani-
 mato, eum verò significat *habeo*, conjungitur semper eum inanimato. Hinc num-
 quam vertent sequentem phrasin: *velim habere filios,* per tikl sguisigult, sed per
 tikl ép sguisigult, etc.

Nota 4. Cum substantivum et adjективum in unum vocabulum componuntur, non
 amplius verbum tnepl in usu est, sed verbum *sum*, scilicet *tn, ku,* etc.

tn kut nélgu, *spatiosam domum habeo.*
 tn gessize, *pulchram lodicem habeo.*
 Pro tnèpl kutunt zitgu, *j'ai une grande maison.*
 tnèpl gest sizém, *j'ai une belle couverture.*

Hinc verbum possessivum duplex est et verbum *sum* duplicum habet significa-
 tionem, quin ulla, ut dictum est, ambiguitas interveniat.

§ 7. De Verbis cum Præpos. Causativâ.

Præpositio gol = *propter*, non solum nominibus sed etiam verbis conjungitur:

gól kuies'chíntu u kuies'ehschniu, *propter* (quia tibi timeo) (est) *quod te
 sequor.*

Verbum tamen derivatum ab adjektivo libentius mutatur in substantivum vel
 participium passivum: vel si remaneat verbum, præpositio gól sepius mutatur in
 neli = *quia*:

gól nskoáukot u lznziu, *propter improbitatem tuam, verberavi te:* vel neli
 kukoaukot, vel etiam gól kueskoaukoti.

Item nè'mén lu aslág gol sznackos; *ejeci socium tuum propter furtum ejus;* vel
 neli esnáckoï, *quia furatur.*

§ 8.

Substantiva verbificata quae aliquo modo dicunt relationem, eommundum vel possessionem, etc., mutant characteristicam subjunctivi *ks* in *kl*. (Vide supra, cap. 3, §3.) Verba etiam lucrandi, dandi, obtinendi, etc., admittunt characteristicam *kl* ante accusativum rei post pronomen possessivum: koakskolltm ikl kaigunn, *fac mihi pro me scuticam, fais moi un fouet*; kuènt nkl azkagaetn, *accipe tibi larum*; *prends cette cabresse, je te la donne*.

Si substantivum incipiat per *s*, supprimuntur consonans *I*.

Nola. Regula ista non confundenda est cum dativo commoditatis pronominis personalis supra cap. 2, § 1. valde enim intra so different.

§ 9.

Verbum tnesntelsi duplieem habet significationem, hinc ejus syntaxis duplex est; vel enim significat *puto, spero, venior ne, etc.*, et conjungitur indicativo, eni sepe preponitur particula dubitative *goa=forte*. Vel significat *desidero, cordi mihi est, intendo*, et conjungitur subjunctivo.

tnesntelsi goá koastkkananum (indicat.), *puto* (quod) *foste me decipias.*
 tnesntelsi koákstk'kanunum (subjunct.), *cupio ut me decipias.*
 tnesntelsi goù ném kúochiz (indicat.), *puto, spero, timeo ne forte me videat.*
 tnesntelsi koksichms (subj.), *cupio ut me videat,*
 uè tntéls kuiikskolkoëstm (subj.), *quidem intendebam te alloqui.*

Hoc idem verbum etiam absolute usurpatur, habita ratione sententiae praecedenti: *n'hàm kukaméle?* tnesntelsi, *ibiene piscatum?* *intendo.*

In sententia absolutis adhibetur etiam per participium passivum et verbum possessivum:

nè tak szntels, *pro habili tuo, comme tu voudra;* (ak pro akl, vide supra.)
 nè tikszntels mchschznzim, *si fuerit mea voluntas, sequar te.*

§ 10.

Verba partitive sumpta sepe per verbum possessivum exprimuntur (in 3a persona singularis 'epl=il y en a, vide supra):

In telces'elzálélsi èpl pág u èpl etmígoti, *ex iis qui infirmantur, sunt qui convaluerunt et sunt qui agonizant.*

Cum verbum partitivum preponitur phrasii innuenti sensum futurum, partitivum transfertur ad subjunctivum et futurum ad perfectum:

k' epI zgui, *il y en a qui viendront* (pro ném epI ksogui).

§ 11.

Verbum inesgūi, *vado, venio*, eum pronomine personali ad quem admittit præpositionem en=ad, interpositam et verbum fit activum reale:

ies'ch'gūim, *adeo huic vel illi*; kn ies elghūim, *venio ad te*.

Cum vero admittit aliquod substantivum post se, hinc præponitur vel eadem præpositio ch (motus) vel præpositio l (status) et verbum remanet intransitivum:

guisch 1 anzitgn vel ch anzitgu, *abi in domum tuam.*

tingui 1 ank'ezeh vel ch ank'ezeh, *audivi fratrem tuum natu majorem.*

Reمانet etiam intransitivum, siue componatur cum præpositione ch, eum verbum fit collectivum indeterminatum; assumit tamen affixum m activi realis.

tieselghūim skélign, *gentem adire, visiter les uns les autres.*

§ 12. *De Sententiis dubitativis et negativis.*

Non solum verbum inestensi (supra) sed quodlibet verbum in sensu dubitativo admittit adverbium goà=forte:

ies chintm goà es chzálèlu (indic), *timeo (ne) forte aegrotet.*

Frequenter etiam adverbium ipsum loeum tenet verbi, ita ut habeat sensum multiplicem juxta subjectam materiam:

tle goà uistès, *jam forte complevit.*

koà nem kaekolehichsch, *forte pervertemus.*

goà tle imseh, *forte jam discessit.*

ta goà kaek eps'lu, *forte non habebimus cibum.*

Nota. Licit Indi generatim loquendo mendaces sunt natura sua, nolunt tamen mendaces videri, hinc adverbium goà adeo frequenter usurpant inter loquendum, ut fere dici posset, hoc adverbium eadem ratione se habere ac particula lu, quod seilicet nulla fere sit phrasis, que hoc dubitativum saltem semel non admittat.

In sententiis negativis negatio initio phrasis enuntianda est, etiam substantivo agente postposito:

ta ksničsi lu kočukot, *non gaudebunt impii.*

Negativa ta, sequente præterito continuato, valet *nunquam*:

ta kaes'chik' elsmis lu isluèlt, *nunquam attendit mihi nepos meus.*

In responsione autem, tantum postponitur: kuièszunn ta, *tibi dico, non.*

Verba item negativa cum particulo *quin*, resolvuntur per negationem *ta* eum indicativo, si respicit tempus præteritum, vel cum subjunctivo si futurum;

dereliquit me quin loqueretur, ta kokolkočlsts u kogočlsts; ad litt. non mihi locutus est et me dereliquit, ta kuks'chqut' telsi m kuglgúlmist; ad litt. non irascaris et accusabis; id est, recusa quin irascaris.

§ 13.

Verba disjunctiva resolvuntur per futurum subjunctivi, sed verbum repetitur:

uè nè ttipcis, ne ta sttípcis m tnímisch, *sive pluet sive non pluet, discedam.*
nè elzgáti nò ta k'elzgáti, tu k'csazgastgn, *sive redibil (ille) sive non redibil,*
nemquam aspiciam te.

§ 14.

Verbum tnezs'chén? interrogativum est et usitatissimum et sensus est multiplex;

ezs'chén lu aszáil? ad litt. *quid fuit infirmitas tua? quomodo se habet?*
u sers'chén (pro u golstém) u ta kozuntgu? *quomodo vel quare non dixisti mihi?*
ksezs chéni (subj.) m inkolkoclt (fut.) *ad quid loquar; pourquoi parlerais je?*
u sez's'cheni u kuespupusench? *unde (est) quid tristis es?*
ks'ez's'chén (subj.) m ta? *quomodo non, quare non? id est certissime, etc.*

Absoluto etiam usurpatur tamquam interjectio ezs'chén! *what is the matter?* subjunct. k'cszcheni? *quomodo? quid tu dicas?*

§ 15.

In sententiis simplicibus casus verbi communiter verbo præponitur:

luk iesfułu'úsm, *lignum querere.*

Sæpo etiam interponitur pronomen lu=quod, et tum subintelligitur verbum sum:

spet'Im esfistn, *j'ai mangé de la racine amère.*

spet'Im lu iłn, *(c'est) de la racine amère que j'ai mangé.*

Interdum Sciei utuntur verbo activo absoluto cum accusativo definito, loco verbi activi realis, sed nomen admittit præpositionem t et tum non verbi sed præpositionis est casus:

tneстиgui t luk, *lignum comparo, pro iesstitum lük,*
tnomist tsuñenigu, *enī tobaccum, pro tomistmn smènigu.*
tnèsgaltschi t suzlel, *je demande une pierre à fusil, pro iesgalitn suzél,* etc.

§ 16.

Interrogatio a? semper postponitur a Scieis, præponitur verò a Calispelibus.

Sz. zsíp a lu asílu? n'a tu plus de vivres?
Cáisp, a zsíp lu asílu?

In phrasī vero interrogativa et disjunctiva vocalis a semper premittitur ab utrisque.

chén lu angaméñich? a skelte a szigest; *quid est quod quod amas? carnesve an radices?*

Frequens est apud Scieos adlibere interrogationem negativam tamā? *nonne?* loco responsionis affirmativa qui loquendi modus magnam oratione vim tribuit:

koakskaigultu! lu isnelanteastu—tamā kalgulzu? *omène moi mon cheval de monture—ne l'ai je pas amené?*

Perinde ac dices: *pense tu douter, que je l'ai amené?*

tamā pólstgu z'lóligu? tamā pólstu; *nonne occidisti cervum? nonne occidi, id est sine dubio.*

Hinc tamā etiam absolute usurpata in responseione valet *certissime, sine dubio*, etc. Interdum quoque loco responsionis negativa utuntur phrasī interrogativa:

chén lu iskusc e, *abi est filius mens?* u esmisten a? *nor i ne, le sais je, moi?* tnesgalitschi tupkumintu, *peto pulvrem tormentariorum;* u tnepl npkumintu a? *en ai je moi?* pro ta esmisten, *nescio;* ta iépl mpkumintu, *non habeo pulvrem tormentarium.*

Verum cum hic loquendi modus aliquid indignationis sapiat, hinc non nisi intercessarios est usitatus.

In allocutione ad plures collective forma loquendi peculiaris est, nempe substantivis in easu vocativo numeri pluralis tribuitur tum pronomen (absolutum et copulativum) tum ipsum verbum in numero singulari.

Tle goeit n'aukanz lu kū isukusgusígu u ta koessénumstgu. Jam pluries hor-tatus sum *tu, o tu frères* mei et numquam audisti me.

lannu! u tneskolkeéltu ikusuitinumt, *tibi (est) quod loquor o tu subdit.*

Syllaba *hoi=tandem*, sepe ex usu est tamquam expletiva in principio sententiae:

hoi kiuksmééltu lu iszkar, *enfin il faut que je manifeste ce qui j'ai faite;* hoi chuchtum! tutels knttel! *enfin je te revois, je te croyais mort.*

Interrogationis de re futurā responsio affirmativa est siepe syllaba *ném*, charac-teristica futuri, vel *goa ném* in responseione dubitava, loco adverbii *unè=utique.*

nlámu kogalitngu, *vocabisne me?* *ném vel góa ném, eril vel forte eril;* pro nem galitznu, *appellabo te* vel und, *utique.*

Item sepe etiam phrasim imperativam respondetur per adverbium *thô -jam*, cum scilicet res jam est exceptioni mandata ante imperium.

guiseli, kolmôisch, rade, hauri aquam; *thô (id est) thô tñkolholm, jam hauri.*

Hæc duo verba negativa ta slkontén (vel continuante ta eslkontén) et ta isopiént (communitur ta isio) usitatissima sunt, quorum sensus physice et moraliter est: *non valeo, non mihi succedit ut rolo, animo vel viribus (id hoc vel illud determinate) non polleo, etc.; (je ne puis réussir, venir à bout, ne tirer d'affaire, endurer, etc.)*

Primum ex his est perfectum verbū iestkom; secundum vero est verbum negativum ab adjectivo verbificato ta iopiént, *suna idoneus, habilis*, et conjugitur juxta personas.

koakskupltn zí ssehensel; *impello mihi saxum illud,*
ta slkonten vel ta isopiént; *non valeo, je ne puis pas, je n'ai pas assez de forces,*
ta kslkontégn (fit) neli iknehmäksi; *non i-dhis, quia unicus, solus es,*
ta isopiént linnögogn; *non valeo cum uxore mea, id est, ferre non possum*
eius agendi rationem; *vel ta slkontén linnögogn;* *non valo cum uxore mea, obtinere non possum ut uxor mea mihi obediatur,*
né nniépn ta goi' kslö (ksiopiént), si eum accusaveris, fortis non valdebat
(ferre).

Nota. Licit hoc duo verba idem significent, tamen ta slkontén respicit sepius rem physicam et ta isopiént frequentius moralem.

Vox gamench est etiam usitatissima loco verbi iegamenchum, *amo*, que vox neque verbum est neque substantivum, caret enim utriusque characteristica, sed est simplex radix verbi, cui priescitur pronomen possessivum *mens, tuus, etc.*, non seus ac substantivum esset.

<i>Amasne Deum?</i>	<i>augamench a lu Koliézutu?</i>
<i>utique amo.</i>	<i>'ané ingamench,</i>
<i>quasi: tuusno (est) amor Deus?</i>	<i>utique (est) amor meus.</i>

Per verbum diceretur:

egamenchstgu a? (perf. contin.) *Iu Koliézutu niè egamenchistu,*
tam gamenchis Iu sgusigults, non awat proprios filios,

Iu subjunctivo cum characteristica verbi possessivi.

tnc'sntclsí kunkgamenchis; *cupio ut sis amor ejus, id est cupio ut te amat;*
pro tncsntclsí kunkgamenchis,

Perfectum tñpak'ka (ex tñspak'kai) sensum particularem habet et valet italiena *mi stas bene, l'hopagatu, etc., sic:*

kospentes tskukusé—kuksppakai (imper.) ; me verberavit puerulus—bens
tibi sit, gaudeo, tu a trouvè ce que tu cherchais.
 futur. [nempákka 1 izi ikostemn, il la payera bien ce menteur, etc.]

Vox *appellor*, quando agitur de simplici appellatione nominis, per substantivum
skuëst=nomen, vertitur.

quomodo appellaris? suet lu askuést. (ad litt.) *quis (quod) est nomen tuum?*
appellor Félix; Peliks lu iskuést. *Félix (est) nomen meum.*
quomodo appellatur arbor illa? *appellatur larix;* stem lu skuést zi es'chito?
zakolehi lu skuesto.

Nota. In primo exemplo interrogatio *quomodo* translata est per suét, *quis?* quia
 refertur ad personas; in secunda vero per stem, *quid*, quia respicit inanimata, quod
 semper servandum est in hujusmodi interrogationibus.

Si autem non agatur de appellatione nominis neque phrasis sit interrogativa,
 verba *appellor, dico, nominor*, etc., vertuntur per verbum eszustm (3a pers. inde-
 terminat. perf.) continuati verbi ieszánni, *dico*. (Supra cap. 6, § 4.)

chízu chnakxi lu eszustm upzin, *occurri uni (illi) qui dicitur barba longa,*
j'ai rencontré le barbu.

CAPUT 7^{am}.

De Adverbio.

§ 1.

Vox *ezgáil*, magnum locum habet in lingua Selica, cuius sensus pendet a contextu vel a vocibus cum quibus copulatur. Inter adverbia posita est, licet considerari possi tamquam adjективum. Per se autem significat *modum quo aliquid est*, comparare ad aliquid aliud et non solum usurpatur, sed componitur cum omnibus fere orationis partibus, ut ex sequentibus exemplis patet; igitur

1. Vox *ezgáil* absolute sumpta valet *ito*; komi *ezgáil, ultinam ita* (sit vel esset). Vel in sententiâ comparativa valet *sicut, tamquam*, etc.; *guizít lkackolinuzutn lu akskólm, ném ezgail t kuë'schan; dona Deo quod facturus es (et) erit tamquam orares.*

2. Copulata cum præpositione *l* et pronominio possessivo demonstrativo *sehei*, *hoe* vel *illud*, preter pronomen relativum *u*, *quod*, valet *hoc rel illo modo vel ita est*. Hinc *lsehei u ezgail, hoc modo est, ita se res habet.*

Interrogative in sensu futuro: *lsehei a um ezgáil lu kstkolzín asgetlschin?* une *lsehei u m ezgail; hoe ne (erit) modo, quo tibi consuam tibilia tua?* utique *hoc erit*

modo. Vel eum pronomino interrogativo chèn, *quis?* lehèn u ezgail; *quo modo* (relat. ad pres. et perf.); lehèn u m ezgail; *quomodo?* (relat. ad futur.); pótulschèi u ezgail; *just in this way, in that way, that very fashion.*

3. Praeter adminicula dicta admittit etiam characteristicam verbi et verbificatur more adjectivorum et erit: lschei u tn ezgail, et valet: *ita me gero: hoc (vel) illo modo* (definite) *ago* vel etiam: *talis ego sum* et conjugatur per omnes modos et tempora semper tamen, ut dictum est, relative ad aliquid *definitum*, quod in oratione precedit:

ne kueháum aks chauschtulu esknikompni, lschei u tnezagil agal lu
tnechatum; *eum oraveris, orare debes pro defunctis—ita me gero, quoties
oro.*

niñ tashoi knestiàkot—tam lschei ni kuk ezgail (imperativ. contin. in sensu
futuro); *tu te bats toujours—ce n'est pas comme cela, que tu dois agir (à
l'avenir).*

ku sué? asch ku soíapi? uno lschei u tnezagil; *quis es tu? esme americu-
nus? utique talis sum, je le suis.*

4. Ex hoc adverbio derivatur regularē intransitivum: *tnezagálli, me gero*, et alia
que ab hoc tamquam primitivo formantur, ut; *lschei u tnezmágalélsi, je suis de
celle ou de la même pensée que...*

5. Priposito substantivo et apposito *t* substantivo sequenti tamquam nominati-
vo, est adjectivum sive absolutum sive verbificatum et valet *similis* et habet
numerum pluralem *ezgáigall*: *kueszkoakoi ezgail tkukusc'e;* *vel lu knészkoakoi
ku ezgái tkukusc'e;* *ploras similis (ut) puer;* *cum ploras similis es puer.*

Item: *tn ezgní tanui, sum sicut tu,* id est *ago, me gero, sicut tu te geris, similis tibi
sum*, sive figura sive moribus: *azgant zi aslalko;* *ipóto ezgáigall;* *aspice duo illa-
tigna;* *sunt ad amissim similis.*

Interdum in unam vocem coadscit cum substantivo:

*tnezgalús (us pro sguis, facies), habeo vultum similem alicui, id est
assimilior.*

*kuezgalús tiskusé e, habes vultum similem filio meo.
plur, pezgáigalus—ipol u pezgáigalus; vous êtes comme deux jumeaux, vous vous
resemblez tout à fait.*

6. Hoe adverbio verbificato vertitur verbum *imitor*:

*ta kuk ezgní tkoaukót szizmelt, ne sis sicut stulti pueri—ne imiteris pueros
stultos (impios).*

gest lu aumpgpgót, lschei mkuézgail; boni sunt parentes tui, imitare eos.

Hoe sensu valet etiam *more* (*à la façon, à la manière*).

eslákschihlschi ezgai tskéligi, *sedel more iudorum;* ad litt. *sicut Indi.*

7. Preponitur adiectivis sed diversimodo, lschei u ezgail mutatur tsehèi i ezgal;
et adiectivum mutatur in substantivum, nempe assumit consonantem *s*.

iché lu isaménigutu; tschei a i ezgal skutunt lu asaménigutu? voici ma pipe; la pipe est elle si grande?
ta; tam tschei i ezgal skutunt: non; elle n'est pas si grande.

Item: tama ésuichstu ezgal stéio skéligu? vidistine unquam talis malitia gentem? as tu jamais vu des gens si mauvaises?

8. Conjungitur cum verbis, apposita t verbo sequenti:

té u kueskolkočt ezgail t kučsamt: loqueris interdum, tamquam si iratus esses.

Etiam si verbum praeedatur a negatione:

sputón lu isgusigtu, u ergálil to tsptén; verberavi infinitum meum et (fuit) tamquam non verberasset.

Item cum verbo possessivo in sensu partitivo:

iesiapzium skulze; tama kuepl ezgail? indigo lodice rubrā, habesne tales? tnézpl ezgail, habeo tales.

Item cum verbis etiam in unum vocabulum componitur:

lschei u ezgkánum (pronunt. ezgökánem), pro lschei u ezgail u eszunu; ita locutus est.
kučsíkoi, tam lschei u tnezkánum; mentiris, non hoc modo locutus sum.

9. Etiam cum adverbii:

pót i esltipeisi ezgal tispizelt, il pleut précis ment autant que hier.

§ 2.

Adverbium gail, quod forte radix est praecedentis, varia itidem habet significations, juxta partes nationis eum quibus copulatur. Hinc,

1. Adjectivis vel adverbis prepositum valet *satis*, *sufficiens*, *mediocriter*, etc.

gail gest,	<i>satis bonus, satis bene.</i>
gail kutunt,	<i>satis magnus.</i>
gail goeit,	<i>satis multa (inanum.)</i>

Interdum valet *aliquanto plus* vel *nimiris* vel *minus*:

mil Iguiguezt iè skeim; gail tuisschu mkuuluúsm; *nimiris brevis (est) plus iste; querre alium satis longum*; id est *aliquandulo longiorum*.
i luult lu aszschil; gail ta tsilnilt tesiapzium; *les arbres que tu a coupés sont trop épais, il me faut de moins épais*.
gail itás id skeltich; mi koguizseht gail itltétim (diminit.); *carnes istre nimiris dure sunt; quæso, da mihî aliquando teneriores*.

Nota. Adverbium *satis* absolute usurpatum exprimitur per adverbium goeit vel te goeit, vel hoi, *multum*. *Jam multum, cessa, satis est, non amplius.*

Item verbis præposita:

gail tn itsch lskukučz, *sufficienter dormiri nocte*; gail čskoli, *mediocriter operatur*; gail ēsiōsten, *sufficienter scio* (memoriter).

Cum verbo negativo valet *quasi non*, *vir*, etc.

gail ta tn iIn, *quasi non* (*vic*) *manducari*.

3. Sublato vero consonante I valet *ne* (gall. *de craute que*, *afin que non*) vel *secus*, autrement :

ieloznisch' gai spuzn (perf.), *tace ne te verberem*, vel *secus verberabo te*.
ta oksnisackam, gai kuost; *ne discendas a via*, *ne te perdas*.

4. Additis syllabis *ne n* valet *quasi* (gall. *manquer de presque*):

gail ne u kopolsts; *quasi me occidi*, *il a manqué de me tuer*.
gail ne u plsut; *quasi se ipsum occidit*, *il a manqué de se tuer*.
gail ne u ta koes azgasts; *quasi numquam me aspicit*, à peine me regarde l'il.

§ 3.

1. Adverbium pót per se valet *precise*, ad amussim (ang. *just*), eui etiam additur relativum u, *quod*:

pót u schei,	<i>just that.</i>
pót u lschei,	<i>just there.</i>
pót u sisch,	<i>il est just winter.</i>
pót u skaltnigui,	<i>il est justement (arrivé à l'âge d') homme.</i>

2. Copulatum cum verbis triplicem habet significacionem eum præsenti indicatiu notat simultaneitatem, coincidentiam actionis respective :

pot u tnes'chaui, *I was just praying* (v. g.), *cum aliis me appellat*.

Vel etiam (et magis accurate) mutat *initialum actionis*:

pot u tnes'iIne, *I am just beginning to eat.*

Cum subjunctivo valet être sur le point de .... atque ita resolvuntur participia in r̄us latinorum:

pot u kstllimi, *preciso est quod moriatur*, *he is just dying.*

lu pot u tik'elzgui, u koehguzntmutm ts'ehkoeschini; *I was just returning*,
when I was attacked by the Black Feet.

Cum futuro subjunctivi (sine particula ne) valet *je viens de*:

pot u szničko,	<i>il vient de traverser la rivière.</i>
pot u stllí,	<i>il vient de mourir</i> , <i>he is just dead.</i>
pot u is'itsch,	<i>I am just sleeping.</i>
zguisch kaeksmeñigu,	<i>viens fuiver.</i>
pót u isius ménigu,	<i>je viens de funer.</i>

§ 4.

Isiz est adverbium, adjetivum, et verbum; ut adverbium valet *recenter*, et conjugitur cum pronomine demonstrativo iò, *hoe*:

skasip a liúmstm? ta ié isiz; *y a-t-il longtemps qu'on a sonné?* Non, tout recemment.

Ut adjetivum significat *novus, recens*:

gamip ié spiíkalk; koiksguisltm zi tel isiz; *ces fruits sont secs; donnez en moi des frais (recemment cueillis).*
chèn lu isiz ink'el'eschín? *ubi sunt nova calcamenta mea?*

Ut verbum habet praesens isiz, perfectum siz, et futurum msiz.
Præsens isiz valet *tandem* (tamquam interjectio):

isiz knestkóli! *tandem operaris, enfin tu travailles.*

Perfectum siz valet *tum vel tunc tandem*, præcedente perfecto subjunetivi cum particula *Iu, cum*:

Iu kocheszimis, siz tuehgut'tels; *cum me dictis lacesserit, tum tandem iratus sum.*

Cum vero usurpatur in sensu futuro, significat itidem *tunc* et locum tenet particularè nem, quia communiter præceditur a futuro subjunetivi:

ne kaesuiéchst msiz kaeIn; *postquam opus complevrimus, tum comedemus.*

CAPUT 8um.

De Præpositione.

§ 1.

Præpositiones *apud* (*chez, auprès*), *cum* (*avec, in sensu animato*), *in, dans, status in loco*, vertuntur per præpositionem *l*.

I suét u kuémát? I iskoi; *cum quo habitat?* *cum matre mea.*
chèn Iu Pitalis? I ilmigum u emút; *ubi est Vitalis?* *apud ducem manet.*
I anzitgu u tkontén Iu intapmín; *in domo tua posui sagittas meas.*

Nota. Præpositioni *l*, *cum* (*concomitante*), interdum additur pronomen personale copulativum *kac, noster*:

I suēt mikuchlīp ? I kae anui—I kae Pol—I kae sinze, etc.; *cum quo vnu-
beris ? cum nostro le (tecum)—cum nostro Pando—cum nostro fratre minori.*

Licet eum persona *quæ* nullam habeat affinitatem vel relationem eum co qui loquitur.

§ 2.

Si substantivum eum praepositione *t* (*avec*) instrumenti vel eum praepositione *tel*, *ex*, habeat adjectivum ante se, prepositio committiter repetitur ante utrumque:

*t esmilko t kacsp'us kack'e'sganènchistm kae kolinzutn; ex toto ex corde
nostro semper amare debemus Deum.*

t iult t hák u kopolsts; avec un gros balon, il n'u frappé.

kolinzutn esnehschuzn tel esia tel iilmigum; Deus est super omnes duces.

In sensu possessivo praepositione preponitur genitivo possessori:

*nè tnòzki tel koailks zítgus, cum exiero ex Missionarii domo (vel cubicubi).
elgoigovéti eh sgođlmu schuschucls istágolusi, bew multi ad diaboli (inferni)
semitam properant.*

CAPUT 9um.

De Interjectione.

Interjectio *iò* (vel *iòh*) valet *o quantum!*

<i>iò ! kagamènchs !</i>	<i>oh quandom me amat,</i>
<i>iò tn konkoint !</i>	<i>oh quandom pauper sum,</i>
<i>iò tn pupusénc !</i>	<i>oh quandom dolco !</i>

CAPUT 10um.

De Conjunctione.

Pronomen demonstrativum *iè, hoc*, est etiam particula copulativa vel etiam disjunctiva:

*esnistegu iò gest, n iè t'ie, scis et bonum et malum; id est, nosti quæ bene
et quæ male sint facta.*

*Me! ta kuestil, iè kucheszin, iè kutiákok; numquam quiescis, modò alter-
earis, modò litigas.*

ukuónisch iò ikuil iè ipík, elige (ex his) vel rubrum vel album, etc.

CAPUT 11^{am}.

De Compositione Verborum.

Substantiva quadam generica supplentur communiter in oratione per syllabas quasdam finales, verbis vel adjективis appositis et cum his compositas, quarum quedam (presertim que pertinent ad aliquam corporis partem) dicunt *instrumentum* vel *modum*, alia verò *objecum*, circa quod actio verbi exercetur.

Aliquot pricipias ex eis elegi, quas operae pretium duxi hic adnotare maximi enim sunt momenti, tum quia his explicatis, facilior fiet interpretatio sententiarum, que ab Indis proferuntur, cum primo intuiti voces ex quibus verba componuntur, deprehendantur; tum quia plura ex verbis compositis, que formant difficultatem lingue Selicet hic in unum collecta et tum synthetice tum analyticè explicata, memorie et tempori plurimum proderunt. Sunt verò que sequuntur:

agan,	que stat pro schmagan, <i>brachium</i> .
aks,	{ que stant pro schaischuel, <i>via</i> , vel spsaks, <i>nasus</i> .
ks,	
alko	{ que stant pro qualibet materiâ lignâ pro luk, <i>lignum</i> , sive
lko	{ arbor sive baculus.
alks	{ que stant pro veste qualibet, que ab humeris pendet, sive in-
lks	{ dusum sit sive sagum, etc.; snazkeit, <i>indusium</i> .
atiku	{ stant pro sculko, <i>aqua</i> , vel pro qualibet liquido.
čtiku	
ehlst	{ stant pro ehlsel, <i>manus</i> , et dicunt actionem positam man-
ehst	{ bus, juxta naturam radicis verbi preeed.
ēis	que stat pro galēgu, <i>dens</i> .
elgu vel lgu,	que stant pro zitgu, <i>donus</i> , vel tendorium, <i>casa</i> , stabulum, habi-
	taculum quoddlibet, et per analogiam etiam <i>pellis animalium</i> .
elze	{ stant pro skeltich, <i>ero</i> , <i>carnes</i> , <i>corpus</i> sive <i>hominum</i> sive
lze	{ <i>animalium</i> .
ize	{ stant pro sizem, quod valet tegumentum quoddlibet quo totum
ze	{ corpus tegitur, sive lodix sive aliud.
kani	{ stant pro splkein, <i>caput</i> , vel per analogiam esmôck, <i>mons</i> .
kien	
člgn	que vox non habet substantivum absolutum aequivalens; hinc
	est semper copulativum et valet <i>locus</i> , <i>terra</i> .
schün	{ que stant pro zooschin, <i>pes</i> , <i>crus</i> , et dicunt actionem positam
selün	{ pedibus.
skügæ	que stat pro schizaskagæ, <i>eqvis</i> , vel quoddlibet <i>alio animali</i>
	<i>domestico</i> .
us	que stat pro sgulius, <i>ficies</i> , vel chikutkutlústin, <i>oculus</i> , vel pro
	solschitztin, <i>ignis</i> , pro sulip, <i>flamma</i> , et kukusni, <i>stella</i> .
zin	{ stant pro splimnza, <i>os</i> , <i>oris</i> , et pricipue ostendunt actionem
zu	{ verbi positam fuisse ore, sive loquendo sive alio modo.

Quæ syllabæ radicibus verborum apposite assumunt affixum *i*, si intransitive;
vel *m* si transitive usurpantur:

agan.

tñesgupmagani, *brachium extendō*, ex ièsgupimim, *extendo*.
tnestclusagani, *venerū aperiō*, ex iestilim, *rumpo*, et us, *oculus*, quasi faire
un œil au bras.
tneszalugani, *avoir mal au bras*, ex tneszalmi, *infirmit̄*.
tneskaopagani, *brachium frango*, se casser le bras, ex tneskaopni, *frangor*.

SUBSTANTIVA.

lgnugužgou, *brachium breve (habens)*, ex lgnigužzt, *brevis*.
spes'chlagani, *matric̄a*, une manche, ex spiechist, *chyrotheca*.
usselinagan, *brachium longum (habens)*, ex uisschin, *longus*.

aks vel ks.

tñesumiäksi, *viam ostendo*, ex tñesmeici, *doceo*.
tñesutgoäksi, *recta via incedo*, ex itog, *rectus*, ex quo ies.
tgomini, *dirigo*, et prepositione n, *in*. Vide verba locativ.
tnesnchschistäksi, *por viam tritam incedo*, ex tñesschisti, *trisco*, *passer*.
tneszalaksi, *naso labore*, ex tñeszaluni, *eyroto*.

SUBSTANTIVA.

inkolks, *via pulverulenta*, *chemin couvert de poussière*, ex skôl, *poussière*.
intögks, *via recta*, ex itog, *rectus*, et n, *in*.
nasläks, *bicum*, ex esèl, *duo*.
nkutnaks, *via lata*, *grand chemin*, ex kutunt, *magnus*.
estgoäks, *qui nasum terebratum habet*, ex ieslgom, *terebro*.

alko vel lko.

tñes'elita'alkoi, *contra lignum offendo*, donner contre un arbre, ex tñest'emi,
tundo, et prepositione ch, *ad*.
tnesgutpsalkoi, *e sylca egredior*, sortir du bois, ex tñesgutpmi, *metam*
altingo, *aller au but*.
eszakoälkoi (impers.), *arbores florescunt*, ex tñesz'ekomí, *floresco*.

SUBSTANTIVA.

kakälkö, *lignum viride*, ex iköil, *quidquid naturaliter humidum et nondum*
excicatum est.
illäkälkö, *tabula*, une planche, ex illäk, *subtilis*.
tlizlkö, *lignum durum*, ex tlizt, *durus*.

alks vel lks.

tuesmptlálks, sine indusio sum, sive quia caro, sive quia depositi, ex iesplim, abjicio aliquod indumentum.

SUBSTANTIVA.

chikaltchálks, *sagum, un capot, ex chikéltich, exterans, supra, une chemise, un habit dessus.*
soloimálk, lorica, une cuirasse, ex ololim, ferrum, quasi indusum ferreum.
piekalks, vestis alba, ex ipick, albvs.
stkaíalks, sagum album, un capot blanc, ex staikai, lodié alba,
kuitílk, indusum nigrum, vestis nigra, et per analogiam un Missionnaire, un Pâtre, ex ikon, niger.

atiku vel ètiku.

tuesnloópétiku, in aquam, in plumen decidit, ex tuesloópmi, in foream cado, et priepositione in. Vido verba locativ.
tuesntlétiku, submergor, se noyer, ex tuestllimi, morior, ad litt. morior in aqua.
tuesnkétkum, immergo, plonger (definit.), ex ieskom, pono.
iesupkúktikum, infundo in aquam (tremper), ex iesupkum, immitto, quod ex iespkum, dirido.

SUBSTANTIVA.

esozkétiku, *fons, une source d'eau, ex tuesozkoj, egredior, ad litt. aqua egrediens,*
nzlátiku, aqua frigida, ex izél, frais.
sguinitiku, glacies, ex tuesgái, rudo, quasi aqua supra quam ineditur.
sgsétiku, jus, bouillon, ex gest, bonus, quasi aqua bona.
estipétku, cabrach, une chute d'eau, ex tuestipni, in præceps ruo ab alto.
stlagétiku, flentum, un rapide, ex tlgat, velox ad currendum.
chipoosátku, spum, l'écume dans l'eau, ex spoos, spuma, quam equi ex ore remittunt et priepositione ch, saper.

echst vel chst.

tues eichsti, nleiscor, ex iesueism, compenso, quasi compenso me manibus, id est factis nleiscor.
tuesuechsti, opus complexo,achever quelque ouvrage manuel, ex iesuim, finio, compleo.
tespglechsti, lasso, lucher ce qu'on tient des mains, ex iesplim, abjicio.

tueskazechisti, manum contraho, former la main, ex impers. esknzpmi, ce qui se retire comme un cerf jette sur le feu.
 tuespōsachisti, opus alienus irritando turbare, ex tuespooszani, ngor, badiner,
 tuesogōgēchisti, ambas manus habeo congelatas,
 tuesögēchisti, unam manum habeo congelatam, ex ögt, pret. perf. qid ex esögl, est gelée quelque partie du corps.
 tuesmalktēchisti, se casser un doigt, ex iesmalkum, confringo.
 tueszozobuchisti, manus lato, ex ieszecum, lato,
 tueszozoechisti, manus mea frigent, ex zalt, frigus.

SUBSTANTIVA.

schlzléchist, ram̄ arborum, ex szbil, arbore, sylva, quasi manus arborum.
 stankēchist, digitus minimus, ex st. venti, frater natu minimus, et kein, caput; quasi caput minimum manus.

ëis.

tueszóokcisi, dentem avello, arracher une dent, ex ieszóökem, cruo, v. g.
 chaxum a pietre.
 tuesuzaléisi, dentibus labore, ex tuësalni, æproto.

SUBSTANTIVA.

nusschnëis, dentes longas habens, ex uisseln, longus.
 ngcëis, qui habet dentes pulchras, ex gëst, bonus.
 nehescis, qui habet dentes deformes, ex ehëst, malus.

elgu vel ïgu.

tuesköllegui, domum construo, ex tuëskoli, ficio.
 tuestckoëlegui, teatorium consuo, ex iestekóm, consuo, coudre.
 tuesgsgustëlegui, plures domos ingredior, aller d'une loge à l'autre, ex tues-
 guisti, ambulo.
 tuespumlgui, pelles sumigo, boucuner les peau., ex iespum, sumigo.
 tuespschlehélegui, teatorium loco mutare, decumper, changer de place la loge,
 la tente, ex iesspschlehsim, amoveo.

SUBSTANTIVA.

spiëlgui, teatorium pellicum, ex sipi, corium, finis pellicens.
 sluklgu, domus lignet, ex lük, lignum.
 suchlzëlegui, pellis cervina, peau de biche, ex suchlzce, cervo.

zolignélgui, *peau de chèvre*, ex z'oligni, *chèvre*, chlkukulélgui (liminuit.), *vitalus infra sex menses*, ex ikuél, *ruber*, et præpositione ch, *super*, quasi *ruber super pellem*.

elze vel Ize.

tnèstapelzei, *corpus alicuius ferio*, ex iestapim, *ferio*, tn's eltkelzei, *aliquem occidendum insequor*, ex ies chlkém, *insequor sim- plciter*, tnèskoltélzei, *carnes equis impone*, ex ieskoéltm, *onero*.

SUBSTANTIVA.

kalélze, *carnes recentes*, *viande fraîche*, ex ikeil (vide kalalko). Iuluélze, *spine*, *les épines*, ex ies lu tm, *pungo*, (quasi) *quod pungit carnem vel corpus*. szkaliélze, *carnes fumigatae*, *viande sèche*, ex szkci, part. passiv. verbi ies-kéim, *monter les perches de boe*; quia super palos tentorii fumigantur carnes.

ize vel ze.

tnèstkaízei, *lodice* (vel operimento quolibet), *me exuo, deposer la robe, la couverture, le manteau*, etc., ex tnestkamí, *pono, depono*. tnestdúzei, *lodicem emo*, ex tnèstomisti, *mercor*.

SUBSTANTIVA.

es'elliázze, *qui sucidum vultum habet*, ex esluítí, perf. liút, *il est erasseux*, et prep. ch, (quasi) *sucidus super vestem*. chkonkonizze, *habitu pauper, pauvrement habill'*, ex konkoint, *pauper*, et ch, *super, circa*. skoázze, *lodix nigra*, ex ikoai, *niger*. skónizze, *lodix viridis*, ex ikoín, *viridis, ceruleus*. skuúlze, *lodix rubra*, ex ikiúl, *ruber*.

kani vel kein.

tnc'shamótkani, *sum, moror, maneo super montem*, ex tnesemítí, *habito*, et prep. ch, *super*. tnes'elgoi'zkaní, *comam londeo*, ex iesgoizm, *circum see*, et ch, *super*. tnes'chläkémi, *caput sustendo, appuyer la tête*, ex tnes'chileemí, *premo*, et ch, *super*; quasi première caput super aliquid. tnes'chtoikani, *caput inclino*, ex iesciúm, *curbo, courber, plier un arbre en le prenant par le bout*.

tñes chzákani, *caput lavo*, ex ieszem, *lavo*.
 tñësöchkeíni, *caput pecto*, *se poigner*, ex iesochím, *pecto*.
 tñesspkéini, *caput percuto*, et tñes chispkeini, *percutio super caput*, ex
 iesspún, *flagello*.

Nota. Hic verba significant etiam frumentum tundo, *battre le blé*; a quibus etiam derivatur sspekiñ, *frumentum*, id est, *caput percussum*.

tñesschitemkeíni, *caput erigo*, *lever la tête*, ex iesschitemín, *abollo*.
 tñospilkéini, *caput detegi*, *découvrir la tête*, ex iespílin, *depono aliquod inula-*
mentum.

SUBSTANTIVA.

chilók'kan, *calvus*, *cheuve*, ex ilók, *rasus*, et ch, *super*, *rasus super caput*.
 kutónkan, *caput magnum*,
 ch kutónkan, *mons excelsus*, ex kutunt, *magnus*.

lègu.

tñesgustùlègui, *peditus incedo*, ex tñesguisti, *incedo*; quasi marcher à terre.
 tñestùlélègui, *aro*, *labourer*, ex iesstellim, *laero*; quasi je déchire la terre;
 hinc ttelùlègutu, un déchirleur de terre, aratrum.

SUBSTANTIVA.

supùlègu, *herba*, *fenum*, ex sups, *cauda*; quasi cauda terre,
 chesùlègu, *locus inanitus*, *mauvaise place*, ex chest pro teic, *malus*,
 ngalùlègu, *locus periculosis*, *timendus*, ex tñesngéli, *timeo*.

Nota. Vox lègn plerumque adimitte ante se pronomen *u* ut patet ex exemplis datis; paucis exceptis, ut:

igamùlègu, *locus aridus*,
 thizlègu, *locus durus*, *terra dura*,
 izíplègu, *locus sucidus*, *une place sube*, etc.

schín vel schn.

tñest'eclumni, *pedibus*, *illido*, *offendo*, ex tñest'eemi, *tundo*,
 tñes'chlhagkopschumni, *labor*, *glisser*, *tomber en glissant*, ex lháko, *place lisse*
sur laquelle on glisse facilement, v. g.; *sur la glace*, ou *ue terre argileuse*,
 tñes'götlsclumi, *tibia me induo*, *mettre ses mitasses*, ex iesgetlin, *os robe*,
ronger un os.
 tñes'ògschumni, *j'ai un pied gelé*, ex esógti, *ogt*, *vñl. supra*.
 tñes'chlschumni, *pedem alligo*, *mettre un bandage*.

tneſ'chazelnum, *pedes alligo, entraver les pieds, ex ieslehim, ligo, binder,*
lier, et iesazim, ligo, entraver, quod proprio dicitur de equis.
 tneſkaopschnum, *crus frango, se casser une jambe,*
 iekuoſehnum, *crus ulcujus frango, ex tneſkaopme, frangor, et iekoaom,*
frango.
 tueſzoozeſchnum, *pedes laro, ex ieszeti, laro.*

SUBSTANTIVA.

chigniguëſchm, *cruva vel pedes breves habens, ex Iguuest, brevis.*
 espliſchim, *discalceatus, nus pieds, ex iesptim, vide supra.*

skagae.

tneſ'chſchteskágac, *animalia custodio, ex ies ehſeltim, curam habeo,*
custodio.
 tueſlaſkágac, *animalia inquiro, chercher les animaux domestiques, ex iehlu-*
In usm, quero.
 tneſosſkágac, *animalia domestica amitto, ex ies osum, perdo.*

SUBSTANTIVA.

snehlzáſkágac, *equus, un cheval, les chevaux, ex snéhlze, wie biche; quasi*
animal cervuum.
 kutiskagae, *un grand cheval, ex kutunt, magnus.*

us.

incenlúſi, *ignem accendo, ex ièſulim, cremo, bruler,*
 tneſ'chlulúſi, *ignem admoveo, mettre le feu à, ex præcedenti.*
 tueſuzkuſi, *ab igne amoore, ex ieszkum, traho.*
 tueſpígnusi, *souffler dans le feu, ex iespugum, sufflo.*
 tueſganzuſti, *faciem (barbam) rado, ex iesganzim, rado, gratter.*
 tueſuzcuſi, *faciem laro, ex ieszéum, laro.*
 tueſplehlúſi, *revertor, retourner, ex tueſplehimi, verbo: quasi faciem avertio.*
 tneſ'chzahliſi, *oculo labore, avoir mal à un oeil, ex tneszalmi, agrolo.*
 tneſ'ehmaluſi, *oculo medeor, ex tnesmaliemi, medicor.*
 tneſilgusi, *oculos velo, bander les yeux, ex iesilgum, tego.*
 tueſntkusi, *oculo carco, être borgne, ex iestkum, p̄cer un honton, une tumeur.*

SUBSTANTIVA.

ehkulnís, *magnus ignis, incendium (qui magnos habet oculos), stelle majores.*
 ehestús, *deformis.*

*gesùs, speciosus formd.
chschischinustn, perspicilia, lunettes, ex ies chschinfn, mettre un emplatre
sur une partie du corps.*

zin vel zn.

*tnes'zlni, arroganter loqnor, verbis ueliscor; vide syll. chst, supra.
tnes'cheznf, male loqnor; ad litt. j'ai une mauvaise bouche, ex chst, malhe.
tueshofzn, taceo, cesser de parler, ex ieshoim, cesso.
tueskolchiz'zni, amplexor, embrasser, ex tueskolchizhl, parvenir; quasi
j'arrive avec la bouche.
tnesngampzni, silio, avoir soif, ex gampip, oridus vel uruit, ex asgampm,
arsc'il, quasi j'ai la bouche aride.
tnessidkuzul, murmur, ex iesnickum, celo; quasi je cache mes paroles, ma
bouche, je parle en cachette.
tneskukulèzni, submissa voce loqnor, ex lknkuiume, parcer.*

SUBSTANTIVA.

*nchoi oizán, irrisor, qui alias verbis irridet, ex iesoin, irrido.
nkonkonzin, pauper in loquendo, sermone contemptibilis; id est, qui inviliter
loquitur tis qui avres præbere despiciunt, ex konkoint, pauper.*

Note 1. Quaedam vocabula in compositione dividuntur, ut:

*tneskolnzuñepi, pulso ad januam; pro tnészumí, pugnis aliquem pete, et
kolnehmep, ostium.
ieskoln mau pm, ostium operi; pro lesmañum, rumpo, et kolnehmep, janua.
tnes kolt tel kanch skagaei, calcaribus equum stimulo; pro ieskelém, col-
ebus aliquem peto, et skoltgoñech, latus, et snehlaskagae, equus.*

Note 2. Syllabe finales nuper expositae vel singulae vel plures locum habere possunt in compositione verborum prout singula vel plura sunt substantiva, cum quibus verba componuntur, quorum tamen analysis facilis erit sic: tnes'ch sp kan álko i, componitur ex ch, super, sp pro iespin, flagello, kan, caput, luk, lignum: ad litt. percutio super caput (alicuius) ligno.

Item: tnès ch áz sehi skagiëi, componuntur ex ch, super, az radix verbi iesazim, ligò; sehi, pes, skagae, equus; ad litt. ligò equum super pedes, je lie les pieds, les jambes des chevaux, vulgo, j'enfarge les chevaux.

Note 3. Haec syllabae finales non solum in usu sunt, cum substantiva necessaria componuntur cum aliis orationis portibus, sed etiam exprimenda sunt cum apud Europeos substantiva equivalentia omittuntur in oratione, tanquam non necessaria, uti accedit in responsione relativa ad substantivum precedentem.

Exempla singula pro qualibet syllaba finali exposita satis erunt ut hoc preecep-
tum clare pateat.

estiskuks, *il a le nez croche*, vel *il (id est son nez) est croche*; pro simpliciter estisku, *est distortus*, *il est croche*,
 nimóks, *il y a quatre chemins*, vel *il y en a des chemins quatre*; pro simpliciter, nimis, *quatre*.
 usselnálko, *ce bois, et arbre est long*, vel *il (ce bois) est long*; pro simpliciter usseln.
 chesílks, *c'est une mauvaise chemise*, *elle (cette chemise) est mauvaise*; pro simpliciter teie.
 esmopétku, *l'eau coule*, vel *elle (l'eau) coule*; pro simpliciter esmoopmi, *fluit*.
 tníelchist, (perf.) *j'ai acheté l'ouvrage*, vel *je l'ai (l'ouvrage) acheté*; pro simpliciter nístén, *complerti*.
 mustélgu, *cette maison est haute*, vel *elle (la maison) est haute*.
 sekeize, *la couverture est barrée*, vel *elle est barrée*; pro simpliciter esekci,
est marquée.
 piék'kan, (anim.) *il a la tête blanche (les cheveux blancs)*, vel *elle (sa tête) est
 blanche*; pro simpliciter ipiék, *est blanc, blanche*.
 kntnúlégú, *c'est une grande place*, vel *elle (la place) est grande*; pro simpliciter
kntnút, est grande.
 tnosskagae, (perf.) *j'ai perdu les chevaux*, vel *je les ai perdus*, pro simpliciter
 osn, *perdidit*.
 czgagdús, *ils ont la figure semblable*, vel *elle (leur figure) est semblable*, pro
 simpliciter czgagaił, *sunt similis*.

Note 4. Ad compositionem vocabulorum pertinet usus radicis verborum ut clarè
 patet ex aliatis exemplis; que radices communiter precedunt substantiva cum
 quibus componuntur, panis exceptis, in quibus verbum vix aliquid retinet ex
 radice, v. g.: tneskotústi, *ibr longius arripiō, passer par le chemin le plus long*,
 compositum ex lkót, *longe*, et tnesseluisti, *transeo*, etc.

CAPUT 12um.

De Differentia quorundam Verborum.

Cum ad recte loquendum magni interesse arbitratus sum nosse differentiam
 essentialē quarundam vocum, hic ante finem adnotandas curavi:

SUBSTANTIVA.

gampúlégú, *locus aridus* (accidentaliter).
 igímélegú, *locus aridus* (naturaliter).
 schílén, *ratis lignea, un cañeu de bois*.
 s'chílch'élíku, *ratis pellitent, cañeu fait avec la loge*.
 szesléguélptn, *scopæ* (pro domo mundanda).
 szesulegutn, *scopæ* (ad mundandum extra domum).

ADJECTIVA.

- Esid, *totum* (quod de pluribus componitur, ut frumentum, radices).
 esmíko, *totum*, *le tout*, *tout entier*.
 inæka, *putridus* (de quacumque ro animali).
 itük, *putridus* (de lignis tantum).
 iehim, *obscurum* (celum ob lures privationem).
 izchim, *obscurum* (celum ob nubilum aërem).
 inehim, *obscurum* (cubiculum, tectorium, etc., ex defectu ignis vel luminis).
 igal, *limpidus, transparens*.
 ingal, *limpida* (aqua).
 idit, *spissus, crassus* (de arboribus tantum).
 plift, *spissus, crassus* (de aliis rebus).
 izéi, *frigidus* (id est, non calidus).
 istú, *frigidus* (habens naturam frigoris).
 koikolt, *agilis, velox* (ad currendum).
 koimkont, *agilis* (in agendo).
 flagt, *agilis, velox* (in inanim.).
 ilm'moz, *mollis*, ut tumores, et similia.
 In'niko, *mollis*, de re alia quacumque.
 itlaeka, *calidus*, ex calore ignis.
 kukull, *calidus*, ex calore solis.
 intlaeka, *calida* (aqua).
 itas, *durus* (accidentaliter), *eudurci*.
 tilzt, *durus* (naturaliter), *dur*.
 kuaukót, *stultus* (physico tantum), *une bête*.
 ioooot, *fortis* (viribus).
 sisius, *fortis* (in agendo), *magnanimus*.
 goagiat, *fortis* (in bello), *strenuus bellator*.
 lehlicht, idem.

VERBA.

- tues'eichisti, *utciseor* (factis).
 tues'eizni, *uleiseor* (dictis).
 esmístén, *novi* (aliquid factum vel dictum).
 ésiostén, *novi*, aliquid memoriter.
 mijpnún, *novi* (aliquid ex visu, auditu, vel novi aliquem in sensu scripturali)
 súgum vel essugustu, *novi aliquem, reconnaître*.
 iessguénin, *impedio* (aliquem ne aliquid faciat).
 iessmickam, *impedio* (aliquem ne discedat).
 tuesinschi, *discede* (a pago, castra moveo).
 tuðlgui, *discede* (ab alterius domo vel tectorio).
 tresgoeléchisti, *proprio* (in agendo).

tnesúimisti, *propero*, in cundo.
 tneskúpi, *impello* (aliquid physicæ, *pousser*, vel aliquem moraliter ad malum,
soliciter).
 tneskóli, *impello* (alliciendo ad bonum vel malum).
 tnes chiamí, *impello*, allicio ad malum.
 tnesioszutí, *conor*, *s'efforceer* (physice).
 tneskoñmisti, *conor*, *tâcher de...* (moraliter).
 tnesiechtemisti, *caveo*, *prendre garde*.
 tneskuné, *accipio* vel *tenet* (manibus).
 tnes'chitkénei, *teneo* (aliquid ne cedat).
 tneskoñkoljí, *ostium cludo* (tentorii).
 tneskoñschuèpi, *ostivum cludio* (lignenum).
 tneskolnzmmápi, *estivum cludo clavi*.
 tneskoñ el'hépi, *ostium tentorii aperio*.
 ieskolnmaupm, *ostium ligneo aperio*.
 tneskoñch húkuèpi, *ostiva aperio clavi*.
 tnesmoigei, *ariolor* (qua arte utabantur ad detegendas hostes).
 tnestlekuñschszúti, *ariolor* (de alia re quacumque).
 ieslopkann, *curvo* (simplieiter), *plier, courber*.
 iesailkom, *curvo* (in circulum).
 iesiamimm, *tineo aliquem* (non fido illi).
 iesngilm, *tineo* (*avoir peur de*).
 tnesnehzlkiciti, *bajulo lignu*.
 tnesntkolkeiti, *bajulo* (quidquid aliud).
 iesnguz schúsm, *solvo* (pro debito vel damno).
 iesgíekam, *solvo* (pro rebus emptis vel opere prestito).
 tneschièlsí, *annuo, consentir* (pro qualibet re).
 tnesuschielsí, *annuo* (circa matrimonium ab alio contrahendum).
 tnesnlzpèlsí, *fallo* (intransit.), *se tromper*.
 tnestk'kamí, *fallo, decipior, être trompé* (pass.).
 tnesülkúpi, *descendo* (ex alto in inferiorem locum).
 tnesttipuzuti, *descendo* (ex equo).
 tuelzgui (perf.) *redeo, redivi, venio iterum*.
 tnesplchúsi, *redeo* (ex itinere non completo).
 tmlz'imsch (perf.) *redeo* (completo itinere).
 tnestéchlschí, *surgo* (a sedendo).
 tnesgutilschí, *surgo* (a recumbendo).
 tnesuñchi, *chorcas duco* (de viris tantum).
 tnesitíli, *chorcas duco* (de feminis tantum).

APPENDIX.

Relatio Consanguinitatis et Affinitatis.

Licet proprio loquendo non spectet ad grammaticam hujusmodi catalogum describere, tamen eum ex tali relatione difficultas non levis oriatur, tum ex multiplici appellatione, tum etiam ex duplii formâ, quam habet, relatâ ad viros unam, alteram relate ad mulieres; et eum Missionariis hanc etiam nosse et distinguere necesse sit, rem utilem fore puto, ad eadem totius opuseuli relationes in unam collectas et per sexus distinctas apponere.

Relatâ ad viros.

<i>sgelui, maritus.</i>	<i>nògnag, uxor.</i>
<i>l'èn, pater.</i>	<i>mestm, pater.</i>
<i>skoi, mater.</i>	<i>tòm, mater.</i>
<i>skokoi, amila (soror patris).</i>	<i>tikul, amila (soror patris).</i>
<i>sgus'mèm, soror.</i>	<i>sukusigu, soror.</i>
<i>tònsch, nepos, neptis.</i>	<i>skusèlt, nepos.</i>
<i>szèscht, sororius (maritus sororis).</i>	<i>sttmel'èlt, neptis.</i>

Relatâ ad mulieres.

Relatio communis utriusque sexui.

<i>sgaèpe, avus (ex parte patris).</i>
<i>silé, avus (ex parte matris).</i>
<i>kéné, avia (ex parte patris).*</i>
<i>ch'chièz, avia (ex patro matris).</i>
<i>tópic, abavus et abava.</i>
<i>sm'èl, patruus (frater patris).</i>
<i>s'sil, avunculus (frater matris).</i>
<i>kágø, matertera (soror matris).</i>

* Duo relationes keno et ch'chièz, sunt etiam relativæ nepotibus (*les petits fils*), ita ut aviae et nepotes his duobus se invicem appellant.

skusē, *filius*.
 sgn̄sigult, *fili et filiae*, *the children of*.
 sk'kusēlt, *filiolus* (generie).
 s'schliitemischlt, *filius vel filia natu major*.
 sk'cusēlt, *filius vel filius natu minor*.
 st'etūtēlt, *filius vel filia natu mininor*.
 stonchēlt, *filia*.
 snkusgutēns, *fratres vel sorores germani* (de duobus).
 snkusgutēlis, idem; de pluribus quam duobus.
 k'vzeh, *frater natu maximus*.
 k'cēs, *frater natu major*.
 simzé, *frater natu minor*.
 st'lēnti, *frater natu mihius*.
 lch'elshchē, *soror natu major* (diminutiva).
 lkak'ze, *soror natu minor* (diminutiva).
 lz zups, *soror natu minima* (diminutiva).
 sgigē, *socer* (pater mariti vel uxoris), *beau pire*.
 lzézeh, *socrus* (mater mariti vel uxoris), *belle mère*.
 nlüestn, *patruus*, *l'oncle* (patre nepotis mortuo).
 slüelt, *nepos et neptis* (patre mortuo).
 znéchlgū, *gener*.
 zépn, *wirus*.
 segmēnt, *parents matrōnōniū junctorum*.
 sestēm, *levir vel fratriū*, *le mari de sa sœur, ou la femme de son frère*.
 ischētu, *uxor fratriū uxoris*, *le femme du frère de sa femme*.
 kólemūt, *cognatus*, *le mari de la sœur de son mari, ou la femme du frère de son mari*.
 nlojztn, *leçir et fratria* (alterutro mortuo).
 luéstn, *citricus et novercu*.
 s'chēlp, *nurus* (filio mortuo), *la veuve de son fils*.
 sc'mēls, *propinquus, affinis*, etc.
 snkusigu, *pabruelis, sobrius, consanguineus*.
 plur. snkusgusigu, *les cousins, les cousines, les parens* (generie), etc.

**Modus quo Selici pronunciant quædam Nomina Propria Gallice eis
imposita (cum Orthographia Indica).**

<i>Adolphe</i> , Atol.	<i>Joachim</i> , Soasa.
<i>Ambroise</i> , Amelo.	<i>Joseph</i> , Zòsèp.
<i>André</i> , Antelé.	<i>Josephine</i> , Zeapí.
<i>Angelique</i> , Aselik.	<i>Josette</i> , Susett.
<i>Augustin</i> , Kinstá.	<i>Jules</i> , Isül.
<i>Basile</i> , Pósil.	<i>Julie</i> , Isolí.
<i>Benoît</i> , Penoël.	<i>Justin</i> , Justa.
<i>Benjamine</i> , Pisamá.	<i>Laurant</i> , Lola.
<i>Charlotte</i> , Sallót.	<i>Lazare</i> , Lasa.
<i>Clotilde</i> , Toloti.	<i>Louise</i> , Luisò.
<i>Edouard</i> , Etnaïl.	<i>Marcellin</i> , Massala.
<i>Eugene</i> , Uselni.	<i>Martin</i> , Malta.
<i>Ferdinand</i> , Falchina.	<i>Monice</i> , Molis.
<i>Florence</i> , Plais.	<i>Pelagie</i> , Pefasi.
<i>Frederic</i> , Silisik.	<i>Prudence</i> , Penitás.
<i>Jerome</i> , Chilom.	<i>Raymond</i> , Alimò.
<i>George</i> , Zòsep.	<i>Raphael</i> , Apèl.
<i>Gregoire</i> , Pelikoo.	<i>Remi</i> , Lamin.
<i>Guillaume</i> , Uliám.	<i>Rigobert</i> , Olkapé.
<i>Henri</i> , Ali.	<i>Rosalie</i> , Usali.
<i>Henriette</i> , Alièt.	<i>Sophie</i> , Supí.
<i>Ignace</i> , Mias, Niñis.	<i>Vassile</i> , Usül.
<i>Hubert</i> , Upél.	<i>Victor</i> , Mit'tol.
<i>Jacques</i> , Isák.	<i>Victoria</i> , Mit'toäl.
<i>Jean</i> , Chón.	<i>Vincent</i> , Paschù.
<i>J. Baptiste</i> , Sampati.	<i>Vitalis</i> , Pitális.
<i>J. Pierre</i> , Sanpiel.	<i>Zorharie</i> , Sakali.
<i>Jeanne Marie</i> , Samamali.	

De Temporis Divisionibus.

Ratio computandi dies differt ab Europeis, licet enim adhibeant vocem *sglgält*, quæ revera *dîem* significat, ipsi tamen intelligunt noctes, ita ut in computatione dierum, dies ultima numquam includatur; hinc licet aliquis quatuor integris diebus iter fecerit, dicet se *tribus diebus*, tehaliskat, perfecisse. Hinc quoties de numero durum loquuntur, una semper dies addenda est.

Menses computant lunis, ex spakan, *sol vel luna*, et dies per ferias.

Hebdomadam unieam per spleháskat, *septem dîes*, plures vero hebdomadas per s'chaxéus, id est, *verillum* quod a duce maximo qualibet die dominica suspendebatur.

Dies autem in novem dividitur partes,

<i>spakzin, aurora</i> (ad litt. <i>os album, la bouche blanche</i>).
<i>skuékust, ortus solis.</i>
<i>sglgält, dîes, le jour, la journée.</i>
<i>ntgögkeín, meridies.</i>
<i>niikokeín, post meridiem.</i>
<i>chsôoskan, solis occasus.</i>
<i>chelüg, tempus inter solis occasum et noctem.</i>
<i>kaškol, tuillium noctis.</i>
<i>skuknèz, nox.</i>

Horas vero per solis eursum dividunt.

De Dialectis.

Nationes que radicaliter linguam Selicam loquuntur sunt saltem decem:

<i>Calispelm,</i> (vulgo) <i>Pends d'oreilles du Lac Inferieur.</i>	
<i>Slikatkomlehi,</i>	<i>Pends d'oreilles du Lac Superieur.</i>
<i>Selish,</i>	<i>Tiles Plates.</i>
<i>Sngomènci,</i>	
<i>Snooilsehi,</i>	<i>Spokans.</i>
<i>Sak'eszilni,</i>	
<i>Schízni,</i>	<i>Cœurs d'aïenc.</i>
<i>Sgoiélpi,</i>	<i>Chaudières.</i>
<i>Okinakein,</i>	<i>Okanagan.</i>
<i>St lâkam,</i>	

Ex quibus prime tantum tres unam eamdemque linguam loquuntur et ex his natio Calispelium, ex qua certo certius aliae duae derivantur, melius quam ceterae loquuntur quippe que vocabula integra pronunciat. His proxime accedunt tres nationes Spokane, qui cum quasi centraliter habent, scilicet inter Calispelum, Schilzni et Sgoicłpi, aliquid mixtum habent cum dialectis. Differentia eorum dialectus consistit prorsim in mutatione consonantis duplicitis *ch* in *k* et vocalis *e* in *i*; sic l'eu pater dicunt l'in, præter aliquot verba ipsis propria, et que nihil habent commune eum vocibus scilicet correspondentibus, sic:

geidinag, pro spkani, *sol, le soleil,*
g'lut, pro s'schënsch, *lapis, une pierre,*
ntitiig, pso sunlich, *saumon.*
sku k'isut, pro ku kusm, *stella, étoile,*
slipp, pro luk, *lignum, etc.*

Fere eadem differentia existit in dialecto Indorum Sgoicłpi, Okinakein, et St lakan: sed natio Cœurs d'alène præter verba non pauca prorsus primitiva et iis tantum propria, sic:

pipe, *pater*, pro l'eu.
m'ine, *mater*, pro skoï.
migulm, *terra*, pro stoligu, etc.

Habent etiam quatuor consonantes, quibus quantum noverim, aliae omnes nationes indorum in toto Oregone carent, sc. *b, d, g, r;* quarum *g* triplicem habet sonum, *g* italicum, germanicum, et hispanicum, et ultima est sensibiliter dura more romano, ut: aldaram, *sol;* starfarim, *toutre,* etc.

Insuper orthographia etiam in eo differt a reliquis, quod communiter utantur consonantibus *ch* loco consonantis *k*, ita ut consonantes *ch* sunt veluti dominantes in hoc dialecto. Pronomen etiam possessivum *Ie* et *2ie* persone differt a Scilicis, et est *n, mens;* *in, tuis,* etc.

Sunt etiam aliae variationes non leves, sed qui in hæ tribu degunt Missionarii poterant melius et accuratius quam ego ejus variationes animadvertere et describere.

ORATIO DOMINICALIS.

CUM VERSIONE LITTERALI, ANALysi ET RELATIONIBUS AD REGULAS DATAS.

Kae ūen, Ts'elchimáskat u ku ¹l'zii, asku èst kùks ²gamènchit; Noster Pater, in celo qui habitas, tuum nomen tibi ametur;

ku kí ³chéltich s esít sp'us; ⁴asztóls ks ⁵kólli iò l stóligu: tu esto dominus omnium cordum; tua voluntas fiat hie in terra,

ezgail Ts'elchimáskat, Kae guizlilt iè ulgoa lu kaesiapzímm, siut in celo, Nob's dona hodie quod indigenus.

⁶Kaelkolgoëllit lu kae ⁷gulgult, ezgail lu tkaempilè kaes kolgoellit, Nobis renitto nostra debita, siut nos dimittimus (iis)

lu e épí gulguilt l kaempilè kae olksehilit ta ka ⁸keskuëstm lu qui habent debita cum nobis nos adjuva ne unquam acipiamus téte; n kae ⁹gulgillit lu tel teié. Komi ezgail, malum; sed nos serva incolumes a malo, Uthaam ita.

¹ Adverbium hzi, ibi, veridileatum; ad litt. *tu qui es là dans le ciel.* Part II., cap. 8.² Person. 3a indeterminata substantivis verbis legamenem in sensu relativo mixto. Part III., cap. 6, § 4, et Part I., cap. 6, § 9.³ Chéltich, dominus, maître, substantivum verbificatum in sensu possessivo addita s in fine pro pronomine possessivo relatiè ad personam 3am. Part II., cap. 3, § 3.⁴ A sz ntéls, participium passivum pro substantivo sntéls, quod non est usitatum et est ad litt. quod a te volitum (si dicit posset) est, fiat. Part II., cap. 6, § 1.⁵ Ks kólli, verbum passive significantis. Part I., cap. 6.⁶ Kaelkolgoëllit, verbum iterativum et relativum mixtum, in imperativo simplici. Part I., cap. 6, § 2, et Part II., cap. 6, § 2.⁷ Gulguilt ex verba tnesgulguilt, vito, (quasi) quod vivit, tamquam si debita vivant quoque extinguantur se solvantur.⁸ Tempus continuatum verbi leskuném, acépicio.⁹ Verbum causativum dellitum, ex intransitivo tnesgulguilti, vito. Part I., cap. 6, § 11.

